Samuel BECKETT

Neįvardijamasis

Samuel **BECKETT** Neįvardijamasis

Samuel **BECKETT**

Neįvardijamasis

ROMANAS

IŠ PRANCŪZŲ KALBOS VERTĖ
VIOLETA TAURAGIENĖ

LIETUVOS
RAŠYTOJŲ SĄJUNGOS
LEIDYKLA
VILNIUS

KNYGOS IŠLEIDIMĄ RĖMĖ
KULTŪROS IR SPORTO RĖMIMO FONDAS,
PRANCŪZIJOS UŽSIENIO REIKALŲ MINISTERIJA,
PRANCŪZIJOS AMBASADA LIETUVOJE,
PRANCŪZŲ KULTŪROS CENTRAS (O. MILAŠIAUS
PROGRAMA KNYGŲ LEIDIMUI REMTI),
ILE (IRELAND LITERATURE EXCHANGE)

The publisher acknowledges the financial assistance
of IRELAND LITERATURE EXCHANGE
(Translation Fund), Dublin, Ireland
www.irelandliterature.com info@irelandliterature.com

UDK 840-3/
Be49
ISBN 978-9986-39-479-2

Versta iš:
Samuel Beckett, *L'Innomable,*
Les Éditions de Minuit, 2004

Kur dabar? Kada dabar? Kas dabar? Neklausiant savęs to. Aš, sakyk aš. Negalvodamas. Pavadink tai klausimais, hipotezėmis. Žengti priekin. Pavadink tai žengti, pavadink tai priekin. Galimas daiktas, kad vieną dieną, štai ir pirmasis žingsnis, aš tiesiog likau ten, kur ten, užuot senu papratimu išėjęs praleisti parą kuo toliau nuo namų. Gal būtent šitaip tai ir prasidėjo. Nebesigilinsiu. Manai, jog tik ilsiesi, kad galėtum geriau darbuotis, kai ateis tam laikas, arba be jokios priežasties, ir netrukus suvoki, jog išvis nebesugebi nieko daryti. Nesvarbu, kaip tai atsitiko. Šitai, sakyk šitai, nežinodamas ką sakai. Gal tik patvirtinau kažką sena. Bet aš juk nieko nepadariau. Regis, kalbu, bet kalbu ne aš, apie save, bet ne apie save. Štai tokios kelios bendros pastabos pradžiai. Kaip elgtis, kaip pasielgsiu, kaip privalau elgtis tokioje padėtyje, nuo ko pradėti? Tiesiog pasinaudoti aporija arba teigimais ir neigimais, nebetenkančiais galios vos juos ištarus arba anksčiau ar vėliau? Čia bendros pastabos. Tikriausiai esama ir kitokių aspektų. Priešingu atveju būtų visai beviltiška. Bet juk ir yra visai beviltiška. Privalau užsiminti, prieš žengdamas toliau, jog sakau aporija nežinodamas, ką tai reiškia. Ar gali būti efektiškas kitaip, nei šito nesuvokdamas? Nežinau. Visi tie taip ir ne – jau kitas reikalas, jie

man atsigamins vyksmo eigoje ir man nusišikt ant jų visų, be išimties, anksčiau arba vėliau, kaip paukščiui. Žmonės taip kalba. Faktas, ko gero, jei esant mano padėtyje išvis galima kalbėti apie faktus, yra ne tik tai, kad privalėsiu kalbėti apie dalykus, apie kuriuos man nevalia kalbėti, bet dar ir tai, o šitai jau gerokai įdomiau, kad aš, o šitai jau gerokai įdomiau, kad aš, nebežinau, nesvarbu. Ir vis dėlto aš esu priverstas kalbėti. Aš nenutilsiu niekada. Niekada.

Aš nebūsiu vienišas, iš pat pradžių. Aš, žinoma, toks esu. Vienišas. Lengva pasakyti. Kalbėti reikia lengvai. Ir apskritai ką gali žinoti tokioje tamsybėje? Aš turėsiu draugiją. Pradžiai. Kelias marionetes. Paskui atsikratysiu jų. Jei sugebėsiu. O daiktai, kokios nuostatos derėtų laikytis jų atžvilgiu? Pirmiausia, ar jie iš viso reikalingi? Kas per klausimas. Bet neslėpsiu nuo savęs: reikia juos numatyti. Geriausia nieko iš anksto nenuspręsti šiuo klausimu. Jeigu koks daiktas netyčia atsiranda, dėl vienos ar dėl kitos priežasties, atsižvelk į tai. Juk sakoma: kur žmonės, ten ir daiktai. Ar tai reiškia, kad, sutikęs su vienais, privalai sutikti ir su kitais? Laikas parodys. Vengti reikia, nors nežinau kodėl, sistemos dvasios. Žmonės su daiktais, žmonės be daiktų, daiktai be žmonių, koks skirtumas, manau, kad man lengvai pavyks paleisti juos vėjais per labai trumpą laiką. Nematau kaip. Paprasčiausia būtų iš viso nepradėti. Bet esu priverstas pradėti. Kitaip tariant, esu priverstas tęsti. Galbūt galiausiai būsiu apsuptas daiktų chaoso iš visų pusių. Nesiliaujantis zujimas pirmyn atgal, sendaikčių turgaus atmosfera. Aš ramus, pirmyn.

Malonas yra čia. Jo mirtino gyvumo likęs tik nežymus pėdsakas. Jis praeina pro mane neabejotinai vienodais laiko tarpais, jei tai ne aš pro jį praeinu. Ne, kartą ir visiems laikams, – aš nebejudu. Jis praeina, nejudėdamas. Bet Malono, iš kurio nebėra ko laukti, tema ne ką tepasakysi. Aš asmeniškai neketinu nuobodžiauti. Būtent į jį žiūrėdamas ir paklausiau savęs, ar mudu metame kokį nors šešėlį. To sužinoti neįmanoma. Jis praeina pro pat mane, vos už kelių pėdų, iš lėto, visada ta pačia kryptimi. Neabejoju, kad tai jis. Ta skrybėlė be kraštų man atrodo įtikinamai. Smakrą jis laiko parėmęs abiem rankom. Praeina neprataręs man nė žodžio. Gal jis manęs nemato. Kurią nors dieną šūktelėsiu jam, pasakysiu, nežinau, kai ateis laikas, rasiu ką pasakyti. Dienų čia nėra, bet aš šį posakį vartoju. Matau jį nuo galvos iki liemens. Man jis baigiasi ties liemeniu. Viršutinė liemens dalis – tiesi. Bet nežinau, ar jis stovi, ar klūpo. Gal sėdi. Matau jį iš profilio. Kartais paklausiu savęs: ar tai nebus veikiau Molojus? Ko gero, jis – Molojus su Malono skrybėle. Bet protingiau būtų manyti, kad tai Malonas, užsivožęs savo paties skrybėlę. Na štai ir pirmas daiktas, toji Malono skrybėlė. Kitų jo drabužių nematau. O dėl Molojaus, – tikriausiai jo čia visai nėra. Ar jis galėtų čia būti man nežinant? Vietos čia, be jokios abejonės, per akis. Menkos blyksinčios šviesos, regis, ženklina tolumas. Tiesą pasakius, manau, kad jie visi čia susirinkę, pradedant bent jau Merfiu, manau, kad mes visi čia susirinkę, bet kol kas pastebėjau tik Maloną. Kita hipotezė: jie čia buvo, bet dabar jų čia nebėra. Ištirsiu tai savaip. Ar čia esama dar kitų duobių, kiek žemiau? Į kurias patenkama pro manišką? Keista gilumos manija. Ar esama dar kokių mums numatytų vietų, kurioms toji, kur mudu su Malonu kiūtome, – tik šventyklos

prieangis? O aš maniau, kad mano bandomieji laikotarpiai jau baigėsi. Ne, ne, žinau, kad mes visi čia esame nuo amžių amžinųjų ir liksim amžinai.

Nebeužduosiu sau klausimų. Ar šita vieta nėra veikiau toji, kur žmogus galiausiai išnyksta? Ar ateis diena, kai Malonas pro mane nebepraeis? Ar ateis diena, kai Malonas praeis pro ten, kur aš buvau? Ar ateis diena, kai kažkas kitas praeis pro ten, kur aš buvau? Neturiu nuomonės.

Jei nebūčiau nejautrus, jo barzda sukeltų man gailestį. Ji krinta dviem nevienodo ilgio pynėmis abipus smakro. Negi buvo laikai, kai ir aš taip sukausi? Ne, aš visada sėdėjau šitoje pačioje vietoje, susidėjęs rankas ant kelių, spitrydamas priešais save, kaip apuokas voljere. Ašaros teka man per skruostus iš nemirksinčių akių. Kas verčia mane šitaip verkti? Retkarčiais. Juk čia nėra nieko, kas galėtų nuliūdinti. Matyt, suskystėjusios smegenys. Ką ir sakyti, būtoji laimė visiškai išgaravo man iš atminties, jeigu išvis jos ten kada nors būta. Jei ir atlieku kitas prigimtines funkcijas, tai nesąmoningai. Manęs niekas niekada nevargina. Ir vis dėlto esu sunerimęs. Niekas čia nesikeičia nuo tada, kai čia esu, tačiau nedrįstų iš to daryti išvadą, kad niekas niekada nepasikeis. Na pasistenkime pažvelgti, kur veda tokie samprotavimai. Esu čia nuo tada, kai išvis esu, mano pasirodymus kitur užtikrina tretieji asmenys. Per tą laiką viskas vykdavo kuo ramiausiai, kuo tvarkingiausiai, išskyrus tik kelias manifestacijas, kurių prasmės aš nepagaunu. Ne, nepagaunu ne būtent jų prasmės, savosios nepagaunu lygiai taip pat. Viskas čia, ne, nesakysiu to, negaliu. Dėl savo egzistavimo nesu nie-

kam skolingas, tos menkos liepsnos – ne iš tų, kurios apšviečia ar nudegina. Niekur neidamas, iš niekur neateidamas Malonas praeina pro šalį. Iš kur manyje radosi tos protėvių, namų, kur nusileidus vakarui uždegamos šviesos, sąvokos ir dar daugybė kitų. Atsakymo ieškojau visur. O dar visi tie klausimai, kuriuos užduodu sau. Darau tai ne iš smalsumo. Aš negaliu tylėti. Man nereikia nieko žinoti apie save. Čia viskas aišku. Ne, aišku ne viskas. Bet reikia, kad vyktų pokalbis. Tuomet ir išgalvojami neaiškūs dalykai. Tai retorika. Kas gi čia taip jau keista, pavyzdžiui, tose šviesose, iš kurių aš nereikalauju, kad jos ką nors reikštų, kas gi čia taip jau kone nederama? Ar jų nevienodumas, virpčiojimas, tviskėjimas, čia stiprus, čia silpnas, bet niekad nepranokstantis vieno ar dviejų žvakių galingumo? Juk Malonas atsiranda ir dingsta laikrodžio tikslumu, visada išlaiko tą patį nuotolį, eina tuo pačiu greičiu, ta pačia kryptimi ir tokia pat eigastimi. Nors iš tikrųjų numatyti to šviesų žaismo neįmanoma. Reikia pridurti, kad akys, apsipratusios su jom jų mažiau nei manosios, ko gero, jų išvis nepamatytų. Bet ar jis kartais nepraslysta ir pro manąsias? Ko gero, tos šviesos nevirpa ir šviečia nuolat, tik aš regiu jas virpčiojant ir trūkčiojant. Manau, turėsiu laiko sugrįžti prie šito klausimo. Tačiau tikrumo dėlei nedelsdamas pasakysiu, jog aš labai tikiuosi iš tų šviesų, kaip, beje, iš visų panašių įtikinamo netikrumo elementų, kad jos padės man tęsti ir netgi padaryti išvadą. Šitai pasakęs, tęsiu toliau, taip reikia. Tai apie ką gi aš kalbėjau, na taip: ar iš tos tobulos tvarkos, kuri čia vyravo lig šiolei, galiu daryti išvadą, jog taip bus visada? Aišku, galiu. Bet vien jau tai, kad užduodu sau šitą klausimą, verčia mane susimąstyti. Kad ir kaip tikinčiau save, jog jis neturi jokio kito tikslo, kaip tik suteikti peno

pokalbiui tam tikru momentu, kai šis jau rizikuoja išsisemti, toks tobulas paaiškinimas manęs netenkina. Ar gali būti, kad aš esu tikro nuolatinio susirūpinimo, kaip kas nors pasakytų – poreikio žinoti, auka? Nežinau. Išmėginsiu kitokius būdus. O ką, jei vieną dieną įvyktų pokytis, išplaukęs iš jau esamos ar artėjančios netvarkos principo? Tai, regis, priklausys nuo šio pokyčio prigimties. Bet ne, čia bet koks pokytis būtų pragaištingas ir kaipmat sugrąžintų mane į Linksmybių gatvę. Pamėginsiu kitaip. Nejaugi iš tikrųjų niekas nepasikeitė nuo tada, kai esu čia? Ne, kalbant atvirai, padėjus ranką ant širdies, lukteltkit, kiek man žinoma, – niekas. Bet vietos čia, jau esu sakęs, tikriausiai per akis, nes to ploto skersmuo – gal tik koks dvylika pėdų. Kalbant apie ribų nustatymą abudu atvejai yra vienodi. Man smagu manyti, kad esu jų centre, nors niekas nėra mažiau tikra. Tam tikra prasme geriau jau sėdėčiau pakraštyje, nes visada žiūriu ta pačia kryptimi. Deja, šitaip nėra. Juk tuomet Malonas, sukdamas apie mane ratus, kaip jis daro nuolat, išeitų už ribos sulig kiekvienu apsisukimu, o tai juk akivaizdžiai neįmanoma. Bet ar tikrai jis suka ratus, gal tik praeina pro mane tiesia linija? Ne, jis suka ratus, aš tai jaučiu, ir suka apie mane, it kokia planeta apie savo saulę. Ir jei jis keltų triukšmą, aš visada, prieš jį išvysdamas, išgirsčiau: dešinėje, už nugaros, kairėje. Bet jokio triukšmo jis nekelia, juk nesu kurčias, neabejoju, žodžiu, beveik neabejoju. Galiausiai tarp centro ir pakraščio esama paraštės ir, galimas daiktas, aš sėdžiu tarp jų. Ir dar labai galimas daiktas, neslepiu to nuo savęs, kad aš irgi esu įtrauktas į amžiną judėjimą, Malono lydimas, kaip žemė yra lydima savo mėnulio. Tad aš be reikalo skundžiausi šviesų pakrikimu, vien tik todėl, kad užsispyręs maniau, jog jos tos

pačios visą laiką ir matomos iš vieno, to paties taško. Įmanoma juk viskas ar beveik viskas. Nors iš tikrųjų paprasčiausia – įsivaizduoti save nekintamą ir esantį šios vietos viduryje, kad ir kokia būtų jos forma ir apimtis. Be to, aišku, šitai man dar ir maloniausia. Žodžiu, – regis, jokio pasikeitimo nuo tada, kai esu čia; pakrikusios šviesos, matyt, yra iliuzija; privalu bijoti bet kokio pasikeitimo; nesuprantamas nerimas.

Kad nesu visai kurčias, tampa aišku iš tų mane pasiekiančių garsų. Nors tyla čia – beveik visiška, ji nėra visiška absoliučiai. Prisimenu pirmą čia išgirstą garsą, nuo tada jį dažnai girdėdavau. Juk turiu nustatyti savo buvimo čia pradžią, bent jau pasakojimo patogumo dėlei. Pats pragaras, nors jis ir amžinas, prasideda nuo Liuciferio maišto. Taigi, pasinaudojus tokia tolima analogija, man leistina manyti, kad esu čionai amžinai, bet ne nuo amžių amžinųjų. Šitai ypač palengvins mano pasakojimą. Būtent atmintis, kuria naudotis ketinau sau uždrausti, gaus tarti savo žodį, jeigu prireiks. O tai – bent jau tūkstantis žodžių, kurių aš nebuvau numatęs. Gal man prireiks jų. Taigi po ilgo grynut gryniausios tylos laikotarpio pasigirdo negarsus šūktelėjimas. Nežinau, ar jį išgirdo ir Malonas. Nustebau, neperdedu tai sakydamas. Po tokios ilgos tylos – negarsus šūktelėjimas, iškart užgniaužtas. Sužinoti, kokio pobūdžio padaras jį išleido ir vis dar leidžia, retkarčiais, jeigu tai visą laiką tas pats padaras, – neįmanoma. Šiaip ar taip – ne žmogus, žmonių čia nėra, o jeigu ir yra, tai jie jau liovėsi šaukę. Ar jo kaltininkas Malonas? O gal aš? Ar tik nebus tai paprasčiausias bezdėjimas, kartais jie būna tokie širdį veriantys? Apgailėtina manija: vos tiktai

kas nutinka, norėti sužinoti, kas nutiko. O kad nebūčiau įpareigotas išreikšti savo požiūrio! Ir kurio galo kalbėti apie šūktelėjimą? Gal čia kažkas sudūžta ar du daiktai atsitrenkia vienas į kitą. Garsų čia pasigirsta, retkarčiais, tuo ir apsiribokim. Pradžiai va šitas šūktelėjimas, nes jis buvo pirmasis. Ir dar kiti, gana skirtingi. Pradedu juos pažinti. Pažįstu ne visus. Gali numirti septyniasdešimtmetis, taip ir nesulaukęs galimybės pasigrožėti Halio kometa.

Man tai padėtų, nes ir aš noriu nustatyti pradžią, jei galėčiau susieti ją su savo buveine. Ar aš laukiau kažkur kitur, kol ši vieta bus pasiruošusi mane priimti? Ar ji laukė, kad aš ateičiau ją apgyvendinti? Naudos požiūriu pirmoji hipotezė – kur kas geresnė, ir aš dažnai turėsiu progos prie jos grįžti. Tačiau abi jos nemalonios. Tad pasakysiu, kad mūsų pradžios sutampa, kad ši vieta buvo sukurta man, o aš buvau sukurtas jai tą pačią akimirką. O man dar nepažįstami garsai – tai tie garsai, kurie dar nesileido išgirstami. Tačiau jie nieko nepakeis. Tas šūktelėjimas nieko nepakeitė, net patį pirmą kartą. O mano nuostaba? Aš privalėjau jos tikėtis.

Be abejonės, jau atėjo metas parūpinti Malonui bendražygį. Bet iš pradžių papasakosiu apie incidentą, nutikusį tik vienui vieną kartą, kol kas. Nekantraudamas laukiu jį pasikartosiant. Taigi du pavidalai, pailgi kaip žmogus, susidūrė priešais mane. Jie parkrito ir daugiau jų nebemačiau. Savaime aišku, aš pagalvojau apie pseudoporą Mersjė-Kamjė. Kitą kartą, kai

jie įžengs į regos lauką, lėtai artėdami vienas prie kito, aš jau žinosiu, kad jiedu atsitrenks vienas į kitą, pargrius ir dings, ir, galimas dalykas, šitai suteiks man galimybę geriau į juos įsižiūrėti. Neteisybė. Maloną regiu taip pat prastai, kaip ir pirmąjį kartą. Kadangi mano akys visad nukreiptos į vieną pusę, nesakyčiau kad aiškiai, bet tiek aiškiai, kiek leidžia matomumas, įžiūriu tik tai, kas vyksta tiesiai priešais mane, kitaip tariant, šiuo atveju, – susidūrimą, palydėtą griuvimo ir dingimo. Juos artinantis aš visada matysiu tik neaiškiai, akies kampučiu, ir dar kokios akies. Nes jie irgi, matyt, atvyko kreiva linija ir, savaime aišku, einančia visai palei mane. Nes matomumas, o gal mano regėjimo būklė, leidžia matyti man tik tai, kas yra visiškai šalia manęs. Pridursiu, kad mano sėdėjimo vieta, rodos, yra truputį pakylėta, palyginti su mane supančio grunto lygmeniu, jeigu tai gruntas. Gal tai vanduo ar koks nors kitas skystis. Taigi norėdamas geriausiai išvysti tai, kas vyksta priešais mane, turėčiau truputį nudelbt akis. Bet aš jau nebenudelbiu akių. Žodžiu, matau tik tai, kas pasirodo visai priešais mane; matau tik tai, kas pasirodo prie pat manęs; tai, ką matau geriausiai, matau prastai.

Kodėl aš leidausi pristatomas tarp žmonių, dienos šviesoje? Manau, kad pats čia buvau niekuo dėtas. Nesigilinkim. Vis dar regiu tuos savo įgaliotinius. Kiek jie pripasakojo man apie žmones, apie dienos šviesą! Aš nenorėjau jais tikėti. Tačiau kai kas įstrigo manyje. Bet kur, kada ir kokiu būdu aš su tais ponais kalbėjausi? Ar jie buvo atėję čionai manęs trukdyti? Ne, čia manęs niekas niekada netrukdė. Vadinasi, kitur. Bet aš juk

niekad nebuvau kitur. Tai, ką žinau apie žmones ir jų gebėjimą tvarkytis, galėjau sužinoti tik iš jų. Tos žinios – ne kažin kas. Būčiau apsiėjęs ir be jų. Nesakau, kad man niekada jų neprisireiks. Jeigu reikės, mokėsiu jomis pasinaudoti. Ir tai bus nebe pirmas kartas. Mane glumina, kad už tas žinias esu skolingas žmonėms, su kuriais niekada neturėjau jokio ryšio. Bet kaip yra, taip yra. O gal tai įgimtas žinojimas, kaip žinojimas apie gėrį ir blogį. Man tai atrodo mažai tikėtina. Pavyzdžiui, ar įmanomas įgimtas žinojimas to, kas yra mano motina? Tik jau ne man. Apie ją man papasakojo tie ponai. Tai buvo viena mėgstamiausių jų temų. Jie suteikė man žinių ir apie Dievą. Jie sakė man, kad aš galų galiausiai priklausau nuo jo. Jie sužinojo tai iš jo atstovų Balyje, ar kaip ten jis, vietovėje, kur, jeigu jais tikėsi, aš ir išvydau dienos šviesą. Ir tvirtino apsiputodami, jog man tai buvo neįkainojama dovana. Tačiau užvis labiausiai jie norėjo įpiršti man mano artimuosius. Dėl jų stengėsi neįtikėtinai uoliai ir įnirtingai. Aš nieko nebepamenu iš tų pasikalbėjimų. Matyt, ne ką tesupratau. Nors ir išsaugojau atmintyje kelis aprašymus. Jie man skaitė paskaitas apie meilę ir apie protinius gebėjimus, vertingas paskaitas, labai vertingas. Matyt, tai buvo labai seniai. Ir būtent jie išmokė mane skaičiuoti, mąstyti. Neneigsiu, tos nesąmonės man buvo naudingos, bet man nebūtų jų prireikę, jei būčiau buvęs paliktas ramybėje. Kartais vis dar pasinaudoju jomis, kai reikia pasikasyti. Bjaurūs tipai, su pilnomis kišenėmis nuodų ir kauterių. O gal tos paskaitos buvo neakivaizdinės. Nors man atrodo, kad aš mačiau juos. Gal nuotraukose. Kada gi liovėsi tas galvos kimšimas? Ir ar jis liovėsi? Dar keli klausimai, paskutiniai. Ar tai tik trumpas ramybės tarpsnis? Koks ketvertas ar penketas jų buvo pristoję prie manęs, su

dingstimi esą jie atsiskaito man. Ypač vienas jų, regis, vardu Bazilis, kėlė man baisų pasišlykštėjimą. Net ir neprasižiojęs, vien tik spoksodamas užgesusiomis nuo to, kiek gavo pamatyti, akimis, jisai kaskart paversdavo mane labiau tokiu, kokiu norėjo matyti. Ar užsiglaudęs tamsoje jis vis dar spokso į mane? Ar vis dar kantriai, vienas metų laikas po kito, naudojasi pasigrobta mano pavarde, kurią jie kitados įbruko man. Ne, ne, čia aš esu saugus ir smaginuosi stengdamasis sužinoti, kas gi galėjo mane apdovanoti tomis menkutėmis žaizdelėmis.

Kitas žengia tiesiai manęs link. Įnyra lyg pro sunkias portjeras, žingteli dar kelis žingsnius, žiūri į mane, paskui traukiasi atbulas. Sulinkęs jis, regis, velka kažkokius sunkius daiktus, nežinau kokius. Geriausiai matau jo skrybėlę. Jos viršus – visiškai sudėvėtas, it senas puspadis, pro jį styro išlindę keli žili plaukai. Jaučiu, kad ilgai įbestas į mane jo žvilgsnis – maldaujamas, sakytum, aš galėčiau jam kuo nors padėti. Kitas įspūdis, ko gero, nemažiau klaidingas: jis atneša man dovanų ir nedrįsta įteikti jų. Jis jas atsiima ar numeta, ir jos pradingsta. Ateina nedažnai, patikslint negaliu, tačiau, be jokios abejonės, reguliariai. Iki šiolei jo apsilankymas dar niekad nesutapo su Malono praėjimu pro šalį. Bet, galimas dalykas, šitai dar atsitiks. Nebūtinai tai reikš čia vyraujančios tvarkos pažeidimą. Jei Malono orbitą gebu apskaičiuoti kelių colių tikslumu, manydamas, kad jis praeina trijų pėdų atstumu nuo manęs, nors šis dalykas ir nėra tikras, tai suvokti to kito tipo trajektoriją galiu labai miglotai, turėdamas galvoje, kad man neduota jokios galimybės ne tiktai išmatuoti laiką, – o to jau savaime gana, kad

visas skaičiavimas pavirstų niekais, – bet ir palyginti jųdviejų judėjimo greičius. Tad nežinau, ar man kada pavyks išvysti juodu abu kartu. Nors esu linkęs manyti, kad pavyks. Juk jeigu niekad neišvysiu jųdviejų kartu, vadinasi, Malonas praeina priešais mane po ano kito arba prieš jį, visada išlaikydamas vienodą laiko tarpą. Ne, klystu. Juk laiko tarpas gali įvairuoti (ir man atrodo, jog būtent šitaip ir yra), niekada visai nepradingdamas. Tasai švytuojantis laiko tarpas skatina mane manyti, kad vieną gražią dieną tie du ištikimi mano lankytojai susitiks, atsitrenks vienas į kitą ir gal net vienas kitą parvers. Aš jau sakiau, kad čia viskas anksčiau ar vėliau pasikartoja, ne, dar tik ketinau tai pasakyti, paskui apsigalvojau. Bet ar susitikimai nėra šitos taisyklės išimtys? Vienintelis susitikimas, kurio liudytojas buvau, labai seniai, dar nepasikartojo. Veikiausiai tai buvo kažin ko pabaiga. Ir gal aš būsiu atsikratęs Malono ir to kito, nors jiedu manęs ir nevargina, tądien, kai išvysiu juodu kartu, kitaip tariant, vienas į kitą atsitrenkusius. Visa bėda, kad ne jie vieni pro čia praeina. Kiti prieina prie manęs, praeina pro mane, sukasi aplink mane. Matyt, dar ne visus juos pažįstu. Jie manęs nevargina, kartodamas tai niekada neperdėsiu. Tačiau galiausiai man gali nusibosti. Kaip – nesumoju. Nors tą atvejį reikėtų turėti galvoje. Išjudini dalykus nesirūpindamas, kaip juos sustabdysi. Tik tam, kad pakalbėtum. Kalbėti pradedi tarytum panorėjęs galėtum sustoti. Ir gerai. Ieškojimas būdų, kaip dalykus užbaigti, kaip nutildyti savo balsą, ir yra tai, kas leidžia pasakojimui rutuliotis. Ne, aš neprivalau stengtis mąstyti. Kur kas geriau tik viską išsakyti. Šiaip ar taip, privalau sugebėti, metodiškai ar palaidai, išguiti personažus, daiktus, garsus, šviesas, kuriais mano skubėjimas kalbėti bjauriai užgrioz-

dino šią vietą. Poreikis išsaugoti tiesą šitame kalbėjimo siautuly. Taip atsiranda galimybė atsikratyti susitinkant. Bet neskubėkime. Pirma supurvinkime, tada išvalysime.

O ką, jei įvairumo dėlei truputį pakalbėsiu apie save. Anksčiau ar vėliau juk būčiau priverstas tai padaryti. Iš pirmo žvilgsnio šitai atrodo neįmanoma. Būti gabenamam tomis pačiomis vežėčiomis kaip mano kūriniai. Kalbėti apie save: esą matau šitai, jaučiu anaip, bijau, viliuosi, nežinau, žinau? Gerai, aš pasakysiu tai, ir tik apie save. Beaistris, sustingęs, nebylus, prilaikantis žandikaulį Malonas suka ratus, visados abejingas mano silpnybėms. Štai jis, ne toks, koks aš niekada nesugebėsiu nebūti. Kad ir kaip nejudėčiau, dievas – jisai. O tasai kitas? Aš jam priskyriau maldaujančias į mane nukreiptas akis, dovanas man, pagalbos poreikį. Jis į mane nežiūri, jis manęs nepažįsta, jam nieko netrūksta. Tik aš vienas esu žmogus, o visa kita – dieviška.

Oras, oras, pažvelkime, ką galima išpešti iš šitos senos temos? Vaiskaus pilkumo, visai šalia manęs, anapus šito užkerėto rato jis driekiasi plonais nepermatomais šydais, kiek tamsėlesnio atspalvio. Negi čia aš skleidžiu tą silpną šviesą, kuri leidžia išskirti tai, kas dedas man po nosimi? Nematau, ką laimėčiau darydamas tokią prielaidą. Net gūdžiausia naktis, girdėjau sakant, galiausiai leidžiasi persmelkiama iki tam tikro taško be jokios kitos šviesos – vien tik pajuodusio dangaus ir pačios žemės. Čia nėra nieko naktinio. Tas pilkumas, iš pradžių drumzlinas, paskui atvirai matinis, visgi gerokai švyti. Bet argi tas

ekranas, kur atsimuša mano žvilgsnis, atkakliai siekdamas išvysti jame šviesą, iš tikrųjų nėra grafito tankio užtvara? Kad išsiaiškinčiau šį klausimą, gausiu pasinaudoti lazda ir įgūdžiais ja manevruoti, be šių ji – niekis, ir priešingai. Man taip pat reikės, užsiminsiu probėgšmais, būsimojo laiko dalyvių ir tariamosios nuosakos. Tada nusviesiu ją tartum ietį tiesiai priešais save ir visa, kas mane supa iš arti ir trukdo įmatyti, ir iš garso, kurį išgirsiu, patirsiu, ar tai tebėra tuštuma, ar jau pavirto pilnuma. Arba, jos nepaleisdamas, kad netyčia suvis nepradanginčiau, pasinaudosiu ja kaip kardu ir kirsiu iš peties per orą arba per užtvarą. Tačiau lazdų epocha baigėsi, čia galiu kliautis tik savo kūnu, jau nebesugebančiu atlikti menkiausio judesio, kūnu, kurio net akys nebegali užsimerkti, kaip kitados darydavo, anot Bazilio ir jo sėbrų, kad pailsėčiau nuo matymo ir negalėjimo matyti arba tiesiog kad sau padėčiau miegoti ir nesidairyti, nežiūrėti žemyn nei aukštyn į dangų, likdamos atviros, įsitempusios, išsprogusios ir spoksančios į trumpą koridorių priešais save, kur 99% laiko niekas nevyksta. Tikriausiai jos raudonos, kaip žarijos. Kartais savęs paklausiu, ar tik abi tinklainės nežiūri viena į kitą. Apskritai, jei gerokai pasvarstytum, tas pilkumas visgi yra mažumą rausvas, it kai kurių paukščių plunksnos, man regis, kakadu.

Ar viskas pajuosta, ar viskas pašviesėja, ar viskas lieka pilka, vis tiek pradžiai mums būtinas pilkumas dėl to, kas jis yra, dėl to, ką gali, susidėdamas iš šviesos ir tamsos, gebantis atsikratyti vienos, kitos ir likti tik viena iš jų. Bet gal aš susikuriu iliuzijas apie pilkumą, pilkume.

Kaipgi tokiomis sąlygomis man rašyti, turint omenyje vien manualinį tos karčios beprotybės aspektą? Nežinau. Galėčiau sužinoti. Tačiau nesužinosiu. Ne šįkart. Tai aš rašau, aš, negalintis pakelti rankos nuo kelio. Tai aš mąstau, lygiai tiek, kiek reikalinga rašymui, aš, kurio galva – kažkur toli. Aš – Matas ir aš – angelas, aš, atsiradęs dar prieš kryžių, prieš nusidėjimą, atsiradęs pasaulyje, atsiradęs čia.

Priduriu štai ką dėl viso pikto. Dalykų, kuriuos aš pasakoju, kuriuos papasakosiu, jei sugebėsiu, nebėra ar dar nėra, ar niekada nebuvo, ar niekada nebus, arba, jei buvo, ar yra, ar bus, buvo ne čia, yra ne čia, bus ne čia, o kitur. Bet aš esu čionai. Taigi esu priverstas pridurti dar ir šitai. Aš, esantis čionai, negalintis kalbėti, negalintis mąstyti, tačiau privalantis kalbėti, taigi gal ir mąstyti truputį, negaliu to daryti vien tik savo, esančio čia, atžvilgiu, šito čia, kur esu, atžvilgiu, tačiau galiu truputį, pakankamai, nežinau kaip, bet tai ir nesvarbu, daryti tai savęs, buvusio kitur, būsiančio kitur, ir tų vietų, kur aš buvau, kur būsiu, atžvilgiu. Bet aš juk niekad nebuvau kitur, kad ir kokia netikra būtų ateitis. Ir paprasčiausia būtų pasakyti, jog tai, ką aš sakau, ką pasakysiu, jeigu sugebėsiu, susiję su vieta, kur aš esu, su manimi, kuris tenai esu, nepaisant mano negalėjimo mąstyti apie tai, kalbėti apie tai, dėl mano būtinybės apie tai kalbėti, taigi ir pamąstyti apie tai truputį. O kita vertus: tai, ką aš kalbu, ką, galimas dalykas, dar pasakysiu šia tema, savo tema, savo buveinės tema, yra jau pasakyta, nes, ištūnojęs čia visą laiką, aš vis dar tebesu čionai. Štai pagaliau ir samprotavimas, kuris man patinka, kuris dera prie mano padėties. Tad

neturiu ko nerimauti. Ir vis dėlto nerimauju. Taigi aš neartėju prie katastrofos, niekur nevykstu, mano nuotykiai baigėsi, mano kalbos išsakytos, aš vadinu tai nuotykiais. Ir vis dėlto jaučiu, kad taip nėra. Ir smarkiai nuogąstauju, nes mano kalba galėtų būti tiktai apie mane ir šitą vietą, apie kurią kalbėdamas aš niekaip negaliu pabaigti. Ir šitai būtų nesvarbu, net priešingai, jeigu nebūčiau įsipareigojęs, sykį viso to nusikratęs, vėl pradėti nuo niekur, nuo nieko, kad vėl tenai sugrįžčiau, aišku, naujais keliais, arba senais, kiekvieną sykį neatpažįstamas. Iš čia išplaukia šiokia tokia įžangų painiava, pakankamai ilga, kad surastum vietą pasmerktajam ir paruoštum jį egzekucijai. Bet aš neprarandu vilties, jog vieną dieną man pavyks patausoti save nenutilus. Ir tądien, nežinau kodėl, jau galėsiu nutilti, galėsiu baigti, aš tai žinau. Taip, yra vilties, vėl, kad neišduosiu savęs, nepasiklysiu, liksiu čionai, kur sakausi esąs nuo pat pradžių, kadangi reikėjo kažką skubiai pasakyti, baigti čia, tai būtų nuostabu. Bet ar verta šito norėti? Taip, verta norėti to, verta norėti baigti, baigti būtų nuostabu, kad ir kas aš būčiau, kad ir kur būčiau.

Tikiuosi, kad ši preambulė netrukus baigsis ir prasidės trumpas išdėstymas, kur viskas bus nuspręsta mano klausimu. Visa bėda, kad aš, kaip visada, bijau eiti toliau. Nes eiti toliau reiškia išeiti iš čia, surasti save, prarasti save, išnykti ir vėl pradėti iš naujo, iš pradžių būti nežinomam, paskui pamažėle tapti tokiam kaip visada, kitoje vietoje, kur tarčiausi buvęs visada, apie kurią nieko nežinočiau, negalėčiau žinoti, nesugebėdamas matyti, judėti, mąstyti, kalbėti, tačiau apie kurią, nepaisant šių kliau-

dų, pamažėle šį bei tą sužinočiau, lygiai tiek, kad ji pasirodytų esanti toji pati kaip visada vieta, toji, kuri, atrodo sukurta man ir manęs nenori, toji, kurios aš panašu kad noriu, bet nenoriu, rinkitės patys, toji, kuri arba mane praryja, arba išvemia, aš niekada to nesužinosiu, kuri, be to, veikiausiai tėra tik mano tolimos kaukolės vidus, kur klaidžiodavau kitados, dabar jau nebeišjudu iš vietos, pasimetęs dėl mažumo, arba spaudžiuos į sienas galva, rankomis, kojomis, nugara, krūtine ir visąlaik murmu savo senas istorijas, savo seną istoriją taip, lyg tai būtų pirmasis kartas. Taigi baimintis nėra ko. Ir vis dėlto aš baiminuos, baiminuos to, ką mano žodžiai vėl iškrės man, mano slėptuvei. Ar iš tikrųjų nėra nieko naujo, ką galėčiau pamėginti? Aš užsiminiau apie savo viltį, bet tai nerimta. O jei kalbėčiau tam, kad nieko nepasakyčiau, iš tikro nieko? Gal taip išvengčiau to, kad būsiu sugraužtas tarytum kokios jau pasisotinusios žiurkės, drauge su savo nediduke lova ir baldakimu, lopšiu, arba leisiuos sugraužiamas lėčiau savo sename lopšyje, o išplėšti mėsos skutai turės laiko susiklijuoti vėl, kaip Kaukaze, kol ir vėl bus išplėšti. Bet, regis, neįmanoma kalbėti tam, kad nieko nepasakytum, jau atrodo, kad tau pavyko, bet visada ką nors pamiršti, kokį nors mažą taip ar mažą ne, kurio pakanka slibinų pulkui sunaikinti. Vis dėlto šįkart neprarandu vilties, pasakydamas, kas esu, kur esu, nepasiklysti, neišvykti, viską baigti čionai. Įvykti stebuklui kliudo pedantiškumas, į kurį aš gal per daug linkęs. Man, aišku, nei šilta, nei šalta, kad Prometėjas buvo išvaduotas praėjus dvidešimt devyniems tūkstančiams devyniems šimtams septyniasdešimčiai metų po to, kai atliko savo bausmę. Tikiuosi nieko bendro neturįs su tuo nelaimėliu, kuris išsityčiojo iš dievų, išrado ugnį, pakeitė gamtines molio savybes ir prijaukino

arklį, žodžiu, įpareigojo žmoniją. Bet paminėti šitai verta. Trumpai drūtai: ar man pavyks papasakoti apie save ir apie šią vietą nesunaikinus mudviejų abiejų? Ar man pavyks kada nutilti? Ar tarp šių dviejų klausimų yra koks ryšys? Žmonės mėgsta rizikuoti statydami sumas. Štai kelios, galimas daiktas, viena.

Visi tie Merfiai, Molojai ir Malonai manęs nemulkins. Per juos esu praradęs tiek laiko, kentėjęs dėl niekų, leisdamas sau kalbėti apie juos, kai turėjau kalbėti vien tik apie save, kad galėčiau nutilti. Bet aš ką tik sakiau, jog kalbėjau apie save, jog vis dar kalbu apie save. Man nė motais, ką aš ką tik sakiau. Štai dabar pirmą kartą prabilsiu apie save. Maniau gerai darąs pridėdamas tą kančių kentėjimą. Apsirikau. Jie nekentėjo mano kančių, jų kančios – niekas palyginti su manosiomis, tik maža dalelė manųjų, nuo kurių maniau galįs atsiskirti, kad apmąstyčiau jas. Tegu dabar jie eina skradžiai, jie ir visi kiti, tie, kuriais aš pasinaudojau, tie, kurie dar to laukia, tegu jie man grąžina tai, ką jiems primečiau, ir dingsta iš mano gyvenimo, iš mano atsiminimų, iš mano gėdos pojūčių ir baimių. Štai, dabar aš esu čia vienas, niekas nebesuka aplink mane ratų, niekas prie manęs neina, niekas su nieku priešais mane nesusitiko. Tų žmonių niekada nebuvo. Visad buvau tik aš ir ši juoda tuštuma. O garsai? Jų irgi negirdėti, viskas aplinkui tylu. O šviesos, iš kurių aš tiek daug tikėjausi, ar jas reikėtų užgesinti? Taip, reikėtų, čia nėra jokių šviesų. Pilkumo irgi nėra, reikėjo pavadinti tai juodumu. Taigi nieko nėra, tik aš, apie kurį nieko nežinoma, išskyrus tai, kad niekada nesu kalbėjęs apie jį, ir ta tamsa, apie kurią man irgi nieko nežinoma, išskyrus tai, kad ji juoda, ir

tuščia. Taigi yra štai šitai, apie ką aš, privalėdamas kalbėti, kalbėsiu tol, kol man kalbėti nebereikės. Bus taip, kaip bus. O Bazilis su savo sėbrais? Jų nėra, jie išgalvoti, kad būtų galima paaiškinti nebežinau ką. Ak taip. Visa tai – grynas melas. Dievas ir žmonės, dienos šviesa ir gamta, širdies polėkiai ir supratimo galimybės, aš niekšiškai juos išgalvojau niekieno nepadedamas, nes nėra gyvos dvasios, kuri nustumtų tolyn tą valandą, kai privalėsiu kalbėti apie save. Nebeminėsiu jų.

Aš, apie kurį man nieko nėra žinoma, žinau, kad mano akys atviros, iš tų be atvangos srūvančių ašarų. Kad sėdžiu, susidėjęs rankas ant kelių, žinau iš slėgimo į sėdmenis, į kojų pėdas, į delnus, į kelius. Žinau, kad delnus slegia keliai, kelius – delnai, bet kas gi slegia sėdmenis, pėdas? Nežinau. Mano nugaros niekas neremia. Pateikiu šitas smulkmenas, kad įsitikinčiau, jog neguliu aukštielninkas, su viršun iškeltomis sulenktomis kojomis, užsimerkęs. Sveika pasitikrinti savo kūno padėtį iš pat pradžių, prieš pereinant prie svarbesnių dalykų. Bet kas gi verčia mane teigti, kad žiūriu tiesiai prieš save, kaip jau esu sakęs? Jaučiu, kad mano nugara tiesi, kaklas tiesus, neišsikreipęs, ant jo – galva, tvirtai užmauta, kaip bilbokė rutulys ant lazdos. Šitie palyginimai – ne vietoje. O dar tas ašarų, srūvančių man per visą veidą, nuo akių per skruostus iki pat kaklo, tekėjimo būdas, jos negalėtų taip tekėti, man regis, jeigu veidas būtų palenktas arba atloštas. Bet nevalia painioti galvos tiesumo su žvilgsnio tiesumu, nei vertikalios ir horizontalios plokštumų. Kad ir kaip būtų, šitas klausimas – antraeilis, nes aš juk nieko nematau. Ar esu apsirengęs? Dažnai savęs paklausdavau to, paskui iš

karto persimesdavau prie kalbos apie Malono skrybėlę, Molojaus paltą, Merfio eilutę. Jei ir esu apsirengęs, tai tik labai plonai. Nes jaučiu ašaras tekant krūtine, šonais, nugara. Ak, taip, aš iš tikrųjų paplūdęs ašaromis. Jos susitvenkia mano barzdoje, ir iš ten, kai joje nebetelpa, – ne, aš neturiu barzdos, ir plaukų neturiu, man ant pečių – didžiulis glotnus rutulys, be jokių bruožų, vien tik akys, iš kurių likę vien akiduobės. Ir jei ne matomi iš tolo mano delnai ir pėdos, kurių atsikratyti man nepavyko, mielai suteikčiau sau kiaušinio pavidalą, o gal ir konsistenciją, su dviem skylėm nesvarbu kur, kad apsaugotų nuo sprogimo. Nes konsistencija – veikiau glitėsių. Bet neskubėkim, neskubėkim, kitaip aš niekad nepasieksiu tikslo. Taigi, jeigu kalbėsim apie drabužius, kol kas regiu tik autų galimybę ir gal dar kokio vieno kito skarmalo. Nešvankybių irgi nebekalbėsiu. Kodėl turėčiau turėti lyties organą, jei nebeturiu nosies? Visi tie išsikišantys daiktai nuslinko, drauge su akimis, plaukais, nepalikę nė pėdsako, nuslinko taip žemai, taip toli, kad nieko neišgirdau, gal mano plaukai tebeslenka, iš lėto, kaip suodžiai, apie ausų nuslinkimą nieko negirdėjau. Nereikalingi žodžiai, radęsi iš niekingos sielos, meilė, muzika, laukinių serbentų kvapas, aš sugalvojau juos, stengdamasis pabėgti nuo savęs. Organus, išorę įsivaizduoti lengva, kitus, kad ir Dievą, tai neišvengiama, įsivaizduoji irgi, tai nesunku, tai nuramina svarbiausias paskatas, akimirkai užmigdo. Taip, Dievas, ramybės kurstytojas, aš netikėjau tuo, nė sekundę. Nebedarysiu ir pauzių. Nejaugi negaliu išsaugoti nieko iš viso to, kieno dėka gimė tos varganos mano mintys, sulinkusios po mano žodžiais, kada aš pats slėpiausi? Nusausinsiu ir tas pasruvusias akiduobes, užkimšiu jas, štai, atlikta, jos nebesrūva, aš – didžiulis kalbantis rutulys, kal-

bantis apie nesamus dalykus, o gal ir esamus, šito sužinoti neįmanoma, svarbu visai ne tai. Ak, turiu skubiai pakeisti melodiją. Galų gale kodėl gi rutulys, o ne kas kita, ir kodėl didelis? Kodėl gi ne cilindras, ne cilindriukas? Arba kiaušinis, vidutinio dydžio kiaušinis? Ne, ne, tai sena kvailystė, aš visada žinojau, kad esu apvalus, tvirtas ir apvalus, tik nedrįsau to pasakyti, be jokių nelygumų, be angų, galimas daiktas, nematomas, arba didžiulis kaip Sirijus Didžiajame šunyje, visi šitie pasakymai nieko nereiškia. Svarbu tik tai, kad esu apvalus ir kietas, matyt, esama priežasčių tam, kad esu veikiau apvalus ir kietas, o ne kokios nors netaisyklingos formos, linkusios įdubti ir išsigaubti nuo smūgių, bet aš jau padėjau tašką samprotavimams. Viso kito išsižadu, sykiu ir to keisto juodumo, į kurį akimirką buvau pamanęs galįs pasinerti deramiau negu į pilkumą. Kokios nesąmonės visos tos šviesos, tamsos istorijos. Ir kaip aš jomis mėgavausi. Bet ar aš ridenuosi, kaip dera tikram rutuliui, ar kažin kur, vienam iš savo daugybės polių, išlaikau pusiausvyrą? Man labai maga šitai sužinoti. Kokie diskursų klodai atsiveria šitam iš pažiūros taip teisėtame susirūpinime. Nors man tatai nebus užskaityta. Ne, tarp manęs ir teisės tylėti, gyvos ramybės plyti toji pati pamoka, kurią mokėjau puikiai, bet nenorėjau išsakyti, nežinau kodėl, galimas daiktas, bijodamas tylos arba manydamas, esą pakanka pasakyti bet ką, taigi geriausiai pameluoti, kad liktum pasislėpęs. Nesvarbu. Tačiau dabar aš išsakysiu tą savo pamoką, jei prisiminsiu. Po dangumi, keliuose, miestuose, miškuose, kambariuose, kalnuose, slėniuose, pajūriuose, jūrų bangose, už savo homunkulų, aš buvau liūdnas ne visada, paleidau vėjais savo laiką, išsižadėjau savo teisių, be reikalo kentėjau, užmiršau savo pamoką. Paskui – mano stiliaus pragarė-

lis, ne pernelyg žiaurus, su keliais maloniais pasmerktaisiais, kuriems galėjau įbrukti savo aimanas, su kažin kokiu retkarčiais sudejuojančiu daiktu ir tolumoje – liepsningo gailesčio prošvaistėmis, laukiančiomis, kada galės paversti mus pelenais. Aš vis kalbu, kalbu, nes to reikia, tačiau nesiklausau, aš ieškau savo pamokos, savo gyvenimo, kurį juk pažinojau kitados ir nenorėjau to prisipažinti, tad retkarčiais, ko gero, juntama vaiskumo stoka. Ko gero, šįkart taip pat aš tik ieškosiu savo pamokos, nesugebėdamas jos išsakyti, apipindamas savo sakymą svetimais žodžiais. Tačiau, užuot pasakęs tai, ką pasakiau be reikalo, ko nebepasakysiu, ką, galimas dalykas, pasakysiu, jeigu sugebėsiu, ar ne geriau būtų, jei pasakyčiau kažką kita, net jeigu tai dar ir nėra būtent tas dalykas, kurį reikėtų pasakyti. Aš pamėginsiu, pamėginsiu kitoje dabartyje, net jeigu ši dar ir nebus manoji, be pauzių, be verksmų, be akių, be priežasčių. Tarkim, aš nejudu, nors tai ir nesvarbu, nejudu arba kaskart riedėdamas keičiu vietą ore ar sąveikaudamas su kitais paviršiais, arba čia judu, čia sustoju, nes nieko nejaučiu, nei ramybės būsenos, nei pokyčių, nieko, kas galėtų būti atspirties taškas kokiai nors nuomonei šita tema, nors šitai ir būtų nelabai svarbu, jeigu aš ką nors išmanyčiau apskritai, o drauge išmanyčiau, kaip pasinaudoti protu, bet ką gi padarysi, aš nieko neišmanau, aš nieko neišmanau, o dėl mintijimo, tai lygiai tiek mintiju, kad netektų nutilti, šito juk negali vadinti mintijimu. Tad nieko nesakykime, nei kad judu, nei kad nejudu, taip bus tikriau, nes tai iš viso nesvarbu, verčiau jau pereikime prie svarbių dalykų. O būtent? Šitas balsas, kur kalba, žinodamas, jog meluoja, abejingas tam, ką sako, matyt, yra per senas ir pernelyg pažemintas, kad galėtų ištart žodžius, kurie bus paskutiniai jo ištartieji, ži-

nantis, kad jis bergždžias, niekam nereikalingas ir nesiklausantis paties savęs, dėmesingas tik tylai, kurią nutraukia, iš kurios vieną gražią dieną, galimas daiktas, jam išsprūs ilgas tyras advento ir atsisveikinimo atodūsis, – vienas iš jų? Nebeužduosiu klausimų, klausimų nebėra, nebežinau nė vieno. Jis sprūsta iš manęs, mane pripildo, jis protestuoja prieš mano sienas, jis – ne mano, aš negaliu jo sustabdyti, negaliu sukliudyti jam mane draskyti, purtyti, atakuoti. Jis – ne mano, aš neturiu jo, aš neturiu balso, bet privalau kalbėti, tai viskas, ką žinau, kaip tik apie tai ir reikia suktis, kaip tik apie tai ir privalu kalbėti, šituo balsu, kuris – ne mano balsas, nors ir negali būti niekieno kito, išskyrus mano, nes čia esu tik aš, o jeigu ir yra kitų, kam tasai balsas galėtų priklausyti, jie neprieina prie manęs, nieko daugiau nepasakysiu, nebeaiškinsiu. Galimas daiktas, jie žvelgia į mane iš tolo, aš nieko prieš, kol pats jų nematau, žvelgia į tokį veidą tarp žarijų, kurios, jie žino, netrukus subyrės, bet tai jau trunka pernelyg ilgai, jau darosi vėlu, akys merkiasi, rytoj teks anksti keltis. Vadinasi, kalbu aš, pats vienas, kitaip juk negaliu. Ne, aš – nebylys. Beje, kas būtų, jei nutilčiau? Kas man nutiktų? Blogiau nei jau dabar nutinka? Bet tai ir vėl tik klausimai. Tai ir yra būdinga. Klausimų nežinau, tačiau jie nesiliauja sprūdę man iš burnos. Regis, žinau, kas gi čia dedasi. Šitai darosi tam, kad nesiliautų diskursas, tasai bergždžias diskursas, kuris nebus man užskaitytas ir nepriartins manęs prie tylos nė per skiemenį. Tačiau esu įspėtas, į juos aš neatsakinėsiu, nebevaidinsiu, kad stengiuosi į juos atsakyti. Gal būsiu priverstas, kad neišsekčiau, sugalvoti dar vieną pasaką, su galvomis ir torsais, rankomis, kojomis ir visu kuo, kas išplaukia iš to, pasileidusiais zovada per nenumaldomą netobulo šešėlio ir abejotinos šviesos

alternatyvą, kaip man jau buvo nutikę. Nors viliuosi, kad nereikės. Bet visada galėsiu tai padaryti, jeigu reikės. Nes, kai įsivažiavęs kūriau pokštus paskutinį kartą, ar kai šitai darė tas kitas, kuris laikomas manimi, anaiptol nebuvau nedėmesingas. Be to, man pasirodė, jog girdėjau kuždant, kaip galėčiau išsisukti iš šitos padėties kitaip, ir kur kas maloniau, ir netgi be paliovos pagaudavau save švaistantis tais jis pasakė, jis tarė sau, ir jis paklausė, jis atsakė, bei tam tikromis daug žadančiomis formulėmis, kuriomis esu pasižadėjęs naudotis pirmai progai pasitaikius, kai tiktai baigsiu su savo pamišėlių banda. Bet viskas išsitrynė man iš galvos. Juk nėra lengva kalbėti, netgi bet kaip, ir tuo pačiu metu sutelkti dėmesį kitur, ten, kur slypi tikrasis tavo interesas, kurį fragmentais apibrėžia tylus murmesys, tarsi atsiprašydamas, kad nemirė. Ir tai, ką pamaniau tuomet išgirdęs dėl to, ką privalėjau padaryti, pasakyti, kad jau daugiau nieko nebereikėtų daryti nei sakyti, man regis, išgirdau labai silpnai dėl triukšmo, kurį sukėliau kitur, paklusdamas netinkamai suprastoms kažkokio migloto prakeikimo sąlygoms. Ir vis dėlto kai kurie posakiai sukrėtė mane pakankamai stipriai, kad prisiekčiau, tebekiauksėdamas, jog niekada jų nepamiršiu, ir dargi padarysiu taip, kad iš jų gims kiti ir, susitelkę visumon, kurios jau niekaip nenuneigsi, išgins iš mano varganos burnos visą kitą diskursą, palikdami tiktai save, išgins iš mano susidėvėjusios burnos, bergždžios nuo tų bergždžių išsigalvojimų, bet kurį kitą diskursą, palikdami tiktai save, pagaliau tikrus, pagaliau paskutinius. Tačiau aš viską pamiršau ir nieko nepadariau, nebent dabar darau kažką, ir nuoširdžiai norėčiau, kad taip būtų. Nes jeigu sugebėjau išgirsti tokią muziką, kai kepurnėjausi iš šitokios sunkios besivaduojančių mirtim

istorijos, kurie vis kraustosi iš vietos vieton, atsitrenkia vienas į kitą, blaškosi viename daikte, trumpam nualpsta, tai argi kur kas pagrįsčiau ji negalėtų pasigirsti dabar, kai niekas kitas manęs, taip sakant, nebevargina, tiktai aš pats. Bet čia ir vėlei samprotavimai. Ir štai aš jau slystu, nors dar ne iki pat kraštutinumo, į išmonę kaip paskutinį išsigelbėjimą. Ar nebūtų kur kas geriau, jeigu aš, laukdamas, kol pažinsiu tikrą šito garbingo organo paskirtį, verčiau tiesiog kartočiau babababa? Gana tų klausimų, tų svarstymų. Ir vėlei pradedu, po tiekos metų. Vadinasi, aš nutilau, galiu nutilti. O štai dabar ir vėl prasideda tas triukšmas. Visa tai anaiptol neaišku. Sakau po tiekos metų, nors metų čia nėra. Trukmė – didelio čia daikto. Metai – Bazilio prasimanymas. Ilgai, trumpai – jokio skirtumo. Aš tylėjau, ir vien tik tai yra svarbu, jei tai svarbu, nebeprisimenu, ar tai privalo būti svarbu. O štai ir vėl man tai išsprūsta. Kokia tyla, bičiuliai, nes juk ir aš kažkur turiu bičiulių, jaučiu, kartais, dabar, taigi kokia tyla, vargšai mano bičiuliai. Po teisybei, laikytis tylos – tai dar ne viskas, turi dar ir suvokti, kokio pobūdžio yra toji tyla, kurios laikaisi. Aš klausiausi. Gali kalbėti į valias. Kokia laisvė. Įtempęs ausį klausiausi to, kas, regis, vis dar buvo mano balsas, toks silpnas, toks tolimas, jog priminė man jūrą, žemę, ramią mirštančią jūrą tolumoje, – ne, tik jau ne šitai, jokių smėlėtų krantų, jokių krantų, pakanka jūros, gana jau smėlio ir akmenėlių, gana žemės, ir jūros taip pat. Bazilis akivaizdžiai darosi svarbus. Veikiau pradėsiu jį vadinti Mahudu, man taip labiau patinka, aš esu keistas. Tai jis man pasakodavo istorijas apie mane, gyveno už mane, išeidavo iš manęs, sugrįždavo pas mane, į mane, apiberdavo mane istorijomis. Nežinau, kaip tat nutikdavo. Visada mėgau nežinoti, tačiau Mahudas

man sakydavo, jog tai nėra gerai. Jis irgi nežinojo, bet jam šitai keldavo nerimą. Būtent jo balsas dažnai, nuolat sumišdavo su manuoju, kartais net taip, kad jį visai nustelbdavo, kol galiausiai paliko mane suvisai ar jau nebenorėjo manęs palikti, nebežinau. Taip, nežinau, ar jis dabar čionai, ar kažin kur toli, bet nemanau, kad smarkiai apsiriksiu sakydamas, jog man jau nebeteks kentėti jo įžūlybių. Jam nesant stengdavausi atsigriebti, pamiršti, ką jis man sakė apie mane, mano bėdas, juokingas bėdas, kvailus skausmus, žvelgiant iš mano tikrosios padėties, šlykštus pasakymas. Tačiau jo balsas liudijo jį esant ir toliau, tarsi būtų įaustas į manišką ir neleistų man pasakyti, kas aš esu, kas buvau, kad pagaliau galėčiau nutilti, nebesiklausyti. Ir dargi šiandien, jo žodžiais tariant, nors jis manęs ir nebevargina, jo balsas vis dar tūno manajame, bet jau mažiau, mažiau. Ir vieną gražią dieną, tikiuosi, išnyks nebeatnaujintas iš manojo, visiškai. Bet tam turiu kalbėti, kalbėti. O sykiu jau nebeslepiu nuo savęs: jis gali grįžti ar vėl išnykti ir vėl sugrįžti. Tuomet reikės pradėti viską iš pradžių. Tuomet mano balsas, balsas ištars: Puiki mintis, dabar papasakosiu vieną iš Mahudo istorijų, man reikia atsikvėpti. Viskas vyks taip. Jis pasakys: Paskui, atgavęs jėgas, vėl griebsiuosi teisybės, su šimteriopai didesniu įkarščiu. Kad įtikintų mane, jog veikiau niekieno nevaržomas. Bet tai jau bus ne mano balsas, net iš dalies. Kaip tik taip viskas ir įvyks. Arba toji istorija prasidės švelniai, nejučia, lyg niekur nieko, lyg vis dar būčiau pasakotojas ir tas, apie kurį pasakojama. Bet aš jau būsiu visiškai užmigęs, su pravira burna, kaip visada, atrodysiu kaip visada. O iš tos praviros, miegančios mano burnos tekės melai, apie mane. Ne, nemiegosiu, aš klausysiuos, verkdamas. Bet, po teisybei, argi dabar čia kalbama apie ma-

ne? Kartais man pasirodo, jog iš tikrųjų taip. O paskui aiškiai išvystu, kad ne. Kaip įmanydamas stengiuosi, bet man nesiseka, dar sykį. Nieko baisaus, kad man nesiseka, nesėkmės man patinka, tik norėčiau nutilti. Ne taip, kaip ką tik padariau, norėdamas geriau įsiklausyti. O ramiai, kaip nugalėtojas, be jokių užslėptų minčių. Tai būtų geras gyvenimas, pagaliau gyvenimas. Besiilsinti mano burna priplūstų seilių, jai niekada jų nebus per daug, aš su malonumu leisiu joms tekėti, seilėdamasis gyvenimu, atlikęs savo užduotį, po pamokų palikto mokinio užduotį, tyloje. Aš kalbėjau, regis, kalbėjau apie pamoką, bet tai reikėjo pavadinti paliktojo po pamokų užduotimi, supainiojau paliktojo po pamokų užduotį su pamoka. Taip, privalau atlikti paliktojo po pamokų užduotį prieš išsilaisvindamas, prieš išsilaisvindamas iš savo seilių, prieš įgydamas laisvę nutilti, nebeklausyti ir nebežinau kokią dar laisvę. Štai kaip atrodo mano dabartinė padėtis. Man skyrė paliktojo po pamokų užduotį, ko gero, vos tik gimus, veikiausiai siekiant nubausti mane už tai, kad gimiau, o gal ir be jokios ypatingos priežasties, tiesiog todėl, kad nesu mylimas, tačiau aš pamiršau, kokia ta užduotis. Ar kada nors ji buvo man smulkiai paaiškinta? Spausk, bičiuli, spausk stipriau, nepersistenk, bet spūstelk dar, ko gero, čia kalbama apie tave. Kartais sakau sau tu, jeigu išvis čia kalbu aš. Gal tavo tikslas jau čia pat. Po dešimties tūkstančių žodžių? Na, bent jau vienas tikslas, po jo bus dar kitų. Kalbėti su savimi pačiu, aš niekada nesu kalbėjęs su savimi pačiu pakankamai, pakankamai save išklausęs, pakankamai atsakęs sau, pakankamai save paguodęs, aš kalbėjau tik savo šeimininkui, pastačiau ausis, kad išgirsčiau savo šeimininko žodžius, taip ir neišsakytus. Gerai, vaikeli, gerai, sūnau, gali jau liautis, gali jau būti

laisvas, gali eiti, tu išteisintas, tau atleista, – taip ir neišsakytus. Mano šeimininkas. Štai kur aukso gysla, turiu jos neišleisti iš akių. Tačiau kol kas man rūpi – apskritai, jų, ko gero, keletas, visas tironų konsorciumas, skirtingai manančių, ką su manim daryti, nuo amžių amžinųjų svarstančių visus tuos už ir prieš, kartais mane išklausančių, paskui išeinančių pavalgyti, palošti kortomis, paslapčia, princesės sąskaita, man nežinant, išvilkti į dienos šviesą, – ta paliktojo po pamokų užduotis, kurią nenusižeminęs, manau, galiu sugretinti su pamoka, prieš kurią pernelyg greitai buvo kapituliuota, pernelyg neapdairiai... kapituliuota, ir sakau sau: jei privalau atlikti paliktojo po pamokų užduotį, tai tik todėl, kad neišmokau pamokos, tad, baigęs šią užduotį, privalėsiu išporyti tą pamoką, ir tik tuomet turėsiu teisę ramiai tūnoti savo kampe, gyvas ir apsiseilėjęs, sučiaupęs burną, sumedėjusiu liežuviu, toli nuo visokio trikdymo, nuo visokio triukšmo, su ramia, kitaip sakant, tuščia sąžine. Bet šitai manęs toli nenuves. Net jeigu gausiu deramą paliktojo po pamokų užduotį, gerai suplakęs visus žodžius, vis tiek turėsiu grįžti prie tikrosios pamokos, nebent tik jos abi susipina, o šitai, aišku, irgi nėra neįmanoma. Beje, keista mintis, ir kelianti daugybę abejonių, kad prieš nusiramindamas turi atlikti užduotį. Keista ta užduotis – kalbėti apie save. Keista viltis, nukrypusi į tylą ir ramybę. Neturint nieko, tik savo balsą, vien tik balsą, gali atrodyti natūralu, nurijus mintį apie pareigą, kad aš čionai regiu kažką, ką pasakyti privalau. Kurgi ne. Neturėdamas rankų aš, galimas daiktas, privalau ploti katučių ar mušdamas delnais kviesti padavėją, tai būtų dar pikantiškiau, o neturėdamas kojų – šokti karmanjolę. Tačiau iš pradžių padarykim prielaidą, norėdami pasistūmėt į priekį, paskui padarysime ki-

tą prielaidą, kad dar labiau pasistūmėtume į priekį, jog turim pasakyti kažką kita, ničniekaip nesusietą su tuo, ką jau esu pasakęs iki šiol. Tokia prielaida atrodo protinga. Tačiau daryti iš jos išvadą, jog tai bus kažkas apie mane, staiga man pasirodė kiek per drąsu. O jei tai būtų ditirambai mano šeimininkui, išgiedoti tikintis, kad jis man atleis? Ar prisipažinimas, jog vis dėlto esu Mahudas ir visos tos istorijos apie būtybę, kurios tapatybę Mahudas uzurpuoja ir neleidžia išgirsti jos balso, – melagingos nuo pradžios iki galo? O kas, jeigu Mahudas – mano tikrasis šeimininkas? Kurį laiką laikysiuos šitos nuomonės. Pernelyg jau daug perspektyvų tokiam trumpam laikotarpiui. Neabejotina, jog šioje stadijoje neįmanu išvengti klausimų, kaip kad buvau žadėjęs. Ne, juk prisiekiau tik jų daugiau neformuluoti. Kas žino? Galgi netrukus aptiksiu sėkmingą kombinaciją, kuri jau niekada neleis jiems reikštis mano – nebūkim pernelyg priekabūs – sąmonėje. Juk tai, ką aš darau, nedaroma nepasitelkus sąmonės. Gal ji visai ne mano, sutinku, mielai, bet aš ja naudojuos, bent jau nuduodu taip. Turtinga medžiaga eksploatuoti, prisodrinanti, kurgi ne, gali nučiulpti ją iki šerdies, ir velnioniškai stumianti į priekį, o dar, beje, be galo įdomi, aš net suvirpu pagalvojęs, garbės žodis, šnekant juokais, suvirpu ir skubu pirmyn, laiko turiu dar į valias, skubu ir pamirštu, taip, pamirštu, apie ką prieš akimirką kalbėjau, apie kažką svarbaus, tai man išsprūdo iš galvos, bet grįš, nėra čia ko gailėtis, kaip visiškai naujutėlaitis daiktas, neatpažįstamas, nepraraskim vilties, kai būsiu geriau nusiteikęs, tikėkimės, aukščiausios klasės galvosūkiams. Kiek dėmesio mes susilaukėme. Greičiau judėkime į priekį. Šeimininkas. Jis man menkai rūpėjo, perdėm menkai. Gana jau ir visų tų gal. Nuvalkiota priemonė.

Tuoj uždrausiu sau viską, o paskui tęsiu kaip niekur nieko. Šeimininkas. Kelios aliuzijos vienur kitur, tarsi į kokį satrapą, kad tik priverstų mane skųstis. Jie mane aprengė, davė man pinigų, štai tokio pobūdžio dalykai, trumpai tariant. O paskui – nieko. Arba Morano viršininkas, vis užmirštu jo vardą. Ak taip, kai kurie dalykai, kuriuos sugalvojau, manydamas, kad gerai darau, kupinas abejonių, gargdamas iš nuovargio, aš juos prisimenu, ne visad tuos pačius. Bet jei panagrinėsime šitą istoriją kiek nuodugniau, su tokiu pat bergždžiu įkarščiu kaip, pavyzdžiui, nuolankiojo istoriją, kurią maniau esant mano istorija, man artima istorija, vedančia į manąją, ne, apie tai aš niekada nė negalvojau. Ir jei galvoju apie ją dabar, tai tik todėl, kad jau esu praradęs viltį nusigauti iki savosios. Nusivylimo akimirka – kalti, kol ji karšta. Taigi mano šeimininkas, įsivaizduokim, kad jis vienišas, panašus į mane, linki man gero, vargšelis, nori, kad viskas man eitų kaip iš pypkės, o jei ir neatrodo, kad jis daro kažin ką tam, kad nenusiviltų, tai tik todėl, kad ne kažin ką ir padarysi, ką aš čia paistau, išvis nieko nepadarysi, kitaip jis būtų tai padaręs, taip, gerasis mano šeimininkas, tas mano įtakingas šeimininkas, senų seniausiai, vargšelis. Kita hipotezė: jis padarė tai, ką padaryti buvo būtina, pareiškė savo valią mano atžvilgiu (juk jis tikriausiai turi dar ir kitų globotinių), ir viskas man klojas kuo puikiausiai man to nežinant. Pirmasis ir antrasis atvejai. Palinksiu truputį prie pirmojo, jeigu pavyks. Paskui sulenksiu kuprą ties antruoju, jeigu dar pastovėsiu. Visa tai primena Mahudo istoriją. Vis dėlto ne, nes visos Mahudo istorijos – apie mane. Bet link greičiau, brangusis, kitaip pamirši. Štai jis nuliūdęs, vargšelis, dėl manęs, kad nieko neišeina padaryti, o jis taip nori man padėti, jis, taip įpratęs komanduoti ir

kad jam paklustų. Štai jis, kuris nuo pat tada, kai išvydau pasaulį, beje, galimas daiktas, jo sukurstytas, reikalauja, kad viskas man klotųs kuo puikiausiai, kad gerai jausčiausi, ir šitai daro taip pat sėkmingai, kaip būtų, jeigu jis kreiptųsi į negyvą daiktą. Jeigu jam nepatinka šita panegirika, norėčiau būti, – vos nepasakiau pakartas, bet šito aš ir noriu, kad ir kas būtų, be jokių suvaržymų, norėjau pasakyti suveržimų, tai man užčiauptų kakarinę. Visa bėda – neturiu kaklo. Norėčiau, kad viskas tau kuo puikiausiai klotųsi, ar girdi mane, – štai ką jis triūbija man nesiliaudamas. O aš jam pagarbiai atsakau: Aš irgi, jūsų Šviesybe. Sakau šitai norėdamas suteikti jam malonumo, jis atrodo toks nelaimingas. Aš geraširdis, iš pažiūros. Ne, mudu nesikalbame, jis niekada nesikreipia į mane nė vienu žodžiu. Be abejonės, jam nepasisekė. Tikriausiai jis manęs nepasirinko, ne visada turi tą vergą, kurio nori. O tai, kaip jis supranta gerą klotį, mano gerą klotį, – jau kita istorija. Jis sugeba norėti, kad aš būčiau patenkintas, regis, tai žinomas dalykas. Arba kad būčiau kam nors naudingas. Arba ir viena, ir kita vienu metu, neįtikėtinai sujaukta. Kiek daugiau atvirumo iš jo, juk ta iniciatyva natūraliai kyla iš jo, – ir viskas klotųsi gal kiek geriau, ir jo požiūriu, ir tuo, kurį jis priskiria man. Tegu jis galiausiai pasiaiškina. Ne aš juk privalau užduoti jam klausimus, net jeigu ir žinočiau, kur jį rasti. Tegu jis man pasako vienąsyk ir visiems laikams, ko jis konkrečiai nori iš manęs, man. O nori jis man gėrio, žinau, bent jau sakau tai, tikėdamasis jį atvesiąs prie pačių gražiausių jausmų, jei jis iš viso egzistuoja ir, egzistuodamas klausosi manęs. Bet kokio gėrio? Tikriausiai jų yra keli. Gal to visų aukščiausiojo. Galų gale tegu jis mane apšviečia, tik to jo ir teprašau, kad bent pajusčiau pasitenkinimą žinodamas, ko

man dar trūksta. Jeigu jis nori, kad aš ką pasakyčiau, aišku, dėl savojo gėrio, tegu tiksliai pasako man ką, ir išriaumosiu jam tai nedelsdamas. Teisybė, gal jis jau sakė man tai šimtą kartų. Ką gi, jam lieka tik pasakyti šimtą pirmąjį kartą, tąkart aš susikaupsiu ir išklausysiu. Bet gal aš be reikalo šmeižiu savo gerąjį šeimininką, gal jis nėra toks vienišas kaip aš, mano gerasis šeimininkas, gal ne toks laisvas kaip aš, gal jis susijęs su kitais, irgi tokiais pat gerais kaip jis ir kaip ir jis linkinčiais man gero, tiktai skirtingai tą gerą suprantančiais. Kasdien ten viršuje, dienos metu, kelis kartus per dieną, nuo sutartos valandos iki sutartos valandos, sutarę viską, išskyrus tai, kas dera daryti su manim, jie renkasi aptarti mano reikalų. O gal jie – pavaduotojai, įpareigoti parengti sutarties projektą. Kad tuo metu aš būčiau ir toliau, kas visada buvau, tai, aišku, geriau nei koks nors šlubas nutarimas, priimtas, kas žino, gal vieno daugumos, arba ištraukto iš kepurės. Jie tuomet irgi kenčia, kiekvienas pagal savo galimybes, kadangi man klojasi nekaip. Na o dabar gana jau apie tai. Jei šitai jų nesuminkština, juo blogiau man, aš dar galiu suvokti tokius dalykus. O štai dar vienas pasiūlymas, kol apie tai galvoju, prieš pereidamas prie rimtų dalykų. Kas, jeigu jie, ilgai spyriojęsi, mane išlaisvintų? Gal tai išeitų man į naudą. Nesuprantu kaip. Gal galėčiau nutilti, suvisai. Ne, visa tai nerimta, aš laisvas, visų apleistas. Šitai ir vėl viską gadina. Mahudas pats mane paliko, aš ramus. Visa toji istorija apie užduotį, kurią turiu įvykdyti, kad galėčiau liautis, apie žodžius, kuriuos turiu pasakyti, apie tiesą, kurią turiu atrasti vėl, kad galėčiau ją išsakyti, kad galėčiau liautis, apie tą primestą, kitados žinotą, nepaisytą, pamirštą užduotį, kurią turiu ir vėl surasti, įvykdyti, kad nebereiktų daugiau kalbėti, klausytis, aš sugalvojau ją,

tikėdamasis, kad pasiguosiu, padėsiu sau žengti toliau, įtikėsiu esąs kažkur, judantis, tarp pradžios ir pabaigos, čia žengiantis į priekį, čia besitraukiantis atgal, čia sukantis į šoną, tačiau galiausiai vis tiek besistumiantis pamažu pirmyn. Šalin visa tai. Neturiu nieko nuveikti, kitaip tariant, nieko ypatingo. Turiu kalbėti, nors ir neaišku, ką tai reiškia. Turiu kalbėti, neturėdamas ką pasakyti, vien tik kartodamas kitų žodžius. Nemokėdamas kalbėti, nenorėdamas kalbėti, turiu kalbėti. Niekas manęs neverčia to daryti, čia nėra nė gyvos dvasios, tai tik atsitiktinumas, tik faktas. Niekas niekada negalės manęs nuo to atleisti, čia nėra nieko, nieko, ką galėtum atrasti, nieko, kas sumažintų tai, kas lieka išsakyti, turiu išgerti jūrą, vadinasi, jūra yra. Netapti apgaulės auka būtų buvę geriausia, ką įgijau, ką padariau, tapti apgaulės auka, norint nebūti ja, manant, kad ja nesi, žinant, kad ja esi, nesant apgaulės auka, nebūti apgaulės auka. Nes visokios nesąmonės, ne, nieko neišeina, turėtų išeiti, bet neišeina. Tai pernelyg jau įmantrus kankinimas, neįmanomas įsivaizduoti, apibrėžti, pajusti, ištverti, taip, jis dargi ir neištveriamas, aš ir kenčiu prastai, net ir šitai darau prastai, kaip kokia sena stačiomis mirštanti kalakutė, apsėsta kalakučiukų, tykoma žiurkių. Greičiau prie kito skyriaus. Tik jau apsieikim be riksmų, būk mandagus, mokėk galuotis, kai kiti juokauja, aš juos girdžiu iš čia, jie spragsi žiežirbomis kaip dygliai, ne, šitai neįmanoma, čia aš riaumoju savo samprotavimų fone. Taigi tai ne nesąmonės. Net Mahudo istorijos nėra nesąmonės, nors jos ir visai svetimos, kam, nežinau, mano šaliai, kurios aš nepažįstu, lygiai kaip tos, kur žmonės zuja pirmyn atgal savo namuose, keliuose, kuriuos patys nusitiesė, kad galėtų lankyti vienas kitą kuo patogiausiai ir greičiausiai, apšviesti daugybės įvairiausių

apšvietimo įtaisų, myžančių ant tamsos vienas po kito, taip, kad tamsu nebūna niekad, niekad nebūna tuščia, tikriausiai tai baisu. Tebūnie. Ne nesąmonės, bet beveik, taip jau yra. Mahudas. Prieš jį buvo dar ir kitų, kurie dėjosi manimi. Tikriausiai tai sinekūra, einanti iš kartos į kartą, sprendžiant iš jų šeimyniškos išvaizdos. Mahudas – ne prastesnis už savo pirmtakus. Bet prieš nupiešdamas jo portretą visu ūgiu su ta viena palikusia jam koja, turėčiau paminėti, jog būsimasis mano egzistencijos įgaliotinis bus apskritai bekojis su subine dubenyje, tai jau tvirtai nuspręsta, dubuo – ant galvos, o subinė – dulkėse, išsidrėbęs tiesiog ant Terra Mater su tūkstančiu spenių, kad būtų minkščiau. Puiki mintis, dievaž, dar viena, ko gero, šitaip vis maitojant, maitojant po kokių penkiolikos kartų man pavyks pavaizduoti tarp praeivių save. O kol kas ši karikatūra – Mahudas. Ką ketinau pasakyti? Tiek to, pasakysiu ką kita, juk viskas verta dėmesio. Mahudas. O kas, jei mudu vienas ir tas pats asmuo, kaip kad jis tvirtina, o aš neigiu? Jei aš buvau ten, kur jis tvirtina mane buvus, užuot palikęs čia, pamėginęs pasinaudoti tuo, kad jo nėra, ir išpainioti savo painiavą? Ką Mahudas čia veikia, mano valdose, kaip jis čionai patenka? Štai ir leidausi į bergždžią istoriją, štai mudu ir atsidūrėme vienas prieš kitą, Mahudas ir aš, jei mudu esam du, kaip aš sakau. Aš nemačiau jo, nematau. Jis sakė man, kaip jis atrodo, kaip aš atrodau, visi man tai sakė, tikriausiai tai viena iš jų esminių funkcijų. Man nepakanka žinoti, ką aš veikiu, dar reikia, kad žinočiau, kaip atrodau. Šįkart aš turiu tik vieną koją, nors, regis, ir atjaunėjau. Šitai – programos dalis. Privedę mane prie mirties slenksčio, prie senatviškos gangrenos, jie man pašalino koją, ir op! – aš vėl ant kojos, visur rausiuosi, it koks jaunikliis, ieškodamas slėp-

tuvės. Viena koja ir dar kiti išskirtiniai bruožai, aišku, žmogiški, bet ne perdėm, kad neišsigąsčiau, kad leisčiausi sugundomas. Galiausiai jis paklus, galiausiai jis prisipažins, tai slaptažodis. Šį kartą pamėginkim beplaukę žuvies galvą, gal jis susigundys, tikriausiai šitaip jie kalbėjo. Jam turėtų patikti tai, turint tik vieną koją, beveik per vidurį. Vargšeliai. Jie gali net priklijuoti man prie delno dirbtinę išangę, vis tiek manęs tenai nebus, gyvenančio jų beveik žmogišką gyvenimą, tiesiog žmogišką, ganėtinai žmogišką, kad būtų tikras, panašus į jų gyvenimą, kada nors, kai baigsis mano įsikūnijimai. Ir visgi kartais man atrodė, jog esu ten, tose inkriminuotose vietovėse, svyrinėjantis po atributais, būdingais kūrinijos viešpačiui, apkurtęs nuo staugsmo, kad mane išvaduotų iš tos kankynės, supamas šiugždančio iš pasitenkinimo špinatų mėlynumo. Taigi ne vieną kartą buvau kone palaikęs save kitu, taip, jog akimirką netgi kentėjau taip, kaip jis. Tada jie iššovė šampaną. Vienas iš mūsų pagaliau! Pažaliavę iš sielvarto. Tikras mažas Žemės gyventojas! Paskendęs chlorofile! Besišlaistantis palei skerdyklų sienas! Matyt, jie negalėjo man to atleisti. Niekingi misionieriai, nepažabojamo efemeriškumo tarnai. Eikš, mažyli ėriuk, pastraksėk su mumis, viskas netrukus baigsis, pamatysi, vos tespėsi paišdykauti su ėriuke, tai tikras gardumėlis. Meilė – niekad neprašaunanti pro šalį morka, aš visada turėdavau ką nors pajodyti. Ir būtent tokiuose tualetuose kartais manydavau gyvenąs ir netgi nusimaudavau tenai kelnes. Pats Mahudas kelis kartus vos neapmulkino manęs. Aš valandėlę buvau jis, šlubčiojantis su jo ramentais per gamtą, nesivarginkim, veikiau jau nykią, be to, būkim teisingi, pradžiai ne itin apgyvendintą. Kiekvienąsyk pasistūmęs ramentu sustodavau nugurkti narkotiką ir išmatuoti

nueitą kelią bei tą, kurį dar teks nueiti. Mano galvos čia irgi esama, plačios apačioje, su plikais nuolydžiais, ji baigiasi kraigu, pastato stogu, nusėtu ilgais besiplaikstančiais plaukais, tokiais kaip tie, kurie auga ant apgamų. Nieko neveiksi, esu perstinai gerai informuotas. Pripažinkite, kad tai kėlė pagundą. Pasakiau valandėlę, bet gal tai truko metų metus. Paskui atsisakiau suaugimo, tai darės jau juokinga. Buvau nužengęs gerą tuziną žingsnių, jeigu tai galima vadinti žingsniais, aišku, ne tiesia linija, o tokia ryškia kreive, kuri, jei būčiau laikęsis jos ir toliau, būtų atvedusi mane gal ne į mano išeities tašką, bet į labai jam artimą. Matyt, buvau įsuktas į savotišką apverstą spiralę: jos vijos, užuot kaskart platėjusios, kaskart siaurėjo, kol pagaliau užsibaigė, trūkstant vietos toje erdvėje, kur, kaip numanoma, turėjau būti. Tuomet, fiziškai nebepajėgdamas eiti toliau, aš būčiau priverstas sustoti, blogiausiu atveju – pasukti atgal, arba, kur kas vėliau, – įsisriegęs iki pat galo, išsisriegti. Tai būtų buvusi turtinga patirtis, ir įdomumo, ir naujumo požiūriu, jeigu teisybė, kaip kartą gavau išgirsti, negalėdamas to išvengti, kad net ir nuobodžiausias kelias atrodo visai kitaip, yra nuobodus visai kitaip grįžtant nei einant į priekį, ir priešingai. Neverta išsisukinėti, žinau krūvą dalykų. Bet čia susiduri su vienu sunkumu. Juk, jeigu taip susivyniojęs, sykis man galima išdrįsti pavartoti tokią elipsę, o tai man nutinka nedažnai, jei taip susivyniojęs, vertėjo norėti paskubėti, jei taip susivyniojęs galiausiai fatališkai įstrigčiau, nebegalėdamas toliau judėti iš baimės sumažėti tūriu arba sulįsti savin tikrąja šių žodžių reikšme, ir, stumiamas per prievartą, tas žodis anaiptol ne per stiprus, sustingčiau, tai atvirkščiai, išstumtas priešinga kryptimi, ar neturėčiau, būdamas rutuliškas, ridentis iki begalybės, taip, kad to

niekas niekada nesustabdytų, į erdvę, kur mane išstūmė, nebent tai būtų žemė, nesvarbu, aš suprantu, ką noriu pasakyti. Bet kurgi tas sunkumas? Prieš valandėlę tokio būta, galiu prisiekti. Jau nekalbant, kad kuo puikiausiai galėčiau bet kurią akimirką, nesvarbu kurią, atsidurti priešais kokią nors sieną, medį arba kitą kliūtį, kurią, savaime aišku, man būtų kategoriškai uždrausta apeiti, ir šitaip mano sukimuisi būtų padarytas galas, taip pat veiksmingai, kaip to savotiško mėšlungio, kurio auka ką tik tapau. Nors panašu, kad kliūtis, laikui bėgant, galima pašalinti ir žengti priekin, bet tik ne man, mane jos sustabdytų staigiai, jeigu tarp jų gyvenčiau. Bet net ir nesutikęs kliūčių, kirtęs ekvatorių, man regis, turėtum vėl pradėti suktis vidun, tiesiog iš būtinybės, toliau judėdamas savo keliu, man kažkodėl taip atrodo. Tą akimirką, apie kurią kalbu, tai yra, kai palaikiau save Mahudu, buvau jau baigiąs apskriet pasaulį, man buvo jo likę vos keliems amžiams. Fiziologinis mano sukriošimas patvirtino tokią hipotezę, kojos tikriausiai netekau Ramiajame vandenyne, ką aš čia paistau, iš tikrųjų jos netekau Sumatros platumose, raudonose lavonais dvokiančių raflezijų džiunglėse, ne, tai jau Indijos vandenynas, aš – stačiai enciklopedija, žodžiu, kažkur tenai. Trumpai tariant, aš traukiau į gimtinę, saviškių ratą, savaime aišku, sumažėjusį, ir sumažėsiantį, be abejonės, dar labiau iki to laiko, kai vėlei susitiksiu su tėvais ir žmona, žodžiu, šeimyna, ir apkabinsiu rankomis, kurias man pavyko išsaugoti abi, savo vaikus, gimusius man nesant. Atsidūriau lyg ir didžiuliame kieme ar dengtoje galerijoje, aptvertoje aukštomis sienomis, jos grindys buvo žemė, sumišusi su pelenais, ir man tai pasirodė be galo miela po tų plačių ir judančių atvirų erdvių, kurias aš perskriejau, jeigu esu teisingai

informuotas. Jaučiausi beveik saugus. Vidury kiemo stovėjo mažylytė rotonda, be langų, bet su šaudymo angomis. Nebūdamas tikras, kad ją atpažinau, juk taip seniai buvau išvykęs, tariau sau: Štai uostas, kurį man buvo nevalia palikti, būtent čia manęs laukia mano brangūs nebesantieji, kantriai, taigi ir aš turiu būti kantrus. Ten jų knibždėte knibžda: senelis, močiutė, mamytė ir aštuoni ar devyni snargliai. Priskretę prie plyšių jie nenuleisdami akių stebėjo, kaip aš stengiausi, širdimi būdami išvien su manimi. Tas taip ilgai buvęs tuščias kiemas mano dėka jiems tapo gyvas. Man sukantis į išorę, jie sukosi vidun, turint galvoje orbitų skirtumą. Naktį budėdami jie sekė mane paeiliui, pasišviesdami prožektoriumi. Taip metų laikai ir keitė vienas kitą. Vaikai augo, Ptomaino mėnesinės darėsi vis blyškesnės, seniai šaudė vienas į kitą akimis, murmėdami sau po nosimi: Tai aš tave palaidosiu, tai tu mane palaidosi. Nuo to laiko, kai atvykau čionai, jų pokalbio, netgi diskusijos, tema buvo viena, toji pati kaip kitados, kai išvykau, ko gero, net ir gyvenimo interesas buvo tas pat kaip kitados. Laikas jiems neatrodė taip prailgęs. Gal jam numetus kokį kąsnį? Ne, nereikia jo trikdyti. Jie nenorėjo sustabdyti polėkio, traukusio mane prie jų. Jis vargiai atpažįstamas. Tikra teisybė, ir vis dėlto mes atpažįstam jį. Jie, šiaip jau niekad neatsakydavę paklausti, mano tėvai, mano žmona, toji, kuri, turėdama gerbėjų, pasirinko mane. Vienas kitas pavasaris, ir jis jau vėlei bus tarp mūsų. Kur aš jį dėsiu? Į rūsį? O gal aš vis dėlto esu rūsyje? Kurio galo jis visąlaik sustoja? Ak, jis visada toks buvo, mes visada jį tokį pažinojom, jis visada sustodavo, argi ne taip, seneli? Tikra teisybė, jis niekad nenurimdavo, visad sustodavo. Anot Mahudo, aš taip ir neatvykau pas juos, kitaip tariant, visi jie numirė prieš

tai, visi vienuolika ar dvylika, apsinuodiję pašvinkusiais konservais, kentėdami klaikias kančias. Iš pradžių sutrikdytas jų klyksmų, paskui puvimo dvoko, aš patraukiau atgal. Bet neužbėkime įvykiams už akių, kitaip mes niekad nepasieksim tikslo. Beje, tai nebe aš. Kas žino, ar jis kada pasieks mus, judėdamas tokia sparta. Regis, nuo pernai jis sumažino greitį. Ak, tie paskutiniai ratai, juos gali greitai įveikti. Trūkstama mano koja nė kiek jų nesujaudino. Galimas daiktas, jos neturėjau jau išvykdamas? O ką, jeigu numetus jam kempinę? Ne, ne, nereikia jo trikdyti. Sutemus, po vakarienės, kai žmona spitrijo į mane, seniai pasakojo apsnūdusiems vaikams mano gyvenimo istoriją. Visa tai priminė vakaronę pirkioje. Tai mėgstamas Mahudo triukas, griebtis, taip sakant, nepriklausomų liudijimų, grindžiant mano istorinę egzistenciją. Vienam fragmentui pasibaigus visi užgiedojo himną, pavyzdžiui, Saugus esi Jėzaus glėbyje arba, pavyzdžiui, O Jėzau, sielos mylimasis, leisk prisiglausti prie Tavos krūtinės. Paskui nuėjo miegoti, išskyrus tą, kuriam atėjo eilė budėti. Senukai ne visada laikėsi vienodos nuomonės apie mane, tačiau visi sutiko, kad iš pradžių, dvi tris savaites, aš buvau gražus kūdikis. Ir vis dėlto jis buvo gražus kūdikis, tokiais štai žodžiais nekintamai užbaigdavo jie pasakojimą. Dažniausiai kuris nors vaikis, pasinaudojęs pasakojimo pauze, kurios metu mano tėvai nugrimzdavo į prisiminimus, kaip pabaigą ištardavo tą šventu tapusį sakinį: Ir vis dėlto jis buvo gražus kūdikis. Tyras nekaltas juokas, išsprūdęs tiems, kurių vis dar nebuvo priveikęs miegas, pasveikindavo šią per ankstyvą išvadą. Ir patys pasakotojai, staiga išbudinti iš savo liūdnų minčių, nepajėgdavo sutramdyt šypsenos. Paskui visi, išskyrus mano motiną, kurią stovėjimas nuvargindavo, atsistodavo ir užtrauk-

davo, pavyzdžiui: Švelnusis Jėzau, romus, meilus, arba, pavyzdžiui: Jėzau, mano vienatini, mano viskas, išgirsk mane, kai aš tave šaukiu. Matyt, jis irgi buvo gražus kūdikis. Paskui mano žmona pranešdavo paskutines naujienas, kad jie nueitų su jomis atsigulti. Štai jis ir vėlei traukiasi atatupstas, arba: Jis pradėjo kasytis arba: Jis kiauras dešimt minučių šokčiojo pasisukęs šonu, arba: Greičiau, greičiau, jis eina keturiomis, šitai, be abejonės, reikėjo pamatyti. Kas nors kuo būtiniausiai turėdavo paklausti jos, ar vis dėlto aš bent truputį priartėjau, ar stumiuosi į priekį, o tie, kurie vis dar nebuvo atsigulę ir užmigę, nesutikdavo eiti į lovą, neįsitikinę, kad aš tvirtai laikausi ant kojų. Ptotas juos nuramindavo. Aš pajudėdavau iš vietos, ir jokių kitų įrodymų nebereikėdavo. Kai imdavau artėti, kai liaudavaus tūnojęs vienoje vietoje, jau nebebūdavo ko nerimauti. Aš jau įsibėgėjęs, nebuvo jokio pagrindo staiga pradėti tolintis, tai juk ne mano stilius. Tada visi, atsibučiavę ir palinkėję vieni kitiems geros nakties, saldžių sapnų, pasišalindavo, išskyrus budintįjį. Gal jį pašaukus? Vargšas tėvelis, jis degė noru padrąsinti mane balsu. Laikykis, vyre, tai tavo paskutinė žiema. Tačiau matydami, kaip man sunku, kaip aš vargstu, jie jam neleido to daryti, pabrėždami esą dabar ne laikas mane priblokšti. O kokie tuomet buvo mano paties jausmai? Apie ką aš galvojau? Ir kuo galvojau? Su kokiomis moralinėmis nuostatomis galynėjausi? Aš visas, cituoju Mahudą, buvau įniręs į savo reikalą, aiškinimais nekvaršindamas sau galvos, koks būtent, nors apytikriai, tas reikalas yra. Man rūpėjo nesustabdyti, kiek tik buvo įmanoma su mano mąžtančiomis galiomis, to man įteigto judėjimo, kitaip elgtis aš negalėjau. Šitas įpareigojimas ir beveik negalėjimas jo įvykdyti, užvaldęs mane mechaniškai, savaime aišku,

be jokio laisvo proto ir pojūčių žaismo, darė mane panašų į seną sukriošusį ašvienį, kuris nebegalvoja net apie arklides, kuriam nei pojūčiai, nei stebėjimai nebesuteikia informacijos, nesvarbu, ar jis artėja prie jų, ar nuo jų tolsta. O klausimas, kaip tai įmanoma, ir visi kiti klausimai, seniai jau manęs nebedomino. Tas jaudinantis mano padėties paveikslas nebuvo man nemalonus ir prisimindamas jį vis dar klausiu savęs, ar iš tikrųjų ne aš buvau ana persona, kuri suko ratus tame kieme, kaip kad man tvirtino Mahudas. Buvau gerai aprūpintas nuskausminamaisiais vaistais ir juos vartojau gausiai, visgi susilaikydamas nuo mirtinos jų dozės, kuri vienu matu būtų pakirtusi mano funkcijas, kad ir kokios jos būtų buvusios. Bet pastebėjęs tą būstą ir pamanęs, jog jį atpažinau, nebegalvojau nei apie jį, nei apie tuos brangius man žmones, kurie užpildė jį sausakimšai, kas kartą vis labiau ir karštligiškai nekantraudami. Nors buvau jau visai arti, per paukščio skrydį, nuo mirties taško, nepaspartinau žingsnio. Aišku, galėjau tai padaryti, tačiau norėdamas pasiekti tikslą privalėjau tausoti jėgas. Aš nenorėjau to, tačiau buvau įpareigotas kiek įmanydamas stengtis, kad jį pasiekčiau. Geidžiamą tikslą, taip ir nesuradau laiko visa tai apmąstyti. Judėti į priekį, vadinu tai į priekį, aš visada judėjau į priekį, jeigu ne tiesia linija, tai bent jau pagal man skirtą konfigūraciją. Kitiems dalykams mano gyvenime nebuvo vietos. Čia vis dar kalba Mahudas. Niekad nesu sustojęs. Sustojimai, kuriuos man teko padaryti, nesiskaito. Jie buvo padaryti, kad galėčiau judėti toliau. Aš jais naudodavausi ne meditavimui apie savo dalią, o tam, kad įsitrinčiau kaip įstengdamas, pavyzdžiui, raminamojo balzamo, ar susileisčiau opijaus tinktūros, – nelengvos procedūros vienakojui. Jie dažnokai sušukdavo: Jis pargriuvo,

o iš tikrųjų aš susmukdavau savo noru, kad galėčiau paleisti ramentus ir turėčiau laisvas rankas deramai pasislaugyti. Tikra teisybė, jog turinčiam tik vieną koją nelengva išsipleikti ant žemės tikrąja šių žodžių reikšme, ypač kai jo galva darbuojasi silpnai, o šitai reikia padaryti greitai, ir vienintelė likusi koja – suglebusi nuo nenaudojimo. Paprasčiausia – numesti ramentus ir susmukti. Aš taip ir padarydavau. Tad jie būdavo teisūs sakydami, kad pargriuvau, jie nelabai suklysdavo. Man pasitaikydavo pargriūti ir to nenorint, bet nedažnai, nedažnai, toks senas veteranas kaip aš, įsivaizduokit, jam retai kada pasitaiko pargriūti to nenorint, jis leidžia sau pargriūti tuomet, kai to reikia. Žodžiu, stovom arba gulom ir negailėdamas sau reikiamos pagalbos, laukdamas sumažėsiant skausmą, tykodamas akimirkos, kai vėl galėsiu pajudėti, sustodavau, jei taip jau norite, tačiau ne taip, kaip jie to laukdavo, kai sakydavo: Jis vėl sustojo, jis niekad mūsų nepasieks. Kai įsigausiu į tuos namus, jei šitai apskritai kada įvyks, tai padarysiu šitai tik tam, kad dar pasisukčiau ratu, kaskart greičiau, kaskart mėšlungiškiau, tarsi koks šuo, kuriam netyčia užkietėjo viduriai arba kurį apniko kirminai, apversdamas baldus, tarp saviškių, besistengiančių mane apglėbti, kol galiausiai, siaubingo spazmo katapultuotas kiton pusėn, vėl išvyksiu, neatsisveikinęs su jais. Aš iš tikrųjų dar kurį laiką laikysiuos šitos istorijos, galimas daiktas, kad joje esama teisybės. Mahudas tikriausiai pastebėjo, kad likau skeptiškas, nes lyg netyčia prasitarė, jog man stinga ne tiktai kojos, bet ir rankos. O dėl atitinkamo ramento, aš, regis, išsaugojau tiek pažasties, kad išlaikyčiau jį ir manevruočiau juo su vienintele savo koja, pastumdamas jo galą kiekvienąsyk, kai to reikėdavo. Tačiau mane giliausiai sukrėtė, taip giliai, kad mano są-

monėje (beje, toje, kurią priskyrė man Mahudas) net gimė neįveikiamos dvejonės, prielaida esą nelaimė, nutikusi maniškiams ir pasiekusi mano sąmonę iš pradžių per jų agonijos sukeltą triukšmą, paskui per jų lavonų smarvę, privertė mane pasukti atgal. Nuo tos akimirkos aš jau nebegalėjau eiti su juo išvien. Tuojau paaiškinsiu kodėl, šitai suteiks man galimybę pagalvoti apie kitus dalykus, pirmiausia, kaip sugrįžti prie savęs, ten, kur aš laukiu savęs sugrįžtant, nors ir visai nenoriu, tačiau tai mano vienintelė galimybė, bent jau aš taip manau, mano vienintelė galimybė nutilti, pagaliau pasakyti ką nors nemelagingo, jei to jie ir nori, kad jiems nebereikėtų kalbėti. Mano motyvai. Pateiksiu tris ar keturis, man to pakaks. Pirmiausia – mano šeima, jau pats faktas, kad turiu šeimą, privalėjo pažadinti mano budrumą, bet kartais mano geranoriškumas ir noras pasikepurnėti, kad ir trumpai, kad ir menkai, tame didžiuliame gyvame viesule nuo pirmųjų infuzorijų iki pat nūdienos žmonių, būna toks, kad aš, ne, skliaustai neužsidaro. Aš pradedu iš naujo. Mano šeima. Pirmiausia ji niekaip nesusijusi su tuo, ką aš dariau. Juk normalu, kad iš čionai išvykęs čionai ir sugrįžtu, turint galvoje mano navigacijos tikslumą. Ir kol manęs nebuvo, mano šeima galėjo persikelti kitur ir įsikurti už šimto kilometrų, bet aš nebūčiau nė per plauką nukrypęs nuo savo viesulingo kurso. O dėl tų skausmo šūksnių ir irimo tvaiko, įsivaizduojant, jog galiu atkreipti į juos dėmesį, tai jie man būtų pasirodę visiškai atitinkantys natūralią dalykų eigą, tokią, kokią ją pažinojau. Jeigu man būtų tekę kiekvieną kartą nusigręžti nuo tokių apraiškų, netoli būčiau tenuėjęs. Pirmiausia būčiau turėjęs nusigręžti nuo savęs, tik iš paviršiaus nuskalaujamo lietaus, savęs, kurio galva buvo kimšte prikimšta neištariamų prakeiksmų.

Beje, kaip tik šitai, ko gero, aš ir dariau. Taip būtų galima paaiškinti mano ėjimą lyg ir ratu. Melas, melas, man nereikėjo nieko nei žinoti, nei vertinti, nei keikti, tik eiti. Mielai sutikčiau, nesiliausiu kartojęs, kad *botulinum* bacila nusinešė visą mano šeimyną, bet tik su sąlyga, kad nuo to nenukentės mano paties elgsena. Verčiau pažvelkime, kaip iš tikrųjų viskas vyko, jeigu Mahudas sakė tiesą. O kuriam galui jam būtų reikėję man meluoti, jam, troškusiam užsitikrinti mano pritarimą, pritarimą kam, tikriausiai tam, kaip jis mane suvokia. Gal baiminantis man suteikti skausmą? Bet juk aš ir esu čia tam, kad kęsčiau skausmą, šio dalyko kaip tik ir nesuprato mano gundytojai. Visi jie siekė, kiekvienas skirtingai suprasdamas, turiu pridurti, tai, ką įmanoma ištverti, kad egzistuočiau kęsdamas tiktai nuosaikų ar bent ribotą skausmą. Jie netgi pribaigė mane, davę suprasti, kad, nepajėgus jo ištverti, man nieko kito nebeliks, kaip tik išnykti. Nepajėgus jo ištverti! Mane reikėtų priversti ištverti vos sekundę, paskui jau tversiu visą amžinybę, linksmai sau švilpaudamas. Kokių tik išbandymų jie man neprigalvojo! Bet įdomiausia buvo Mahudo istorija, kurioje aš pavaizduotas priblokštas fakto, kad taip lengvai atsikračiau krūvos giminaičių, su kuriais mane siejo kraujo ryšys, jau nekalbant apie tuodu šiknius, – prakeiktąjį, kuris paleido mane į šį pasaulį, ir tą kitą, piltuvėlio pavidalo, kur įsiamžinęs pamėginau atkeršyti. Tiesą pasakius, būkime bent atviri, jau kuris laikas nenuvokiu, ką paistau. Nes mano mintys klaidžioja kitur. Todėl esu nekaltas. Nuo tos akimirkos, kai mintys nukrypsta kažkur kitur, viskas jau būna leista. Tad tęskime toliau, be baimės, lyg niekur nieko. Ir pažiūrėkime, kaip viskas vyko iš tikrųjų, jei Mahudas sakė teisybę, vienu matu pateikęs mane kaip našlaitį, neturintį

palikuonių našlį, ir taip toliau. Turiu laiko išsviesti oran visą tą cirką, kur pakanka kvėpuoti, kad gautum teisę uždusti, rasiu būdą išnirti iš šitos painiavos, ne taip, kaip kitais kartais. Bet nenorėčiau būti neteisus savo šmeižiko atžvilgiu. Juk versdamas mane apsigręžti ir patraukti į kitą pusę, neišnaudojus visų galimybių toje pusėje, kurią buvau pasirinkęs, jis nė akimirkos nesvarstė apie kokį nors mano moralinį nepajėgumą, kaip atrodė, kad noriu įteigti, jis galvojo tik apie fizinį sukrėtimą, palydėtą tokio pat pobūdžio noro išsivemti, panašų į mano šeimos narių riksmus, kai jie prieš savo valią vadavosi mirtimi, ir apie tas vimdančias dujas, privertusias mane pasišalinti iš baimės, kad tuoj visai prarasiu sąmonę. Atkūrus tokią įvykių versiją lieka pasakyti, kad ji ne ką daugiau verta už tą kitą, kad ji lygiai taip pat nepaaiškina to padaro, kuriuo aš gal galėjau tapti geriausiu atveju, jei jie būtų žinoję, kaip su manim elgtis. O dabar pažiūrėkime, kaip viskas įvyko iš tikrųjų. Galiausiai, aišku kaip dieną, aš atsidūriau namo viduje, apskrito, neužmirškime, kurio pirmam aukšte buvo tik vienas kambarys, išeinantis į areną, esančią tame pat lygyje, ir čia baigiau suktis, trypdamas neatpažįstamus saviškių likučius – kieno veidas, kieno pilvas, kaip pakliuvo, suleidęs į juos savo ramentų galus ir kai atvykau, ir kai išvykau. Sakyti, kad gavau iš to didžiulį pasitenkinimą, reikštų prievartauti teisybę. Nes man visai ne prie širdies buvo atsidurti ant tokios netvirtos dirvos būtent tuomet, kai paskutinėms mano konvulsijoms reikėjo tvirtos ir lygios žemės. Mėgstu įsivaizduoti, net jeigu tai ir neteisybė, kad savo ilgą kelionę, trukusią dienų dienas, baigiau ir leidausi į kitą apatinėje mamytės pilvo dalyje. Ne, man šitai visiškai nė motais. Lygiai taip pat būtų pritikusi ir Izoldos krūtinė arba intymio-

sios tėčio kūno dalys, arba vieno iš tų nenaudėlių širdis. Bet argi iš tikrųjų taip? Ar tik nebus nutikę taip, kad, stojus nepriklausomybės priepuoliui, būsiu prarijęs tai, kas liko iš tos fatališkos sūdytos jautienos? Kiek kartų leidau sau pargriūti tuose etapuose, pasislėpęs nuo audrų? Bet palikime visa tai. Niekada nesu buvęs niekur kitur, tik čia, niekas niekada nebuvo manęs iš čia iškrapštęs. Gana dėtis vaiku, kuris, šitiek kartų girdėjęs, kaip buvo rastas po kopūstu, galiausiai ima prisiminti, kuriam daržo kampe tai atsitiko ir kaip jis ten gyveno prieš ateidamas į pasaulį. Nebekalbėsiu apie kūną ir trajektorijas, apie dangų ir žemę, aš nežinau, kas visa tai yra. Jie man pasakojo, aiškino, aprašinėjo, kaip visa tai atrodo, kam tai skirta, tūkstančius kartų, vieni po kitų, įvairiausiomis dingstimis, labai vieningai, kol galiausiai ėmiau atrodyti taip, lyg būčiau viską supratęs. Kas, manęs pasiklausęs, pasakys, kad niekad nieko nemačiau, kad nieko negirdėjau, tik jų balsus? Žmonės irgi, ką jie galėjo priskiesti man apie žmones, prieš užsigeisdami sutapatinti mane su jais. Visa tai, apie ką kalbu, kuo kalbu, gavau iš jų. Man vis tiek, bet visa tai – bergždžias reikalas, tam nėra galo. Dabar turiu kalbėti apie save, tegu ir jų kalba, tai bus pradžia, žingsnis tylos link, beprotybės pabaigos link, tos beprotybės privalėti kalbėti ir negalėti nieko pasakyti, išskyrus dalykus, kurie niekaip nėra susiję su manim, kurie iš viso nesiskaito, kuriais aš netikiu, kuriais jie mane penėjo, kad sukliudytų pasakyti, kas aš esu, kur esu, daryti tai, ką privalau daryti, tik tuo vieninteliu būdu, kuris galėtų viską užbaigti, daryti tai, ką privalau daryti. Tikriausiai jie manęs nemėgsta. Jie gerokai mane patvarkė, bet dar nesudorojo, dar ne visai, dar ne. Jie nori, kad aš jiems liudyčiau, kol nusprogsiu, tarsi galėtum nusprogti

nuo tų nesąmonių. Įsivaizduoja taip mane paveikę, kad jau nebegaliu praverti burnos, nepaskelbęs apie juos ir apie mūsų bendrumą. Nieko sau pokštas – įkalė man į galvą žodžių kratinį, kuriuo, anot jų, negalėsiu pasinaudoti neparodęs, jog esu jų padermės. Bet aš jiems parodysiu jų svaičiojimus. Kurių, beje, taip ir nesupratau, kaip ir istorijų, kurias jie valkioja tarsi padvėsusius šunis. Jie sumenkino mano negebėjimą įsigilinti, mano gebėjimą pamiršti. Brangusis nesusivokime, galiausiai tau turiu būti dėkingas už tai, kas esu. Netrukus nieko nebeliks iš jų melų. Galiausiai išvemsiu pats save garsiais, bekvapiais rauguliais išbadėjėlio, besivaduojančio mirtim komos būsenoje, ilgos, malonios komos būsenoje. Bet kas tie jie? Ar iš tikrųjų verta to teirautis, pasitelkus apgaulę? Ne, bet nėra pagrindo ir nedaryti to. Jų pačių teritorijoje, su jų pačių ginklais aš juos nušluosiu drauge su jų nevykusia marionete. Gal tuo pačiu surasiu ir savo pėdsakus. Nuspręsta. Bet nuo kurios gi nuolaužos pradėti? Keistas dalykas, jau kuris laikas jie man nebeįkyri, taip, jie įteigė laiko sąvoką ir man. Kokią gi išvadą turiu iš to daryti, pasinaudojęs jų metodu? Mahudas nutilo, kitaip tariant, jo balsas vis dar skamba, bet nebeatsinaujina. Negi jie mano, kad aš jau tiek užglietas jų nesąmonių, kad niekada nebeįstengsiu iš jų išsivaduoti, nei padaryti judesio, kuris įkvėptų nulietai gipso formai gyvybės? Bet juk tenai, viduj, nejudėdamas, aš galėčiau gyventi ir pareikšti apie save, girdimas tik savęs paties. Jie apkarstė mane savo atributais, ir aš vilkau juos, tarsi per karnavalą, po raketų šviesomis. Taigi dabar turiu apsimesti esąs negyvas, aš, kurio jie nesugebėjo išleisti į pasaulį, ir gaubiantis mane pabaisos kiautas supus, atšoks. Bet tai tik balso reikalas, jokia kita metafora čia netinka. Jie pripūtė mane savo balsų it kokį

balioną, net kai susprogstu, vis tiek girdžiu juos. Ką juos? Ir kodėl jau kuris laikas nieko daugiau? Ar įmanomas dalykas, kad jie mane apleido sakydami: Puiku, iš jo jau nieko nebeišpeši, nebesistenkime, jis nebepavojingas. Ak, o tas plonytis prievartaujamo žmogaus balselis, sklindantis tam, kad pašnibždėtų, kas požemių kalėjime dusina jų žmoniją supančiotomis rankomis ir kojomis, slapta kankinamą, toks tylus pasmerktojo gyventi žioptelėjimas, kad sumurmėtų, ką reiškia iškilmingai švęsti tremtį, būkit atsargūs. Ne, jie ramūs, aš juk apsuptas jų šūkavimų sienų ir niekas niekada nesužinos, kas aš esu, ir niekas neišgirs manęs to sakant, net jei ir pasakysiu, bet aš nepasakysiu, nesugebėsiu pasakyti, juk tik jų kalbą turiu, taip, taip, gal kartais ir pasakysiu, net jų kalba, sau pačiam, kad nebūčiau nugyvenęs veltui ir kad galėčiau nutilt paskui, jei būtent šitai suteikia teisę tylėti, nors visiškai į tai nepanašu, juk tylą valdo jie, jie sprendžia, visąlaik tie patys, susibaudę, susibaudę, tuščia jų, man nusipjaut į tylą, aš pasakysiu, kas esu, kad nebūčiau gimęs veltui, aš sutvarkysiu jiems jų žargoną, paskui kalbėsiu bet ką, ko tik jie panorės, su džiaugsmu, ištisą amžinybę, pagaliau filosofiškai. Iš pradžių pasakysiu, kas nesu, taip jie mane išmokė pradėti, paskui, kas esu, aš jau įtaikiau į tas vėžes, man tereikės pradėti vėl nuo ten, kur leidausi išgąsdinamas. Nesu, neverta nė sakyti, nei Merfis, nei Vatas, nei Mersjė, ne, nebenoriu daugiau jų vardyti, kaip ir visų kitų, kurių net vardus pamirštu, kurie man sakė, kad aš – tai jie, kuriais, regis, ir mėginau tapti, per prievartą, iš baimės ar nenorėdamas pripažinti savęs, – jokio ryšio. Aš niekada nenorėjau, nesistengiau, nepatyriau, niekada neišgyvenau viso šito, niekada neturėjau daiktų, priešininkų, pojūčių, galvos. Bet palikime visa tai ramybėje.

Bergždžia neigti, įkyriai kartoti tai, ką aš žinau taip puikiai, tą taip lengvai išsakomą dalyką, kuris galiausiai reiškia ne ką kita, o tik, kad vėl ir visada kalbu taip, kaip jie nori, kad kalbėčiau, kitaip tariant, apie juos, nesvarbu, kad ir keikdamas juos bei neigdamas. Gal egzistuoja jie taip, kaip nori, kad egzistuočiau aš, galimas daiktas, nežinau, savo nuomonės neturiu, jeigu jie būtų mane išmokę norėti, norėčiau, kad taip būtų. Neįmanoma išsikapstyti iš keblios padėties jų neįvardijus, jų ir jų keistenybių, būtent šitai reikia turėti omeny. Kitaip tariant, papasakoti kokią nors Mahudo istoriją kaip savą, be jokių ceremonijų, pateikiant ją lygiai taip pat, kaip ji buvo pateikta man. Puiki mintis. Kad dar labiau pajusčiau pasišlykštėjimą. Papasakosiu ją. Ir tuomet pagalvosiu, kaip tęsti savo paties reikalą, pradedant nuo tos vietos, kur turėjau sustoti, priverstinai, iš baimės, iš neįgudimo. Tai bus jau paskutinė istorija. Atrodysiu taip, lyg šitai daryčiau noromis. Tai užmigdys juos, jei kartais jie ketintų priminti man mano elgesį tenai, saloje, tarp tėvynainių, bendratikių, amžininkų ir bičiulių. O per tą laiką pažiūrėsiu, ką man daryti norint pasireikšti. Jie visiškai suglums. Bet iš pradžių pažvelkim, kas jie, ta bepročių šutvė, kurią vadinamasis Dievas siunčia man mano labui. Nors, po teisybei, – ne, pirmiausia istoriją. Kad pasiekčiau šleikštulio viršūnę. Sala, aš esu saloje, niekada nebuvau jos palikęs, vargšelis. Maniau, kad suvokiu, jog visą gyvenimą praleidau keliaudamas aplink pasaulį, spirale. Apsirikau, aš nesiliauju sukęsis saloje. Ir nepažįstu nieko kito, tik salą. Jos irgi nepažįstu, niekada neturėjau drąsos ją apžiūrėti. Priėjęs krantą suku atgal į žemės gilumą. O mano kelias – anaiptol ne spiralė, čia irgi esu apgautas, mano kelias – tai nevienodos kilpos, čia staigios ir trumpos, kaip valse, čia erdvios

parabolės, aprėpiančios visus durpynus, o kartais kažkas per vidurį tarp kilpų bei parabolių, ir nuolat nukreipiamos bet kuria kryptim, nelygu akimirkos sukelta panika. Bet tuo metu, apie kurį kalbu, tasai aktyvus gyvenimas jau baigtas, aš nebejudu ir niekada nebejudėsiu, nebent tik mane paskatintų koks trečias asmuo. Taip, iš didelio keliauninko, kuriuo buvau, keturpėsčio paskutiniuose etapuose, paskui šliaužiančio ir besiritančio, liko tik liemuo (apgailėtinos būklės) su kyšančia galva, kuri jau mums pažįstama, tai ir yra toji mano dalis, kurios aprašymą aš perpratau geriausiai ir išsaugojau. Nuskintas ir pamerktas it gėlių puokštė į gilią vazą, kurios kraštai man siekia burną, pakraštyje ramios gatvelės, nusidriekusios palei skerdyklas, aš pagaliau ilsiuosi. Pasukęs, netvirtinsiu, kad galvą, o tik akis, kurioms būdinga laisvai sukiotis, matau arklienos propaguotojo statulą, biustą. Jo akmeninės akys be lėliukių įbestos į mane. Jos keturios, drauge su visur esančiomis mano kūrėjo akimis, nemanykit, kad aš įsivaizduoju esąs privilegijuotas. Nors reglamentą atitinku ne visai, policija man pakanti. Ji žino, kad, negebėdamas artikuliuoti, nesinaudosiu savo padėtimi, nelojaliai liepsningomis kalbomis per piko valandas skatindamas gyventojus maištauti prieš jų vadovus ar nakčiai nusileidus šnabždėdamas destruktyvias kalbas vėlyviems ir išgėrusiems praeiviams. Be to, ji žino, kad, likęs be galūnių, išskyrus vyriškąją, kuri jau tokia nebėra, nebegalėsiu atlikti mostų, kuriuos gali suvokti kaip skatinimą duoti išmaldą, tai būtų prasižengimas, galintis užtraukti kalėjimo bausmę. Aš iš tikrųjų niekam nesudarau nepatogumų, nebent tai kategorijai itin jautrių būtybių, kurios visur įžiūri progą piktintis ir kelti skandalus. Bet čia rizika – minimali. Juk tokie žmonės vengia mūsų kvartalo bijoda-

mi, jog subloguos pamatę tuos gyvulius (daugumas jų išvydo miestą pirmą kartą), einančius paguldyti galvą ant kaladės. Šiuo požiūriu, mano požiūriu, vieta parinkta puikiausiai. Bet net ir tiems, per daug nestabilios psichikos, kuriuos supurto mano vaizdas, turiu omeny sutrikusiems, su laikinai apsilpusiomis darbo ir gebėjimo būti laimingais galimybėmis, pakanka žvilgtelėti į mane dar kartą, tiems, kurie sugeba tam pasiryžti, – ir jie iš karto būna nuraminti. Nes mano veidas atspindi tik užtarnautu poilsiu besimėgaujančio žmogaus pasitenkinimą. Mano burnos didžiumą laiko nebuvo matyti, tikra teisybė, o akys buvo užmerktos. Taip, taip, kartais tai praeitis, o kartais dabartis. Ir, ko gero, tik mano pūliniais ir mėsinėmis musėmis, kurių šitose vietose natūraliai apstu, nusėtos kaukolės vaizdas sukliudė man tapti pavydo objektu ir nepasitenkinimo šaltiniu daugeliui. Tikiuosi, čia mano būklė pavaizduota tiksliai. Kartą per savaitę esu ištraukiamas iš savo indo su tikslu jį ištuštinti. Ta pareiga išpuolė priešais esančios pigios valgyklos šeimininkei, ir ji darydavo tai noriai ir nesiraukydama, kartais meiliai laikydama mane šlykščia sena kiaule, nes turėjo daržą. Nors jos širdies ir neužkariavau, ji vis dėlto nebuvo man abejinga, tą mačiau aiškiai, ir, prieš įkišdama mane atgal į indą, pasinaudodavo proga, kad mano burna pravira, ir brukteldavo jon gabalą plaučio ar cukrinį kaulą. O sniego pūgai įsisiautėjus, ateidavo užmesti ant manęs brezento lietpaltį, tarpais dar nepraleidžiantį vandens. Būtent po juo, šiltai uždengtas, aš ir patyriau ašarų palaimą, klausdamas savęs, kam gi esu už jas skolingas, kadangi nebuvau sujaudintas. Ir taip nutiko ne vieną kartą, o kartodavosi kiekvienąsyk, kai mane apdengdavo brezentu, kitaip tariant, keliskart per metus. Taip, tai buvo fatališka, vos tik brezentas

būdavo užmetamas ir mano geradarės skubrūs žingsniai nuščiūdavo, ašaros imdavo plūsti upeliais. Ar tai reikėtų suprasti kaip dėkingumo padarinį? Bet negi tokiu atveju nebūčiau pasijutęs dėkingas? Beje, kažkaip miglotai supratau, kad ji, nors taip manimi rūpinosi, šitai darė ne vien tik iš gerumo, priešingu atveju prastai tesumečiau, kas yra gerumas, kai man tai buvo paaiškinta. Tiesą pasakius, reikėtų nepamiršti, kad aš buvau jai nenuneigiama vertybė. Nes be tų paslaugų, kurias suteikdavau jos salotoms, aš dar buvau ir šiokia tokia gairė jos įstaigos lankytojams, netgi savotiška jos reklama, daug veiksmingesnė nei, pavyzdžiui, koks nors kartono žmogeliukas, iš profilio pilvotas ir apgailėtinai suplotas iš priekio. Kad ji tai puikiai suvokė, rodė pastangos, kurias ji dėjo puošdama mano būstą kiniškais žibintais, labai gražiai atrodančiais vakare, o dar gražiau naktį. O šį, kad praeiviui būtų patogiau įskaityti priklijuotą prie jo valgiaraštį, užkėlė ant postamento savo pačios lėšomis. Taip sužinojau, kad jos ropės su padažu dabar prastesnės negu buvo, bet užtat morkos, irgi su padažu, kur kas gardesnės negu buvo. Padažas nepasikeitė. Šitą kalbą aš beveik suprantu, tai paprastos ir aiškios mintys, kuriomis galiu pagrįsti savo samprotavimus, kitokio intelektualaus peno man nereikia. Kaip išrodo ropė, apytikriai žinau, morka irgi, ypač pusilgė arba Nanto. Kartais įsivaizduoju, jog apčiuopiu niuansus to, kas bloga ir kas ne taip jau bloga. O jeigu sąvokos vakar ir šiandien man kartais susipainioja, tai ne ką tesumažina malonumą, kurį aš patiriu, suvokęs dalyko esmę. Pavyzdžiui, jos salotas visada girdėjau vien tik giriant. Taip, aš jai – toks mažytis lobis, ir, jeigu kartais numirčiau, neabejoju, kad ji nuoširdžiai sielvartaus dėl to. Štai kas man padeda gyventi. Mėgstu įsivaizduoti, jog, sto-

jus lemtingai atsiskaitymo valandai, kai mano skola gamtai bus galiausiai sumokėta, ji pasipriešins tam, kad iš tos vietos būtų pašalinta sena vaza, kurioje įveikiau visus gyvenimo netikėtumus. Ir, galimas dalykas, toje vietoje, kur dabar kyšo mano galvos dalis, ji lieps padėti kokį nors moliūgą ar arbūzą, ar stambų ananasą su nediduku kuodu, o dar geriau, nežinau kodėl, – kokią nors švedišką ropę mano atminimui. Taip neišnyksiu suvisai, kaip dažnai atsitinka tiems, kuriuos palaidoja po žemėmis. Bet aš ne tam ir vėl ėmiau meluoti, kad pakalbėčiau apie ją. *De nobis ipsis silemus* – toks neabejotinai turėtų būti mano devizas. Taip, jie davė man kelias kiaulidžių lotynų kalbos pamokas, tai naudinga ir kupina klastos. Turėčiau pastebėti, jog tik sniegas, dargi pašėlęs, duoda man teisę į tą brezentą. Jokia kita dargana nesukelia jos motiniško instinkto mano atžvilgiu. Stengdavaus jai įteigti, su įsiūčiu daužydamas galvą į siaurą vazos kaklelį, kai ji mane nudengdavo sniegui nuščiuvus, kad pageidaučiau būti uždengtas dažniau. Sykiu imdavau seilėtis, taip rodydamas nepasitenkinimą. Ji nieko nesuprasdavo. Kažin, kaip ji paaiškindavo sau tokį mano elgesį. Matyt, aptarė jį su savo vyru, matyt, išgirdo vyrą sakant, jog aš tiesiog dusau, o privalėjo išgirsti visiškai priešingą dalyką. Mudu abudu prikrėtėme šposų, būkim teisingi, aš rodydamas ženklus, ji – juos aiškindamasi. Iš tos istorijos – jokios naudos, jau beveik pradedu tikėti tuo. Bet pažiūrėkime, kaipgi jai lemta baigtis, šitai mane išblaivins. Visa bėda, kad neprisimenu, kaipgi ji rutuliojasi. Bet argi kada nors žinojau tai? Kažin, ar tik mano istorija čia nesibaigia, ar Mahudas neužbaigė jos čia? Ko gero, man pasakęs: Na štai, tu jau čionai, čia tau manęs jau nebereikia. Tiesą pasakius, jie visada to griebdavosi: staiga sustodavo, man parodžius men-

kiausią sutikimo ženklą, ir taip mane palikdavo nei pakartą, nei paleistą, be jokio kito atsinaujinimo šaltinio, išskyrus jų pačių man primestą gyvenimą. Ir tik matydami, jog neiššikapstau, jie vėl sugriebia mano nelaimių siūlą, nusprendę, kad dar nesu tiek gyvybingas, kad galėčiau atvesti juos iki galo pats vienas. Tačiau užuot sujungę draugėn tuos dalykus, pastebėjau šitai ne vieną kartą, užuot vėl ėmęsi manęs toj vietoj, kur paliko, jie pasiėmė mane toli nuo ten ir visiškai kitokį, ko gero, tikėdamiesi įteigti man iliuziją, jog visą tą tarpsnį įveikiau pats vienas, jog gyvenau tą ilgą laiko tarpą niekieno nepadedamas, nesusivokdamas kaip, neprisimindamas kokiomis aplinkybėmis, arba kad numiriau pats vienas ir grįžau į žemę per vaginą, kaip tikras kūdikis, sulaukiau brandaus amžiaus, netgi senatvės, be jokios jų pagalbos, vien tik dėl tų nurodymų, kuriuos man davė. Jiems, regis, nepakanka užversti man ant sprando vieną žmogaus gyvenimą, privalau prisiliesti prie kelių kartų. Nors tai ir nėra tikra. Visa, ką jie man pasakojo, galimas daiktas, susiję tik su vienu vieninteliu gyvenimu, tapatybių supainiojimo būta tik iš pažiūros, dėl mano negebėjimo jas prisiimti. Jei man pavyks kada numirti savo pastangomis, jiems bus lengviau nuspręsti, ar esu vertas pagarsinti kitą epochą, ar pakartoti esamą, pasinaudojus savo patirtimi. Taigi man leistina manyti, jog ką tik paminėtas vienakojis vienarankis ir tas liemuo su žuvies galva, kuriame dabar esu įstrigęs, tėra du vieno kūno apvalkalo pavidalai, o siela – akivaizdžiai apsaugota nuo amputacijų ir sunaikinimų. Praradęs vieną koją, iš tikrųjų tikėtina, galėjau pamesti ir kitą. Lygiai kaip ir ranką. Šiaip jau nesudėtingas perėjimas. Bet ką tuomet kalbėti apie tą kitą senatvę, kuria jie mane apdovanojo, jeigu gerai prisimenu, ir apie kitą brandą, kuriai nesti-

go nei kojų, nei rankų, o tik gebėjimo jomis pasinaudoti? Ir apie tą savotišką jaunystę, kurioje jie mane, regis, paliko kaip negyvą? Jie man nejaučia prielankumo. Aišku, padarė viską, ką galėjo, kad būtų su manimi malonūs, kad ištrauktų mane iš čia, bet kuria dingstimi ir bet kokiu pavidalu. Aš priekaištauju jiems tik dėl jų atkaklumo. Mat tolėliau, už jų, yra tas kitas, kuris išlaisvins mane tik tuomet, kai jie mane paliks kaip nebetinkamą vartoti ir sugrąžintą sau pačiam. Tada galiausiai rasis galimybė siekti pasakyti, kas buvau, kur buvau visą tą prarastąjį laiką. Bet kas yra tasai, kurs laukia iš manęs šito, jei nuspėjau teisingai? Ir kas gi tie kiti, kurių ketinimai tokie skirtingi? Ir kieno gi žaidimą aš žaidžiu, kai užduodu sau tokius klausimus? Ir vis dėlto. Ar aš užduodavau sau klausimus tame ąsotyje? O arenoje, dažnai vis dar stačias ir žengdamas, ar klausinėdavau save? Aš mažėjau. Aš tebemažėju. Dar visai neseniai, įtraukęs galvą į pečius, lyg būčiau baramas, aš galėjau išnykti. Netrukus, laikydamasis savo mažėjimo tempo, galėsiu dėl to nebesivarginti. Ir man jau nebereikės užmerkti akių, kad nematyčiau dienos šviesos, nes ąsotis jau dengia jas, per kelis pirštus. Man tereikia prispausti kaktą prie sienelės, kad šviesa, sklindanti iš viršaus, naktį ji būna mėnulio šviesa, čia irgi nebeatsispindėtų, tuose mažuose mėlynuose veidrodžiuose, kartais žiūrėdavau į juos, norėdamas suteikti jiems malonumo. Klystu, klystu, aš niekada neišsilaisvinsiu iš šito vargo ir šito skausmo. Nes toji ponia, su nepasitenkinimu konstatavusi, jog aš smunku vis gilyn, ištraukė mane ir pribėrė į mano ąsočio dugną pjuvenų, ji keičia jas kas savaitę, kai mane apvalo. Jos minkštesnės už akmenukus, tačiau ne tokios higieniškos. Be to, prie akmenukų aš jau buvau pripratęs. Dabar stengiuosi priprasti prie pjuvenų.

Šioks toks užsiėmimas. Visada negalėdavau pakęsti neveiklumo, išsekinančio žmogaus jėgas. Todėl vis užsimerkiu ir atsimerkiu, užsimerkiu ir atsimerkiu, kaip anksčiau. Ir galvą vis įtraukiu ir iškišu, įtraukiu ir iškišu, kaip kitados. Kaip tik išaušus aš ją dažniausiai įtraukiu, visą naktį išlaikęs iškištą, ir darau tai su labai konkrečiu tikslu – paerzinti tą ponią ir suklaidinti ją. Nes jos pirmasis žvilgsnis, vos tik ji pakelia užuolaidą, o dar su kokiu triukšmu, jos pirmasis žvilgsnis, dar drėgnas nuo miego ir gašlumo, nukrypsta į mane. Ir manęs nepamačiusi ji susijaudina ir atskuba pasižiūrėti. Nes viena iš dviejų: arba aš naktį pabėgau, arba dar labiau susitraukiau. Bet, jai nespėjus prie manęs pribėgti, aš skubiai iškišu galvą, it būčiau koks velniūkštis ant spyruoklės, išsproginęs į ją akis. Juk aš moku ir akis išsproginti, aš moku jas užmerkti, atmerkti ir sutraukti bei išsproginti, nelygu kaip man užeina. Nors man ir nepavyksta pasukti galvos dėl per ankstyvo kaklo sukalkėjimo, tai nereiškia, kad ji visada nukreipta į tą pačią pusę. Nes blaškantis man pavyksta pasukti liemenį reikiamu kampu, ir į abi puses. Tas žaidimas, atrodęs man toks nekaltas, brangiai man atsiėjo, nors maniau, kad esu netirpus. Tikra teisybė, kad ne ką težinai, kokiais lobiais esi apdovanotas, kol jų neprarandi. Tikriausiai man dar liko ir kitų, laukiančių tik vagies, kad aš juos pastebėčiau. Ir šiandien, nors vis dar galiu atsimerkti ir užsimerkti, kaip ir anksčiau, per padykusį savo būdą nebegaliu kaip senais gerais laikais įtraukti galvą ir ją iškišti. Nes dabar tokia prie ąsočio kraštų pritvirtinta apykaklė juosia mano kaklą iš karto po smakru. Ir dabar visi mato mano burną, kuri anksčiau buvo paslėpta, ir kurią aš dažnokai prispausdavau prie šalto akmens. Bet reikia pripažinti ir tai, kad šis pasikeitimas suteikė šiokių tokių

pranašumų, kuriais anksčiau nesinaudojau, be kita ko, gebėjimą gaudyti muses. Aš sučiumpu jas, kapt. Ar tai reiškia, kad dar turiu dantis? Galūnes praradau, tačiau išsaugojau dantis, koks pasityčiojimas. Sunku net patikėti. Musės. Matyt, jos nei itin maistingos, nei itin gardžios, tačiau svarbu ne tai, svarbu visai kas kita, anaiptol ne tai, kas naudinga, anaiptol ne tai, kas gardu. Be to, pagaunu naktinius drugelius, kuriuos pritraukia žibintų šviesos, nors ir sunkiau. Bet tai dar tik mano naujųjų pratybų pradžia, aš dar toli gražu nepasiekiau savo galimybių ribos. Dabar, grįžtant prie tamsiosios šio reikalo pusės, turiu pareikšti, jog ta apykaklė ar cementinis ratas man labai trukdo sukaliotis. Aš juo naudojuosi mokydamasis nejudėti. Visada turėti prieš akis, kai atsimerki, beveik visai tą patį haliucinacijų rinkinį – džiaugsmas, kurio nebūčiau patyręs be šitos kaklo trinkelės. Apskritai mane vargina tik vienas dalykas – perspektyva pasikarti, jei ir toliau mažėsiu. Uždusimas! Aš visada buvau kvėpuojantis tipas. To įrodymas – mano vis dar išlikusi krūtinės ląsta, drauge su pilvo ertme. Aš visada, kai pagalvodavau apie tai, murmėdavęs sulig kiekvienu įkvėpimu: Štai deguonis pripildo mano plaučius, ir sulig iškvėpimu: O štai išeina visas purvas, ir kraujas vėl skaisčiai raudonas. Pamėlęs veidas. Nepadoriai išlindęs liežuvis. Išbrinkusi varpa. Aha, varpa, buvau pamiršęs ją. Kaip gaila, kad nebeturiu rankų, jų padedamas galėčiau šį bei tą išpešti. Ne, geriau jau taip. Vėl imti masturbuotis mano amžiuje būtų nepadoru. Be to, iš to ničnieko neišeitų. O apskritai, juk nieko negali žinoti. Ritmiškai smaukiojant ir tuo pačiu metu visomis išgalėmis įsivaizduojant arklio pasturgalį tuomet, kai uodega pakyla, kas žino, gal ir išpeščiau šį bei tą. O dangau, regis, aš pajutau ją sukrutėjus. Ar tai reiškia,

kad jie manęs neiškastravo? O man atrodė, kad iškastravo. Galgi supainiojau su kitais kapšais. Šiaip ar taip, ji nebekruta. Tuojau vėl susikaupsiu. Peršeronas. Nagi, nagi, krustelk, prašau, baik mirti, tai mažiausia, ką gali padaryti po viso vargo, kurį išvargo jie, kad tau suteiktų gyvybę. Svarbiausia jau nuveikta. Jie jau pakankamai tave nužudė, privedė prie savižudybės, kad galėtum išsikapstyti pats, kaip didelis berniukas. Štai ką nesiliauju sau sakęs. Ir įsijaudrinęs dar priduriu: Atsikratyk tos nemirtingos inercijos, ji nedera prie šitos aplinkos. Jie juk negali padaryti visko. Jie įstatė tave į teisingas vėžes, jie nuvedė tave už rankos iki pat bedugnės krašto, dabar tavo eilė atsidėkoti jiems ir žengti paskutinį žingsnį niekieno nepadedamam. Man patinka ta spalvinga kalba, tie retoriniai kreipiniai ir drąsios metaforos. Jie vilko per gamtos grožybes paralitiką, ir dabar, kai žavėtis jau nebeliko kuo, aš privalau pašokti, kad būtų galima ištarti: Štai dar vienas, kuris gyveno. Regis, jiems nė nešauna galvon, kad manęs ten niekada nebuvo, kad tos užvirtusios akys, išsižiojusi burna ir seilės lūpų kampučiuose neturi nieko bendro su Neapolio įlanka ar Obervilјė. Paskutinis žingsnis. Kuo? Juk taip ir nesugebėjau žengti pirmojo. Bet gal jie jaustųsi užganėdinti, jei paprasčiausiai palaukčiau, kol mane nupūs vėjas? Sutinku su tuo, čia jau mano repertuaras. Tačiau pirmieji ėmė nekantrauti jie. Juk nėra tokio vėjo, kuris tam tiktų, reikėtų, kad po manim įgriūtų uola. Jeigu būčiau gyvas namų viduj, galima būtų tikėtis širdies smūgio ar kokio gero infarktėlio. Šiaip jau jie mane pribaigia lazdomis, tik tam, kad įrodytų sau, rėmėjams ir žiūrovams, jog aš turėjau pradžią ir tąsą. Paskui, įrėmę koją man į krūtinę, kur niekas nepasikeitė, – vėpsotojams: Ak, jeigu būtumėt jį matę prieš penkiasdešimt metų, koks

polėkis, kokia energija! Puikiai žinodami, kad reikia viską pradėti iš pradžių. Bet gal aš perdedu galvodamas, kad man jau taip jų reikia. Aš kaltinu save inertiškumu, o vis dėlto judu, bent judėjau, negi praleidau progą? Aptarkime galvą. Sakytum, joje kažin kas juda, retkarčiais. Taigi nėra ko baimintis dėl smegenų uždegimo. Kas dar? Virškinimo ir tuštinimosi organai, nors ir tingūs, kartais veikia, liudydami, jog teikia man paslaugas. Tai padrąsina. Tol, kol yra gyvybė, yra viltis. Apie muses, kaip išorinius veiksnius, kalbu tik kad priminčiau. Jos galėjo užkrėsti mane šiltine. Ne, veikiau tai buvo žiurkės. Pastebėjau jų, bet jos turi kitų užsiėmimų. Soliteriukas? Neįdomu. Kad ir kaip būtų, matau, jog pernelyg lengvai nusiminiau. Juk turiu viską, ko reikia jiems patenkinti. Bet pradedu jau nebebūti čia, toje pragaištingoje gatvėje, kurią jie man padarė taip aiškiai matomą. Galėčiau ją aprašyti, būčiau galėjęs aprašyti prieš valandėlę, lyg būčiau buvęs joje toks, kokio jie manęs geidė, aišku, jau sumažėjęs, nebeilgai jau užsibūsiantis šiame pasaulyje, tačiau su vis dar atviromis įspūdžiams akimis ir viena ausimi, pakankamai, ir su galva pakankamai paklusnia, kad suteiktų man bent apytikrį vaizdą to, ko reikėtų atsikratyti šitoje aplinkoje, kad liktų vien tik tuštuma ir tyla. Taip buvo visada. Būtent tąją akimirką, kai pasaulis visas susitelkia ir aš jau žinau, kaip jį palikti, viskas nublanksta ir išnyksta. Aš niekada nebeišvysiu tos vietos, kur ant postamento stūkso mano ąsotis su margaspalvių žibintų girlianda ir manimi viduje, nemokėjau į ją įsikabinti. Galimas daiktas, jog įvairumo dėlei jie nutrenks mane žaibu arba kūju kurį nors švenčių vakarą, o paskui suvynios paskubomis į drobulę, kad liktų įrodymas, jog prakaitavau, ir – nieko nemačiau, nieko nežinau. Ar įsakys pagrobti mane gyvą,

pašalinti iš ten, dėl įvairumo, ir patalpinti kur nors kitur, dėl viso pikto. Ir kai aš kitą kartą pasirodysiu, jeigu išvis dar pasirodysiu, viskas bus nauja, viskas man atrodys keista. Bet pamažėle apsiprasiu, jų padedamas, prie tos vietos, prie savęs, ir pamažėle vėl iškils senoji problema: kaip gyventi, kad ir vienui vieną sekundę, jaunam arba senam, be pagalbos, be vadovo, tą jų gyvenimą. Ir prisimindamas kitus mėginimus, kitomis sąlygomis, jų padedamas, jiems pasufleruojant, užduosiu sau klausimus, tokius pačius, kaip tie, kuriuos ką tik paklausiau, apie save ir apie juos, apie tuos laiko šuolius ir amžiaus permainas, ir kaip man padaryti, kad pagaliau pavyktų tai, kas niekad nepavykdavo, kad pagaliau jie būtų patenkinti, kad duotų pagaliau ramybę, paliktų mane laisvą daryti tai, ką aš daryti privalau, kad kitas būtų manimi patenkintas, jeigu tai ir yra tai, ką aš daryti privalau, kad jis būtų patenkintas ir duotų man ramybę, ir atleistų mane, suteikęs teisę į poilsį, į tylą, jei tai nuo jo priklauso. Šitai reiškia labai daug tikėtis iš vieno padaro, labai daug reikalauti, kad jis iš pradžių elgtųsi taip, lyg jo nėra, o paskui taip, lyg yra, prieš susilaukdamas teisės į ramybę ten, kur nei ji yra, nei jos nėra, ir kur nuščiūva kalba, įpareigojanti vartoti tokius pasakymus. Du melai, dvi nuodėvos, kurias privalau sunešioti iki pat siūlo galo, kol būsiu paliktas, vienas, neįsivaizduojamoje neišsakomybėje, kur nesilioviau būti, kur jie neleidžia man būti. Ko gero, tai bus ne toks jau poilsis, kaip aš įsivaizduoju, galiausiai likti ten vienam, be įkyruolių. Tai nesvarbu, poilsis – jų žodis, įsivaizduoti – irgi. Bet, regis, pagaliau čia atsirado peno nesąmonių paistymui. Būtų apmaudu, jeigu pataikyčiau į ką nors naujo ir to nepastebėčiau, jei man nežinant užsidegtų nauja žvakė. Taip, jaučiu, kad jau pats laikas žvilgte-

lėti atgal, jei man pavyks, ir susiorientuoti, jeigu noriu judėti priekin. O kad žinočiau, ką aš kalbėjau. Ką jau ten, aš ramus, tai galėjo būti tik tas vienintelis dalykas, tas pats kaip visada. Aš ne iš tų, kurie rizikuoja keisti melodiją. Man tik reikia taip tęsti, tarsi būtų kas veikti, kažkas pradėta, tarsi būtų kur eiti. Juk viskas susitraukia iki žodžių problemos, nereikia to pamiršti, aš to nepamiršau. Tikriausiai jau esu pasakęs tai, jeigu sakau dabar. Man reikia kažkaip kalbėti, gal net šiltai, juk viskas įmanoma, iš pradžių apie tą, kuriuo nesu, lyg būčiau jis, paskui, lyg būčiau jis, apie tą, kuriuo esu. Prieš man pradedant galėti, ir t. t. Tai tik balsų klausimas, balsų, kurie tolydžio skamba, tinkamai, kai nuščiūva, tyčia, kad mane išmėgintų, kaip kad dabar štai šis, kuris šiaip jau nori, kad aš gyvenčiau. Tinkamumas, šiluma, lengvumas, tikėjimas, tarsi tai būtų mano paties balsas, tariantis mano paties žodžius, žodžius, skelbiančius mane esant gyvą, nes jie juk nori, kad aš toks būčiau, aš nežinau kodėl, jiems negana jų milijardų gyvųjų, trilijonų mirusiųjų, aš irgi turiu prisidėti prie jų su savo traukuliuku, spiegti, staugti, šaipytis ir kriokti iš meilės artimam, gavęs proto palaiminimą. Tačiau ką reiškia tinkamai, aš nežinau. Tą krūvą kvailysčių gavau ne iš ko kito, o iš jų, ir jie mane prikimšo to dusinančio šnabždesio. Ir visa tai veržiasi savaime lauk, pakanka man nusižiovauti, ir jau girdžiu juos drebiant senus surūgusius pamokymus, kuriuose nieko negaliu pakeisti. Papūga, jiems pasitaikė papūga. Jeigu jie būtų man pasakę, ką turiu kalbėti, kad man pritartų, aš būčiau būtinai tai išsakęs, anksčiau ar vėliau. Bet kur tau! Tai būtų buvę pernelyg lengva, į tai nebūtų buvę įdėta širdies, juk reikia, kad ir širdis išlįstų man per gerklę, suvystyta į melų vėmalus, tada galiausiai bus panašu, jog tikiu tuo, ką

sakau, ir tai nebus eiliniai tušti žodžiai. Na, nepraraskime vilties, gal man tatai pavyks kokiu nors visiškai mechanišku būdu, ir tik todėl, kad mano burna bus pravira ir pats būsiu labai sujaudintas. O kitas balsas, to, kuris nejaučia tokios aistros gyvūnų viešpatijai ir laukia naujienų iš manęs, koks jo stiprumas? Esu gerokai sutrikęs. Juk būtent apie mane patį, suvokiu, ką sakau, regis, dar nieko nebuvo pasakyta. Ar esant tokioms aplinkybėms galima kalbėti apie balsą? Tikriausiai ne. Ir vis dėlto aš kalbu. Beje, tą visą balsų istoriją vertėtų peržiūrėti, pataisyti, paneigti. Nors nieko negirdžiu, aš vis dėlto esu komunikacijos auka. Vadinti šitai balsais! Kodėl ir ne galų gale, kai jau žinai, jog tai nėra teisybė? Bet, regis, esama ribų. Kupini pasitikėjimo luktelkim, kol jos priartės. Tad nieko apie mane. Kitaip tariant, jokio rišlaus aprašymo. Daugių daugiausia – tylūs šūksniai, retkarčiais. Paklausyk! Tapk vėl savimi! Vadinasi, kažkas turi kažką man pasakyti. Bet jokio paaiškinimo, nebent tik užuominos, kad negaliu jo gauti, nes manęs čia nėra, o tai aš ir taip žinojau. Ypatingo imlumo akimirką aš, aišku, pastebėjau, kad tie maldavimai mane pasiekia tuo pačiu kanalu, kuriuo naudojosi Mahudas ir Co. savo polėkiams perteikti. Tai įtartina. Kitaip tariant, būtų įtartina, jei iš būsimųjų atradimų dar tikėčiausi kokios vertingesnės tiesos, palyginti su tomis, kuriomis jie nesiliauja mane kankinę nuo tada, kai įsimušė sau į galvą, jog bus geriau, jeigu aš egzistuosiu. Tačiau aš ką tik pasveikau nuo tos švelnios vilties, jeigu gerai prisimenu. Taigi du sunkūs darbai, kuriuos veikiausiai reikia atskirti vieną nuo kito, kaip šachtą nuo karjero, pagal tas pastangas, kurių jie reikalauja, bet abu vienodai stokoja malonumo ar naudos. Aš. Kas aš toks? Besiiriantis prie Heraklio stulpų galerų vergas, kuris naktį, ap-

gavęs budrų prižiūrėtoją, paleidžia irklą ir šliaužia tarp suolų kylančios saulės link, šaukdamas audrą. Skirtumas tik tas, kad aš jos nebešaukiu. Ne, ne, aš tebesu maldautojas. Aš dar atsikvošėsiu iki paskutinės kelionės per tą švininę jūrą. Aš painioju šitai su kita beprotybe – pašėlusiu noru žinoti, prisiminti savo prasižengimus. Nebeužkibsiu ant to kabliuko. Tai tinka naujokams prakeiktiesiems. Sulig šiais žodžiais, nebegalvokim, nebegalvokim apie nieką, niekada nieko nebegalvokim. Jis vienas ar jie keli, visi jie kreipiasi į mane. Jie kalba ta pačia kalba, tąja vienintele, kurios mane išmokė. Jie sakė man, jog esama ir kitų. Nesigailiu jų neišmokęs. Nuo tada, kai tyla nutraukiama štai šitaip, tai gali reikšti vienintelį dalyką. Įsakymus, maldavimus, grasinimus, pagyrimus, priekaištus, argumentus. Pagyrimai, o taip, jie leido man suprasti, kad darau pažangą. Puiku, berniuk, šiandienai jau pakaks, sugrįžk į savo tamsą, iki rytojaus. Ir štai aš, žilabarzdis, sėdžiu tarp vaikų, kalbu nesąmones iš baimės, kad tik negaučiau per nagus lazda. Numirsiu šeštoje klasėje, prilenktas prie žemės metų ir paliktojo po pamokų užduočių, vėl virtęs mažylyčiu, kaip tuomet, kai dar turėjau ateitį, buvau plikomis kojomis, vilkėjau seną juodą palaidinę ir šlapindavausi į kelnes. Mokiny Mahude, dvidešimt penkiatūkstantąjį kartą klausiu, kas yra žinduolis? Ir aš griūsiu negyvas, priveiktas rudimentų. Bet jie man sakė, kad esu padaręs pažangą, tik nepakankamą, nepakankamą. Ak. Kurgi sustojau su savo pamokomis? Aš pamirštu. Štai kas buvo fatališka mano vystymuisi, atminties stoka. Tikra teisybė. Mokiny Mahude, kartok paskui mane: Žmogus – aukščiausioji žinduolių rūšis. Aš negalėjau to padaryti. Amžinai klausimai apie žinduolius tame žvėrinčiuje. Tarp mūsų kalbant, koks mokiniui Mahudui skir-

tumas, ar žmogus yra viena, ar kita? Galiausiai reik manyti, kad niekas dar neprarasta, nes visa tai vėl laša, slogučio išlaisvinta. Tiesiog katastrofa. Na ir bus linksma nuo žinduolių, matau jau dabar, dar nepabudęs. Duokit greičiau mamytę, kad ją iščiulpčiau iki galo, žnaibydamasis spenelius. Bet jau pats laikas suteikti tam vienišiui vardą. Be tikrinių vardų – nė žingsnio. Tad pavadinsiu jį Vormu. Pats laikas. Vormas. Man nepatinka tas vardas, bet neturiu iš ko rinktis. Tai bus ir mano vardas, kai ateis laikas, kai man nebereikės vadintis Mahudu, jei kada nors man tai pavyks. Prieš Mahudą buvo kitų tokių kaip jis, tos pačios rasės ir tikėjimo, apsiginklavusių tomis pačiomis šakėmis. Bet Vormas – pirmas šios rūšies. Taip sako žmonės. Nors aš jo nepažįstu. Pavargęs, atsisakęs mane mokyti, gal ir jis užleis vietą kitam, kai nubrėš gaires. Jis dar negavo žodžio, vargšelis. Jis murma, aš nesiliauju klausęsis jo murmesio, kiti tuo tarpu diskutuoja. Jis pergyveno juos visus, Mahudą irgi, jeigu Mahudo nebėra gyvo. Vis dar girdžiu jį, ištikimą, maldaujantį mane nutildyti negyvą gyvųjų kalbą. Regis, būtent šito jis prašo, sprendžiant iš balso tono, kuris nesikeičia. Jei sugebėčiau nutilti, geriau suprasčiau, ko jis iš manęs nori, kuo nori, kad būčiau, ką nori, kad kalbėčiau. Te jis užgriaudžia ir padaro tam galą? Bet ne, nutilti privalau aš, aš privalau užgniaužti kvapą. Nors veikiausiai kažką ne taip supratau. Juk jėi Mahudas nutiltų, nutiltų ir Vormas. Sutinku, tegu jie reikalauja iš manęs neįmanomo, ko gi dar iš manęs pareikalausi? Bet tai absurdas. Iš manęs, kurį jie sutraukė iki proto lygmens. Teisybė, kad tas vargšas Vormas čia niekuo dėtas. Ką aš žinau? Bet baikim savo mintį prieš nusišikdami ant jų. Nes jeigu aš esu Mahudas, vadinasi, esu ir Vormas. Klapt! Arba jei dar nesu Vormas, tai būsiu

juo, nebebūdamas Mahudu. Klapt! O dabar prie rimtų dalykų. Ne, dar ne. Gal dar vieną motušės Mahud pasaką, kad visiškai atbukčiau. Neverta vargintis, tai atsitiks savaime, kai ateis laikas, plokštelė guli savo vietoje nuo amžių amžinųjų. Taip, jų didieji žodžiai irgi turi pasigirsti, tai eilinis reikalas. Ir laisvės klausimu pasisakysiu, savaime aišku, kai ateis laikas. Bet gal aš per greitai supriešinau tuodu fiasco kurstytojus. Ar ne vienas jų kaltas, kad negaliu būti kitas? Gal jie susibaudė. Štai kaip reikia mąstyti, karštai. Ar čia galėtų būti tertius gaudens, tai yra aš, kuriam reikėtų primesti kaltę už šitą dvigubą pralaimėjimą? Ar pagaliau išvysiu tikrą savo veidą, nušviestą šypsenos? Atrodo, būsiu apsaugotas nuo tokio vaizdo. Niekada nežinau, apie ką kalbu, nei apie kokį asmenį, nei apie kada, nei apie kur, nei kuo, nei kam, bet tam pragaištingam darbui man prireiks penkiasdešimties katorgininkų, tačiau vis tiek pritrūks penkiasdešimt pirmojo antrankiams užsegti, šitai gerai žinau, nors ir nesuprantu, ką šitai reiškia. Svarbiausia, kad niekad niekur neatvykstu, niekad niekur nebūnu, nei pas Mahudą, nei pas Vormą, nei pas save, nesvarbu dėl kokios malonės. Svarbiausia – visada spardytis savo virvės gale, kol bus vandenys, krantai ir danguje įsišėlęs kažin koks sportiškas Dievas, besityčiojantis iš savo kūrinijos per pasirinktus šunsnukius. Aš prarijau tris kabliukus iškart ir vis dar esu alkanas. Iš čia ir visas triukšmas. Kaip gera žinoti, kur esi ir kur liksi, ten nebūdamas! Lieka ramiai išsipleikti ant kankinimų suolo, palaimingai suvokiant, kad esi niekas amžinai. Tik gaila, kad tuo pačiu metu būsiu priverstas rėkti, o tai neleis burnai kraujuoti į valias darant niam niam. Na negali juk turėti viską pačiu priešpaskutiniu metu. Vieną gražią dieną jie, aišku, iškels mane paviršiun, tada visi sutiks, kad nevertėjo

tiek daug vargti tokiems apgailėtiniems žudikams dėl tokios apgailėtinos aukos. Ir kokia tuomet stos tyla! O dabar pamėginkime pasišlaistyti aplink Vormą, kad suteiktume tam šunsnukiui malonumo. Pamatysiu, ar tasai antras vis dar tyko manęs. Bet net jei to nebus, jam neišdegs, jis nepagaus manęs, aš nebūsiu išsivadavęs, turiu galvoje iš Vormo, prisiekiu, tas kitas manęs nepagavo, aš nebuvau iš jo išsivadavęs, nuo praeities iki pat dabarties. Aš – tas, kurio jie nepagaus, kuris nebus išsivadavęs, tas, kuris šliaužia tarp suolų žadančio būti nuostabiu, apkaišytu gelbėjimosi liemenėmis rytojaus link, šaukdamas laivo katastrofą. Trečioji virvė krinta tiesiai iš dangaus, ji – mano sielai. Būčiau senų seniausiai į ją įkibęs, jeigu būčiau žinojęs, kur ji. Taigi štai mes ir keturi, toks linksmas pasivaikščiojimas keturiese. Taip ir žinojau, jeigu mūsų bus šimtas, mums pristigs šimtas pirmojo. Mums visada pristigs manęs. Vormas, vos nepasakiau Vatas, Vormas, ką aš galėčiau pasakyti apie Vormą, kuris net nepasistengė prisistatyti taip, kad jį suprastų? Ką pasakyti apie tai, kas nutildo termitų gaudesį mano marionečių teatre? Ką pasakyti, ko negalėčiau pasakyti apie ką nors kitą? O gal kartais, norėdamas būti Vormu, aš pagaliau tapsiu Mahudu! Tada man nieko nebereikės, tik būti Vormu. O tai man, be abejo, pavyks, jei pasistengsiu tapti Džounzu. Ir tuomet man beliks tapti Džounzu. Stop, gal jis apsieis be to, pasigailės ir leis sustoti čia. Aušra ne visad bus rausva. Vormas, Vormas, kuris kurį iš mūsų trijų, ir tebūnie kas bus! Beje, panašu, kad aš jau, priešingai nei, rodos, esu sakęs, žengiau kelis žingsnius tąja linkme. Turėjau juos pasižymėti, bent galvoje. Bet Vormas negali nieko pasižymėti. Štai bent jau pirmas teiginys, turiu omeny neiginys, kuriuo galima remtis, teigiant ką nors toliau. Vormas ne-

gali nieko pasižymėti. Ar Mahudas gali pasižymėti? Pataikėm, auskime, auskime. Taip, Mahudui (be kita ko) būdinga pasižymėti, nors jam ne visad tai pavyksta, kai kuriuos dalykus, ką aš čia paistau, visus dalykus, kad paskui juos galėtų panaudoti savo valdžiai. Ir mes juk matėme, kaip jis tai daro tam tikra prasme kieme, savo ąsotyje. Žinojau, jog pakanka, kad man užeitų noras pakalbėti apie Vormą, kad prabilčiau apie Mahudą, daug sėkmingiau, supratingiau nei kitais kartais. Staiga jis pasirodo man toks artimas, žvairuojantis į arklienos mėgėjo Dekrua medalius. Aperityvo metas, žmonės stabteli paskaityti valgiaraštį. Nuostabus metas, ypač tuomet, kai jis sutampa, o taip būna, su saulėlydžiu, kai paskutiniai jo spinduliai, šluodami gatvę nuo pradžios iki pat galo, meta ant mano kenotafo nenutrūkstamą šešėlį, apžergiantį nutekamąjį griovį ir šaligatvį. Kitados žvelgdavau į jį, tada sukiodavausi laisviau negu dabar, kai man uždėjo tą geležinę apykaklę. Tada žinojau, kad ana ten, pačiam gale, guli mano galva, ir žmonės žengia per ją ir per mano muses, kurios vis tiek grakščiai nuslysta ant žemės. Mačiau, kaip praeiviai artėjo prie manęs per visą mano šešėlį, lydimi kitų ilgų, virpančių, ištikimų šešėlių. Nes kartais painioju save su savo šešėliu, kartais nepainioju. Ir kartais nepainioju savęs su savo ąsočiu, kartais painioju. Tai priklauso nuo mudviejų nuotaikos. O kartais man pavykdavo nekrustelti iki pat tos akimirkos, kai, liovęsis buvęs, aš liaudavausi save matęs. Iš tikro nuostabi akimirka, kartais sutampanti, kaip jau esu sakęs, su aperityvo metu. Tačiau dabar, kai jau turiu šią apykaklę, laikančią mano veidą pasuktą į tvorą virš pat valgiaraščio, turiu apsieiti be to džiaugsmo, kurį maniau esant nekaltą ir kitiems nepavojingą, – juk reikia, kad klientas rinktųsi patiekalus be

pavojaus būti sutraiškytas. Mėsos patiekalai šiame kvartale plačiai pagarsėję, ir žmonės specialiai ateina iš toli, net iš labai toli, jos paskanauti. Tai padarę, jie skubiai pasišalina. Dešimtą vakaro jau viešpatauja visiška tyla, kapų tyla, kaip sako žmonės. Tai per daugybę metų susikaupusių ir nuolat indukuojamų mano stebėjimų vaisius. Čia žudoma ir valgoma. Šį vakarą – žarnokai. Tai žiemos arba vėlyvo rudens patiekalas. Netrukus Margarita ateis manęs apšviesti. Ji vėluoja. Jau ne vienas praeivis niurzgėdamas plykstelėjo man po nosim žiebtuvėliu, kad įžiūrėtų tai, ką šįkart elegancijos dėlei pavadinsiu meniu. Kad tik mano geradarei nebūtų kas nutikę. Aš nematysiu jos ateinant, neišgirsiu jos žingsnių, nes prisnigo. Visą rytą išbuvau po savo apdangalu. Užėjus šalčiams ji susuka man gūžtą iš kietai sukamšytų skarmalų, kad neperšalčiau. Būna jauku. Kažin, ar šįvakar ji papudruos man kaukolę tuo storu pūkučiu? Tai jos naujausias išradimas. Ji nebežino, ką prigalvoti, kad man būtų lengviau. Ji norėtų, kad mano pūlinukai liautųsi šlapiavę! O kad galėtų sudrebėti žemė! Skerdykla mane prarytų. Pro tvoros pinučius, pačiam plyšio tarp dviejų pastatų gale išvystu dangų. Toks strypas uždengia jį, kai aš to užsinoriu. Tai žemo šiaurės dangaus lopinėlis. Pailgas, siauras. Jei galėčiau pakelti galvą, matyčiau jį įsiliejant į erdvų dangaus skliautą. Ką dar pridurti prie šitų patikslinimų? Vakaras tik prasideda, žinau, dar neišeikime, neatsisveikinkime suvisai dar kartą su šitais paistalais. O gal man pamąstyti laukiant, kol įvyks kas nors aiškaus? Pamėginkime, vienas kartas – tai dar ne įprotis. Beregint švysteli viena mintis, man iš tikrųjų reikėtų dažniau susikaupti. Turiu ją išsakyti kuo greičiausiai, kol neišsivadėjo. Kaip čia yra, kad žmonės manęs nepastebi? Atrodo, kad mane regi tik Madlena.

Suprantu, kad galiu praslysti pro akis kokiam nors skubančiam praeiviui, bėgančiam nuo kažko ar kažin ką besivejančiam. Bet kaip tiems vėpsotojams, atėjusiems pasiklausyti gyvulių kančios šauksmo, kurie akivaizdžiai dykaduoniaudami vaikšto pirmyn atgal laukdami skerdynių pradžios? Bet kaip tiems išalkėliams, kuriuos valgiaraščio vieta norom nenorom įpareigoja susidurti su manimi akis į akį ir pajusti mano kvėpavimą? Bet kaip tiems vaikams, kur eina, godūs pramogų, į žaidimų aikštelę ir iš jos grįžta? Net ką tik ištrinkta žmogaus galva su vis dar styrančiais keliais plaukais pakaušyje, manau, turėtų sulaukti didelio smalsumo tokioje padėtyje, kokioje yra maniškė. Ar iš drovumo, iš baimės įskaudinti mane jie apsimeta nežiną, kad egzistuoju? Čia jau toks jausmų subtilumas, kurį sunku priskirti šunims, ateinantiems prie mano būsto nusišlapinti ir, regis, nė neįtariantiems, kad viduj esama odos bei kaulų. Vadinasi, aš nebeskleidžiu jokio kvapo. O vis dėlto, jei kam nors privalu turėti kvapą, tai būtent man. Kaip esant tokioms sąlygoms Mahudas gali tikėtis, kad elgsiuos normaliai? Musės laiduoja už mane, jei norite, bet kaip ilgai tai truks? Ar nenutūptų jos su tokiu pat apetitu ant karvės mėšlo? Ne, kol aš neišsiaiškinsiu šito dalyko, arba kol kas nors kitas, be Madlenos, neišskirs manęs iš aplinkos, nesugebėsiu patikėti tuo, ką apie mane kalba, taip, kad galėčiau tęsti savo vaidinimą. Juolab kad to man reikalingo paliudijimo, be kurio neabejotinai žlugs visi man priskirti ketinimai, tuoj nebesugebėsiu priimti, nes jau kuris laikas mano gebėjimai smarkiai senka. Čia akivaizdžiai veikia toks kaitos dėsnis, kuris gali nuvesti mus toli. Bet, tarkim, man pavyks numirti, na, kad ir pagal pačią patogiausią hipotezę, nesugebėjus patikėti, jog išvis gyvenau, patirtis sako, kad jie man

trokšta ne to. Juk šitai man yra nutikę ne vieną kartą, ir jie nė trupučiuko man neleido atsikvėpti tarp žemės kirminų prieš prikeldami iš mirusiųjų. Bet kas gali žinoti, ką šįkart man rengia ateitis? Šiaip ar taip, nuostabu, kad aš, kaip jaučiantis ir mąstantis žmogus, leidžiuosi atviro kapo link. Gal vieną gražią dieną koks nors ponas, praeidamas pro šalį su mylimąja už parankės kaip tik tuomet, kai agonija suteiks man galimybę paskutinį kartą stebėti laiko bėgsmą, ištars taip garsiai, kad aš išgirsiu jį: Nagi sakau jums, šitam žmogui negera, reikia iškviesti greitąją pagalbą! Taip vienu šūviu, kai jau atrodė, jog viskas prasidės iš naujo, – du zuikiai. Aš būsiu miręs, tačiau gyvenęs. Nebent tik būtų galima įsivaizduoti jį esant kokios nors haliucinacijos auka. Žinoma, norint, kad neliktų jokios abejonės, reikėtų, kad sužadėtinė jam atsakytų: Tu teisus, mano meile, rodos, jis tuoj, tuoj apsivems. Tada nebeturėsiu jokių abejonių. Galiausiai gimsiu iš paskutinio atodūsio arba iš žagtelėjimo, tai, deja, labai dažnai subjauroja paskutiniosios iškilmingumą. Būdamas Mahudas aš pažinojau vieną daktarą, jis teigė, jog griežtai moksliniu požiūriu paskutinis kvapas gali būti išleistas tik per išangę ir jog būtent prie tos angos šeimyniškiai privalo prikišti veidrodį prieš atplėšdami testamentą. Kad ir kaip būtų, nesigilinant į tas makabriškas detales, aš visgi smarkiai apsirikau manydamas, jog mirtis jau pati savaime yra įrodymas ar bent svari prielaida, teigiant išankstinį gyvenimą. Ir aš visai nenoriu palikti šio pasaulio, į kurį jie stengiasi mane įbrukti be jokios garantijos, kad tikrai jame buvau, ją man, pavyzdžiui, suteiktų spyris į sėdynę ar bučinys, nesvarbu, kokios kilmės būtų ta dėmesio apraiška, jei tik negalėsiu įtarti, kad pats buvau jos autorius. Ne, aš to nebenoriu, nes žinau, kad tai nieko neduoda, nieko

nekeičia ir niekam nepadaro galo. Tegu du trečdaliai konstatuoja, kad aš esu, visiškai objektyviai, čia, priešais mane, – ir aš apsiimu padaryti visa kita. Kaip viskas tampa paprasta ir aišku, kai atsimerki į vidų, aišku, su sąlyga, kad prieš tai buvai atsimerkęs į išorę, kad geriau pasimėgautum kontrastu. Man būtų apmaudu, nors aš jau visiškai išsekęs, sustoti, įžengus į tokį gerą kelią. Juk nepulsiu atgal į jį iš karto, ak jau ne. Ir jau gana to sumauto pirmojo asmens, per daug garbės, galų gale ne jis svarbu, taip prisišauksiu nemalonumų. Bet ir ne apie Mahudą kalba, kol kas dar ne. Juolab ne apie Vormą. Na, pavardė ne taip jau ir svarbu, jei tik su ja neapsigauni. Tai tik įpročio klausimas. Vėliau pamatysim. Kur aš sustojau? Ak taip, prie palaimos to, kas aišku ir paprasta. Pamėginkim susieti tai su vargše Madlena, ji tokia man gera. Tiek dėmesio man, tiek atkaklaus noro pastebėti, kad aš esu, kas gi man draudžia įžvelgti jame pakankamą mano tikro buvimo čia, Bransiono gatvėje, toje keistoje saloje, įrodymą. Argi ji kas sekmadienį valytų nuo manęs tuos niekingus ekskrementus, argi žiemai artinantis suktų man gūžtą, argi saugotų mane nuo sniego, keistų man pjuvenas, barstytų skaudamą mano galvą druska, regis, nieko nepamiršau, jeigu būčiau ne čia? Argi būtų uždėjusi apykaklę, pastačiusi ant pjedestalo, išpuošusi mane žibintais, jei nebūtų tikra, kad aš materialus? Koks aš būčiau laimingas, jei galėčiau paklusti šitai akivaizdybei, jei pagaliau būtų įvykdytas jos numatomas teisingumas. Visa bėda, kad aš žiūriu į ją kaip į labiausiai reikalaujančią garantijų, net nepriimtiną. Ką gi gali galvoti apie tą jau senokai padvigubėjusį paslaugumą mano atžvilgiu, jeigu ne tai, kad jis atskleidžia didelį sąmyšį? Koks skirtumas palyginti su jos ramybe iš pat pradžių, kai ją matydavau tik kartą per savaitę.

Pasakykime tiesiai šviesiai, – ši moteris praranda pasitikėjimą manim. Ir stengiasi nustumti kuo toliau akimirką, kai pagaliau turės prisipažinti daranti klaidą nuolat ateidama pasižiūrėti, ar aš vis dar esu įsivaizduojamas toj vietoj. Lygiai taip, regis, tikėjimas Dievu, tebūnie kukliai pasakyta, kartais pradingsta, padvigubinus uolumą ir ritualo laikymąsi. Čia leisiu sau būti truputį savitam (aš vis dar mąstau). Nė negalvoju neigti, kad mano šventovė iš tikro stovi ten, kur jie sako ją stovint, ir tai ne mano reikalas, nors tai, kad tokioje vietoje, kurios realumo aš irgi neketinu paneigti, yra didžiulė urna, man atrodo mažai tikėtina. Ne. Aš abejoju tiktai tuo, kad esu jos viduj. Šventovę pastatyti daug lengviau, negu nuleisti į ją kulto objektą. Bet aš juk viską painioju. Štai kur atveda savitumas. Nesvarbu. Ji mane myli, tą visada jaučiau. Aš reikalingas jai. Kas, kad ji turi savo restoraną, sodą, vyrą, gal ir vaikų, vis tiek ją slegia tuštuma, kurią užpildyti galiu tik aš. Tad nieko nuostabaus, kad ją aplanko vizijos. Regis, vienu metu maniau, kad ji – mano artima giminaitė: mama, sesuo, duktė ar kas nors panašaus, netgi žmona, ir kad ketina mane sekvestruoti. Kitaip tariant, Mahudas, matydamas, kaip aš menkai paveiktas jo pagrindinio liudijimo, pakuždėjo man šitą hipotezę, pridūręs: Aš nieko nesakiau. Beje, ji ne tokia jau ir absurdiška, kaip atrodo iš pirmo žvilgsnio. Ji net panaikina šiokias tokias keistybes, kurios dar nesuspėjo apstulbinti manęs ją formuluojant, beje, – mano nebuvimą žiūrint dar neįspėtų, kitaip sakant visų žmonių, akimis. Bet jeigu, tarkim, jie nusprendė mane paslėpti viešoje vietoje, tai kuriam galui šitaip vargti, stengiantis išryškint mano galvą ir meniškai apšviesti ją nusileidus vakarui? Jūs pasakysit man, kad įvardis – visai nesvarbu, svarbu tik rezultatas. Ir dar vienas

dalykas. Kiek man žinoma, ta moteris nesikreipė į mane niekada nė vienu žodžiu. Jeigu netyčia buvau pasakęs ką nors priešingai, apsirikau. Jeigu netyčia pasakysiu ką nors priešingai, apsiriksiu. Jeigu neapsirinku dabar. Pažvelkime į bylą, kad paremtume norimą tezę. Nė vieno meilaus žodelio, nė vieno priekaišto. Iš baimės, kad mane pamatys kiti? Ar kad išsisklaidys miražas? Dabar aš reziumuosiu. Artėja diena, kai vienintelė, kuri tiki manimi, turės mane paneigti. Nieko neįvyko. Žibintai vis dar neuždegti. Ar čia vis dar tasai pats vakaras? Vakarienės metas, matyt, jau baigėsi. Margarita tikriausiai buvo atėjusi, išėjusi, sugrįžusi, vėl išėjusi, kaip visada, man to nepastebėjus. Ko gero, tviskėjau gerą valandėlę visomis savo šviesomis, pats to nė neįtardamas. Ir vis dėlto kažkas jau pasikeitę. Naktis ne tokia, kaip visada. Ne todėl, kad aš nematau žvaigždžių, žvaigždės retai kada išnyra tame siauručiame dangaus ruoželyje, kurį įžiūriu. Ne todėl, kad aš nieko nematau, netgi tvoros pinučių, man tai nutikdavo dažnai. Ir ne dėl tos tylos, naktį šitas kampelis visada tylus. O aš – pusiau kurčias. Ir tai ne pirmas kartas, kai aš bergždžiai įtempiu ausį, kad išgirsčiau arklidžių gausmą. Netrukus sužvengs arklys. Tuomet žinosiu, kad niekas nepasikeitė. Arba išvysiu, kaip kelių aukštyje per kiemą pralinguoja sargo žibintas. Šiandien pašalo, pasnigo, tačiau mano galva nejaučia šalto oro. Gal vis dar esu po brezentu, matyt, ji vėlei uždengė mane brezentu bijodama, kad naktį, kol aš mąstysiu, vėl nepradėtų snigti. Nors nejaučiu ir potyrio, kurį taip mėgstu, – kad mano galvą slegia brezentas. Gal galva prarado jautrumą? O gal, kol aš mąsčiau, mane ištiko apopleksija? Nežinau. Kantriai palauksiu, neužduodamas sau klausimų, sutelkęs dėmesį. Praėjo jau daug valandų, tikriausiai vėl išaušo rytas,

niekas nepasikeitė, aš nieko negirdžiu, nematau nieko, mano galva nieko nejaučia. Priminiau jiems jų pareigas, ir jie, matyt, paleido mane laisvėn. Nes šitas jausmas, jog esi visiškai uždarytas ir niekas tavęs nepaliečia – visiškai naujas. Pjuvenos nebespaudžia man bigių, nebežinau, kur aš baigiuosi. Vakar aš palikau Mahudo pasaulį, tą gatvę, tą pigią valgyklą, tas skerdynes, tą statulą ir tą skalūno pieštuką primenantį dangų, matomą pro tvoros pinučius. Nebegirdėsiu gyvulių klyksmo nei šakučių ar taurių barškėjimo, nei įtūžusių mėsininkų šūksnių, nei patiekalų bei kainų litanijos. Nebebus moters, kuri bergždžiai geistų, kad aš gyvenčiau, mano šešėlis nebejuodins žemės vakare. Mahudo istorijos jau baigtos, jis suprato, kad jos negali būti apie mane. Jis atsisakė jų, aš laimiu, nors visada iš kailio nėriausi norėdamas pralošti, kad įsiteikčiau jam ir užsitikrinčiau ramybę. Ar užsitikrinsiu ramybę laimėjęs? Nepanašu, nepasakytum, kad nutilau. Beje, visos šios prielaidos, matyt, yra klaidingos. Matyt, apjuosę geriausiais ginklais, jie vėl pasiųs mane pulti mirtingumą. Tačiau kur kas svarbiau žinoti, kas vyksta, kad galėčiau pranešti apie tai, kaip reikalauja mano funkcijos. Nevalia pamiršti, kartais aš pamirštu tai, jog visa – tik balso klausimas. Visa, kas vyksta – vien tik žodžiai. Aš sakau tai, ką esu liepiamas sakyti, vildamasis, jog vieną gražią dieną jie pavargs su manimi kalbėti. Tik pasakau šitai labai prastai, nes neturiu nei klausos, nei galvos, nei atminties. Dabar girdžiu juos sakant, jog tai prabyla Vormo balsas, perduodu šitą žinią tokią, kokią girdėjau. Ar jie tiki, jog aš tikiu, kad kalbu aš? Tai irgi jų pramanai. Kad įtikintų mane, jog turiu savo aš ir galiu apie jį kalbėti, kaip jie kalba apie savąjį aš. Dar vienos pinklės, kad staiga, kapt, – aš vėlei tarp gyvųjų. Matyt, jie man prastai

paaiškino, kaip į jas įpulti. Jie niekad neįveiks mano kvailumo. Kodėl jie šitaip kalba su manim? Gal kai kurie dalykai, svarbūs dalykai, per mane perėję pasikeičia, ir jie bejėgiai ką nors pakeisti. Ar jie tiki, jog aš tikiu, kad pats užduodu tuos klausimus? Tai irgi jų pramanai. Gal kiek iškreipti. Nesakau, kad tai prastas metodas. Nesakau, kad galiausiai jie manęs nepagaus. Aš ne prieš būti išmestas. Vargina būtent ta medžioklė, tas nepaliaujamas lojimas. Vaizdai, jie mano, kad piktnaudžiaudami vaizdais jie galiausiai mane supainios. Kaip tos motinos, kurios švilpia, kad vaikas negautų inkstų uždegimo. Taip, dabar jie visi sugrūsti į tą patį maišą. Dabar jau Vormo eilė žaisti, jam perduota iniciatyva, aš nuoširdžiai linkiu jam smagiai praleisti laiką. Nieko sau, o aš maniau, jis nusistatęs prieš tai, ką jie ketino padaryti su manim. Nieko sau, o aš maniau, kad jis – jei ir ne aš, tai bent jau žingsnis mano pusėn: Priversti mane būti juo, jį – Antimahudu, kad paskui pasakytų man: O ką gi aš darau, jeigu ne gyvenu, truputį, tą vienintelį įmanomą gyvenimą. Nieko sau triukas. Arba absurdo metodu įtikinti mane, jog aš esu, ir kaip absurdiška to negalėti. Deja, mane įspėti, jeigu taip atsitinka, – tuščias reikalas, nes būnu toks labai trumpai. Beje, linkiu jam didelės sėkmės, prisiimant šią drąsią iniciatyvą. Aš net su juo bendradarbiausiu, kaip su Mahudu ir Co., kiek man tai bus įmanoma, negalėdamas pasielgti kitaip ir žinodamas savo gebėjimus. Vormas, pasakyti, kad jis nežino kas esąs, kur esąs ir kas čia vyksta, būtų per maža. Jis nežino kaip tik to, kad reikia kažką žinoti. Juslės jo nieko neišmoko, nei apie jį, nei apie visa kita, ir tasai skirtumas jam visiškai nežinomas. Nieko nejausdamas, nieko nežinodamas, jis vis dėlto egzistuoja, tik ne sau, o žmonėms, būtent žmonės suvokia jį ir sako:

Vormas yra, nes mes jį suvokiame, tarytum negalėtum egzistuoti kitaip, kaip tik suvoktas, tegu tik to egzistuojančiojo. Žmonės. Vienas, paskui kiti. Vienas, pasigręžęs į visanegalį, visanežinį, kuris jį persekioja, paskui kiti. Į tą, kuriam jis nori būti penas, jis, išbadėjėlis, kuris, neturintis nieko, kas yra žmogiška, neturi ir nieko kito, nieko neturi, yra niekas. Atėjęs į pasaulį negimęs, užsibuvęs jame negyvendamas, neturintis vilties numirti, toks džiaugsmų, skausmų, ramybės epicentras. Juk juo mažiau keitiesi, juo atrodai realesnis. Tas esantis anapus gyvenimo, kuriam ilgainiui ilgas bergždžias gyvenimas linki nesiliauti egzistavus. Kurio netausoja šėlas kalbėti, šėlas mąstyti, žinoti, kas esi, kas buvai per tą pakvaišusį sapną, ten viršuje, padangėse, kai žengei iš nakties. Tas, kuris nieko apie save nežino ir tyli, ir to nežinodamas nutyli, o negalėdamas būti liaujasi mėginęs. Kuris sutelkia aplink save atpažįstančius jame save ir siunčiančiais jam vis tą patį vypsnį. Ačiū už tas pirmąsias pastabas. Jos suteikia drąsos. Čia dar ne viskas. Tas, kuris ieško savo tikrojo veido, tenenusimena, jis jį suras, iškreiptą nerimo konvulsijų, išsprogusiomis akimis. Tas, kuris nori jaustis gyvenęs, kai buvo gyvas, tegu nenuogąstauja, gyvenimas jam pasakys kaip. Čia jau rimti nuraminimai. Vormas, būk Vormu, pamatysi, kad šitai neįmanoma, kokia aksomo pirštinė, nuo daužymo aptriušusi ties krumpliais. Ak, apsimeskim tuo, kuriam tik žiežirbos pažiro iš akių. Ir pradėkime taurinti tą seną skarmalą, ištvėrusį šitiek įkyrių prisilytėjimų, vangiai išskleistą, tarsi pirmą dieną. Bet tai tik balso klausimas, bet kurį kitą įvaizdį reikia pašalinti. O pagaliau tegu jis perskrodžia mane, tikrasis, paskutinis, balsas to, kuris, kaip pats prisipažino, jo neturi. Negi jie tiki užliūliavę mane savo atsikosėjimais? Koks gi man skir-

tumas, ar tai pavyks, ar nepavyks? Tasai sumanymas – ne mano. Jeigu jie nori, kad man pavyktų, aš sužlugdysiu reikalą, vien tam, kad neprarasčiau jų. Ar visame tame, ką aš kalbu, yra bent vienas mano žodis? Ne, aš neturiu balso, šiuo klausimu aš neturiu balso. Tai viena iš priežasčių, dėl kurių aš supainiojau save su Vormu. Bet neturiu ir proto, jokio proto, aš toks kaip Vormas, be balso ir be proto, aš Vormas, ne, jeigu aš būčiau Vormas, to nežinočiau, aš nesakyčiau to, aš nieko nesakyčiau, aš nieko nežinočiau, aš būčiau Vormas. Bet juk aš nieko nesakau, nieko nežinau, tie balsai, kaip ir tos mintys, sklinda ne iš manęs, o iš manyje tūnančių priešų. Kurie verčia mane sakyti, jog negaliu būti Vormas, neįveikiamasis. Kurie verčia mane sakyti, jog gal juo ir esu, kaip jie. Kurie verčia mane sakyti, jog, negalėdamas juo būti, privalau juo būti. Jog, negalėdamas būtu Mahudu, kai juo būti galėjau, aš privalau būti Vormu, kai negaliu juo būti. Bet ar čia vis dar jie sako, jog, nepavykus tapti Vormu, aš automatiškai, rikošetu tapsiu Mahudu? Tarytum, – trumpa pauzė, – aš jau pakankamai suaugau, kad iš pusės žodžio suprasčiau kai kuriuos dalykus, bet taip nėra, man reikia paaiškinimų, visam kam, be to, nesuprantu, būtent šitaip aš jiems galiausiai įgrisiu iki gyvo kaulo savo kvailumu, jie patys šitaip sako, kad mane užliūliuotų, kad galvočiau esąs kvailesnis, negu esu. Ir ar čia vis dar jie sako, kad, jiems netikėtai tapęs Vormu, aš pagaliau tapsiu Mahudu, Vormas, tapęs Mahudu, nuo tos akimirkos, kai juo tapo? Ak, jei tik jie norėtų pradėti, te daro su manim ką nori, te šįkart jiems pavyksta padaryti iš manęs tai, ką jie nori padaryti, aš pasiryžęs būti viskuo, kuo tik jie nori, pavargau būti medžiaga, medžiaga, be paliovos bergždžiai ir įkyriai čiupinėjama. Arba tegu, praradę

kantrybę, jie palieka mane susmukusį į krūvą, tokią krūvą, kad niekam niekada nešaus beprotiška mintis suteikti jai pavidalą. Bet jie nesutaria tarpusavy, nors ir laikosi tos pačios nuomonės, vis tiek nežino, ką nori su manim daryti, nežino, kur aš esu nei koks esu, aš panašus į dulkes, jie nori nulipdyti žmogeliuką iš dulkių. Iš štai jie leidžia sau nusiminti. Kad mane užliūliuotų, apgautų, kad pamanyčiau, jog galiausiai girdžiu kalbant save, jog neįmanoma, kad taip kalbėtų jie, nes taip kalbėti galiu tik aš. Ak, kaip norėčiau aptikti savo balsą tame koncerte, taip būtų padarytas galas jų vargams, ir maniškiams. Jis kalbėjo, jis mano, kad kalbėjo, jis mūsiškis, o dabar viens du nutilkim, visi, visi. Tos trumpos pauzės tam ir yra, kad jas nutraukčiau. Jie mano, kad aš nepakenčiu tylos, kad siaubinga tylos baimė privers mane nutraukti ją vieną gražią dieną, nesvarbu kaip. Todėl jie mane ir nutraukia kas akimirką, mėgindami įstumti neviltin. Bet per ilgam nutilti jie nedrįsta, nes taip sugriūtų visas jų statinys. Man, aišku, nepatinka tos skylės, prie kurių visi pasilenkia, gaudydami žmogaus murmesius. Tai ne tyla, tai pasalos, į kurias man užvis geriausia būtų įkristi, išleidus negarsų šūksnį, gal panašų į žmogaus šūksnį, kaip sužeistai makakai, tokiam pirmam ir paskutiniam, paskui, sucypus, išnykti suvisai. Galiausiai, jei jiems pavyktų mane priversti euforijai užėjus paskolinti savo balsą Vormui, kas žino, gal painiavos akimirką ir padaryčiau jį savo balsu. Štai kur būtų įsipareigojimo rizika. Bet jiems tai nepavyks. Ar kada nors jiems pavyko prakalbinti Mahudą? Manau, kad ne. Rodos, kad Merfis retkarčiais kalbėdavo, kiti gal irgi, nebeprisimenu, bet darė tai negrabiai, aš visada išvysdavau pilvakalbį. Jaučiu, kad ir dabar taip atsitiks. Matyt, jie laiko mane ganėtinai bukapročiu su visais savo ple-

palais apie būtį ir egzistenciją. Taip, dabar, kai pamiršau, kas yra Vormas, koks jis, kur jis, ką daro, pradėsiu juo būti. Bet kas geriau už tuos licėjininkų, rengiamų stoti į aukštąją mokyklą, sapaliojimus. Greičiau suraskim kokią nors vietą. Be įėjimo, be išėjimo, saugią vietą. Ne tokią kaip Edenas. Ir kad ten būtų Vormas. Nieko nejaučiantis, nieko nežinantis, nieko negalintis, nieko nenorintis. Kol išgirs tuos nebesiliausiančius garsus. Tada – jau galas, Vormo nebėra. Jie žino tai, bet nesako, jie tvirtina, jog tai – nubudimas, pradžia, Vormo, nes mes privalome kalbėti, dabar privalome kalbėti apie Vormą, privalome tai sugebėti. Tai nebe jis, bet apsimeskime, kad vis dar jis, su virpančia ausim, pasmerktas bėdai ir mėginimams jai priešintis, jo akys tyko ką nors įžvelgti, o galva sunkiai pluša. Taip, pavadinkime tai Vormu, kad, pasitelkę vingrybę, galėtume sušukti: Bet tai juk dar gyvybė, gyvybė visur ir visada, ta, apie kurią visi kalba, toji vienintelė įmanoma gyvybė. Tas vargšas Vormas, įsivaizduojantis, kad jis kitoks, niekuo netikintis, jis, rodos, įsivaizduoja esąs įkalintas visam gyvenimui arba beprotis. Kur aš esu? Tai pirmas mano klausimas po to, kai visą gyvenimą klausiausi. Nuo šito klausimo, taip ir neatsakyto, vėliau peršoksiu prie kitų, asmeniškesnių. Gal, net prieš vėl panirdamas į komos būseną, palaikysiu save gyvu, techniškai kalbant. Bet darykime viską iš eilės. Aš stengsiuos kaip įmanydamas, kaip visada, nes kitaip negaliu. Nesipriešinsiu, tapęs labiau lavonu nei kada nors. Išgirstus ausimis arba ruporu išriaumotus per išangę žodžius perteiksiu tokius, kokius juos priėmiau, lūpomis, grynų gryniausius ir ta pačia tvarka, kiek tik tai bus įmanoma. Tas nežymus atotrūkis tarp atvykimo ir išvykimo, vos juntamas vėlavimas evakuojant, jie man tinka, tai

viskas, kuo turėsiu pasirūpinti. Vienu matu galiausiai išsiveržusi teisybė apie mane nusiaubs mane, jei tik jie vėlei nepradės burblenti. Įsiklausau. Gana atidėlioti. Aš – Vormas, kitaip tariant, aš – nebe Vormas, nes staiga ėmiau girdėti. Bet kančios įkarštyje aš pamiršiu tai, pamiršiu, kad esu ne Vormas, o tik savotiškas dešimtos rūšies Toussaint'as Louverture'as, jie kaip tik to ir tikisi. Vormas, girdžiu tą garsą, kuris jau niekad nesiliaus, toks monotoniškas, kad net sunku tą monotoniją įvardyti, nors jame esama ir šiokios tokios įvairovės. Amžinybės, nežinau kokios, man nepasakė to, pabaigoje mano protas jau tiek suerzintas, jog suvokia, kad tai balsas ir kad gamtoje, kur galiu pasigirti jau turįs vieną koją, esama dar kitų garsų, ir daug nemalonesnių, kuriuos netruksime išgirsti. Na ir po viso šito nesakykit man, kad neturiu polinkio į žmogaus dalią. Koks ilgas kelias nueitas nuo pirmosios nesėkmės. Kiek nervų, gyvai ištrauktų iš bukaprotystės, su tam būdingu siaubu ir degančiomis smegenimis. Tai ilgai truko, jis ilgai taikėsi prie draskomo žmogaus vaidmens. Kol suprato, jog trūkt – ir baigta. Nesąmonė. Visų bendra dalia. Pokštas. Kuris netrunka amžinai. Kuriuo reikia skubėti pasimėgauti. Jie man kalbėjo apie rožes. Galiausiai jas užuosiu, taip viskas klostosi. O paskui jie pabrėš, kad jos turi spyglių. Kokia nuostabi įvairovė. Jie privalės ateiti ir subesti į mane tuos spyglius, kaip į tą vargšą Jėzų. Ne, man nereikia niekieno pagalbos, jie vieną gražią dieną patys savaime ims želti man po sėdyne, kai įsivaizduosiu, jog sklandau virš savo dalios. Dubenėlis spyglių ir kvapus oras. Bet neužbėkime įvykiams už akių. Man dar daug ko trūksta, neturiu jokių įgūdžių, nė vieno. Pavyzdžiui, dar nemoku judėti, nei vietoje, savo paties atžvilgiu, nei globaliai, šūdo atžvilgiu. Nemoku to

norėti, aš to noriu tuščiai. Tai, kas randasi ne iš manęs, turėtų būti nukreipta kitur. Ir mano supratimas lygiai taip pat dar nėra pakankamai lankstus, kad galėtų veikti kitaip, kaip tik ypatingos skubos aplinkybėmis, pavyzdžiui, pirmąsyk pasireiškus stipriam skausmui. Pavyzdžiui, koks nors semantikos dalykas, sakykim, galintis paskubinti laiko tėkmę, nesugebėtų manęs sulaikyti. Beasmenio ir nešališko protavimo džiaugsmai, kuriuose išnyksta laikas, – kitiems, ne man. Aš mąstau, jeigu šitaip vadinama ta svaiginanti panika, primenanti rūkomų iš lizdo širšių šurmulį, tiktai pranokęs tam tikrą siaubo laipsnį. Ar šitai reiškia, kad esu vis mažiau linkęs tuo rizikuoti dėl įpročio malonės? Tai būtų netinkamas repertuaro, į kurį esu paniręs, masto supratimas, ir kuris, regis, yra niekis, palyginti su tuo, kas manęs laukia pasibaigus noviciatui. Tos švytinčios žemai tolumoje šviesos, kurios paskui pasistoja piestu, išsiplečia ir tokios žilpinančios užlieja mane prarydamos, – tik vienas pavyzdys. Nors puikiai jas pažįstu, jos visada man duoda peno apmąstymams. Kiekvienąsyk pačią paskutinę akimirką, kai tik aš pradedu riestis nuo karščio, jos užgęsta, rūkdamos ir šnypšdamos, ir mano abejingumui ateina galas. Tada mano galvoje, kurios padėtį jau pradedu suvokti: aukščiau ir šiek tiek dešinėje, ištrykšta žiežirbos ir užgesusios atšoka nuo pertvarų. Kartais sakau sau, kad ir aš esu kažin kokioje galvoje, taip sakyti mane priverčia siaubas ir noras būti saugiam, iš visų pusių apsuptam storų kaulų. Paskui priduriu, jog klydau, leisdamasis įbauginamas kažkieno kito minčių, raižančių mano dangų nepavojingomis pašvaistėmis ir apsupančių mane nieko nereiškiančiais triukšmais. Tačiau visiems dalykams savo laikas. O dažnai viskas miega, kaip tąsyk, kai iš tikrųjų buvau Vormas, išskyrus

balsą, kuris mane pakeitė, kuris niekada nenuščiūva ir dažnai darosi toks sumišęs ir trūkčiojantis, lyg ketintų mane apleisti. Bet tai tik trumpalaikio silpnumo akimirka, jeigu šitai nėra daroma tyčia, norint išmokyti mane viltis. Keistas dalykas, kad ir koks esu baigtas tipas toje jaunoje bjaurastyje, į kurią jie mane nuvairavo, man rodos, jog prisimenu, koks aš buvau tada, kai buvau Vormas, prieš įduodamas į jų rankas. Kad susigundyčiau pasakyti: Vis tiek aš esu Vormas, kad susigundyčiau patikėti, jog jis galėjo tapti tuo, kuo esu dabar. Tačiau jiems nepavyko. Vis tiek jie ras kitą būdą, ne tokį vaikišką, priversti mane sutikti arba dėtis sutikusiu, jog esu tas, kuo jie mane vadina. Arba, kliaudamiesi mano nuovargiu ir spausdami mane kaskart labiau, palauks, kol visiškai užmiršiu tą, kuris negali pavirsti tuo, kuo jie pavertė mane, jau nekalbant apie vakarykštę dieną, jau nekalbant apie rytojų. O vis dėlto man atrodo, jog prisimenu ir niekad nepamiršiu, koks buvau, kai buvau jis, dar prieš tai, kai viskas susimaišė. Bet šitai, aišku, neįmanoma, nes Vormas negalėjo žinoti, koks jis buvo, nei kas jis buvo, jie nori, kad samprotaučiau šitaip. O dar manau, nors šitai juolab apgailėtina, kad aš ir vėl galėčiau juo tapti, jei tik jie duotų man ramybę. Iš tikrųjų puiki transmisija. Kažin, ar tai mus kur nors nuves? O kad jie bent galėtų liautis tuščiai kalbėję, laukdami, kol išvis nutils! Nieko? Skubotai pasakyta. Ne man apie tai spręsti. Kuo gi galėčiau daryti sprendimus? Tai ir vėl provokacija. Jie nori, kad aš netekčiau kantrybės, kad staiga, nebesusivokdamas, ką darau, pulčiau jų gelbėti. Kaip visa tai susiūta baltais siūlais! Kartais sakau sau, jie man sako, Vormas man sako, asmuo visai nesvarbu, kad mano tiekėjų yra keletas, keturi ar penki. Ir vis dėlto nėra darnos, nėra persidengimo. Veikiausiai tas pats šlykš-

tus individas smaginasi dėdamasis keliais asmenimis, keičia kalbos manierą, tartį, balso toną ir kvailus paistalus. Nebent jam tai pavyksta natūraliai. Rudu, pliku kirminu aš gal dar ir susigundyčiau. Tačiau visi tie saldumynai. Bet dar yra ir ilgų tylėjimų, retkarčiais, labai retais retkarčiais, per kuriuos, nieko nebegirdėdamas, aš nieko ir nebesakau. Kitaip tariant, gerai įsiklausęs, girdžiu šnabždant. Bet jie ir vėlei susiderina ne dėl manęs, tik dėl savęs. Ką jie kalba, aš negirdžiu, žinau tik, kad jie dar čia, kad nebaigė dar su manimi dorotis. Tik pasitraukė kiek atokiau. Tai paslaptys. O gal jis vienas, tas jis, tariasi su savimi pačiu, murma, kandžioja ūsą, rengiasi naujiems netikėtumams. Nieko sau, klausausi prie durų, aš, kai įsivyrauja tyla! Ak, kaip jie mane sutvarkė. Vildamiesi, kad be manęs čia nieko daugiau nėra. Tačiau dabar ne laikas apie tai kalbėti. Puiku. Apie ką gi dabar laikas kalbėti? Apie Vormą, pagaliau. Puiku. Reikia grįžti, norint pradėti, prie pat jo atsiradimo, o paskui tęsti, sekti, pamažu, kantriai, jam įkandin per skirtingus tarpsnius, stengiantis parodyti fatališką jų tarpusavio loginį ryšį, dėl kurio iš jo ir radosi tai, kas dabar esu aš. Išgauti visumą iš to pašėlusio vyksmo. Paskui diena po dienos – detalės, kol kapituliuosiu. Ir galiausiai – aukos giedamas himnas Apolonui, drauge su šokiu, pagarbinant naujagimio atsiradimą. Kad tiktai niekas nesutriktų. Mahudai, aš nesugebėjau numirti. Vormai, ar aš, po galais, kada nors gimsiu? Tai toji pati problema. Bet vis dėlto gal ne tas pats personažas. Ateitis jiems tai pasakys, jai galima suversti viską. Bet vis dėlto grįžkime atgalios, o paskui nuriedėsime kūliais. Veikiau reikėtų pasakyti priešingai. Jeigu išvis reikėjo pasakyti tai, ką reikėtų pasakyti. Prieš srovę, pasroviui, koks skirtumas, pradedu nuo ausies, ji iš tikrųjų gera.

Prieš tai – laikų naktis. O nuo tada – koks švytėjimas! Nustačiau bent jau savo kilmę, kiek pokalbio tema to reikalauja, tik šitai ir svarbu. Nuo tada, kai gali pasakyti: Kažkas kitas netrukus atsiras čia, viskas rūksta tarsi iš pypkės. Gal man to užteks dar šimtui metų. Nesvarbu. Jis netrukus čia atsiras. Aš jau pradedu pažindintis su patalpomis. Teiraujuosi savęs, ar kurį rytą negalėčiau išsmukti lauk pro pamatus, drauge su pusryčiais. Ne, judėti negaliu, kol kas dar ne. Vieną minutę galvoje, kitą pilve, keista, o kartais išvis niekur konkrečiai. Tikriausiai tai Botalo kanalas, kai viskas aplinkui mane tvinkčioja ir pluša. Jaukas, jaukas. Gal galėčiau turėti tarp jų draugą, kuris liūdnai linguotų galvą ir nieko nesakytų, tik kartais tarsteltų: Gana, gana. Gali juk būti ir prieš pradžią, jie to nori. Kad atsirasčiau su šaknimis. Anie lėkte lekiantys, šuoliuojantys laikai – tie patys, kurie miegojo. Ir ta tyla, ant kurios jie tuščiai loja ir kuri vieną gražią dieną vėl bus atkurta, – toji pati, kaip ir anksčiau. Gal tik kiek sudarkyta, sakytum pereinamojo laikotarpio. Sutarta, aš, kuris netrukus atsirasiu čia su žodžių išpūstomis burėmis, esu ir tas neįmanomas įsivaizduoti protėvis, apie kurį negali nieko pasakyti. Bet aš, galimas daiktas, kai jie nutils, galiausiai įtikinti, kad aš negimsiu niekada, nes nebuvau pradėtas, papasakosiu apie jį ir apie tuos neperprantamus laikus, kai buvau jis. Taip, galimas daiktas, aš apie jį kalbėsiu, akimirką, tarsi koks aidas, kuris šaiposi, prieš susidėdamas su juo, su tuo, nuo kurio manęs nepajėgė atskirti. Beje, jie jau silpsta, tas jaučiama. Tačiau tai tik vaidyba, kad imčiau bergždžiai džiūgauti, kaip pas juos priimta, ir kad, apimtas liūdesio, sutikčiau su jų sąlygomis, norėdamas laimėti luošą ramybę. Bet aš juk negaliu nieko daryti, kaip tik šitai jie, regis, kiekvienąsyk užmiršta. Ne-

galiu džiaugtis ir negaliu liūdėti, kad ir kaip jie stengėsi man išaiškinti, kaip ir kokiomis aplinkybėmis šitai daroma, vis tiek nieko nesupratau. Kas per sąvokos? Nesuprantu, ko jie nori. Kartoju tai, nors nežinau, kas tai yra. Leidžiu garsus, regis, kas-kart geriau. Jiems negana to, aš negaliu jiems niekuo padėti. Jei kalbu apie galvą, turėdamas omenyje save, tai tik todėl, kad girdžiu apie ją kalbant. Bet gana jau kartoti vis tuos pačius dalykus. Jie tikisi, kad vieną gražią dieną viskas pasikeis, tai normalu. Kad vieną gražią dieną man ant trachėjos ar kokios kitos vietos iškils nedidelė daili votis su kokia nors idėja viduje, kokios nors visuotinės infekcijos pradžia. Ir tai man duotų galimybę džiūgauti kaip ir bet kam kitam, išmanančiam to priežastį. Netrukus tapsiu tik fistulių tinklu, skleidžiančiu palaimingus proto pūlius. Ak, jeigu būčiau iš kūno ir kraujo, kaip jie norėtų tikėti, nieko nesakau, ta jų mintis būtų ne tokia jau kvaila. Jie tvirtina, kad aš kenčiu, kaip tikras mąstantis kūnas, tačiau aš nieko nejaučiu. Kai buvau Mahudas, šiek tiek jaučiau, retkarčiais, bet kas jiems iš to? Ne, verčiau jie pamėgintų ką nors kita. Jausdavau tą geležinį antkaklį, muses, pjuvenas po bigėmis, brezentą ant kaukolės, kai man apie juos užsimindavo. Bet argi galima pavadinti tai gyvenimu, jei jis išsisklaido it rūkas, vos perėjus prie kitos temos? O kodėl gi ir ne. Nors jie, matyt, nusprendė, kad ne. Jiems pernelyg sunku įtikti, jie per daug reikalauja. Jie nori, kad, kai klausausi kalbant apie dangų, man skaudėtų sprandą, – toks nenuginčijamas gyvybės įrodymas. Jie nori, kad būčiau mokslingas, kad žinočiau, jog man skauda sprandą, jog musės mane ryte ryja ir jog dangus čia niekuo negali pagelbėti. Tegu jie plaka mane rykštėmis be perstogės ir be galo, kaskart stipriau (turint galvoje, kad jie kad jie pripratę tai da-

ryti), galiausiai gal atrodysiu žinąs, kas yra gyvenimas. Jie net galėtų retkarčiais atsipūsti man nenustojus plyšauti. Juk jie mane įspėjo prieš pradėdami: Supranti, reikia rėkti, kitaip tu nieko neįrodysi. Ir galiausiai nuovargio pakirsti arba nebepajėgdami plakti iš senumo, o mano plyšavimui nuščiuvus dėl peno stokos, jie galėtų paskelbti mane mirusiu, su visa tikrumo regimybe. Ir man nebereikės judėti, kad jie galėtų pasakyti, plekšnodami vieni kitiems per išdžiūvusias, pavargusias rankas, tarytum purtytų nuo jų dulkes: Jis jau nebejudės. Tačiau tai būtų pernelyg paprasta. Reikėtų dangaus ir nežinau dar ko, šviesų, šviesulių, trijų mėnesių trukmės vilties spindulio, paguodos žaismo. Bet uždarykime šiuos skliaustus, kad lengva širdimi galėtume paskelbti, jog atidarome naujus. Triukšmas. Kiek laiko aš buvau vien tik ausis? Atsakymas – iki tos akimirkos, kai šitai nebegalėjo ilgiau trukti, nes buvo pernelyg gražu, palyginti su tuo, kas vyko paskui. Tie milijonai įvairių garsų, visuomet tokių pačių, be perstogės atsikartojančių, nieko daugiau ir nebereikia, kad tau išaugtų galva, iš pradžių pumpuras, prieš tapdamas didžiulis, tylus, paskui gesintuvas, kai ateis akies eilė, baisesnis už patį blogį, blogio saugykla. Bet čia derėtų paslysti. Mechanizmas nebesvarbu, jei tiktai prieš prarandant klausą man pavyksta pasakyti: Tai balsas ir jis kalba su manimi. Įsidrąsinus paklausti, ar tai ne mano balsas. Nuspręsti, nesvarbu kaip, kad aš jo neturiu. Miglotai pereiti nuo šalto prie karšto, nuo ledinio prie verdančio, susilaukus tokių pačių padarinių. Tai pradžios taškas, jis išjudėjo, jie manęs nemato, bet girdi, dūsuojantį, prikniedytą, jie nežino, kad aš prikniedytas. Jis žino, kad tai žodžiai, ir nėra tikras, ar jie ne jo, būtent taip šitai prasideda, dar niekas niekada nebuvo sustojęs po tokio puikaus išjudėji-

mo iš vietos, ir vieną dieną jis padarys juos saviškiais, manydamas esąs vienas, toli nuo visų, nepasiekiamas jokio balso, ir prieis dienos šviesą, apie kurią jie nuolatos jam kalba. Taip, žinau, kad tai žodžiai, vienu metu to nežinojau, kaip vis dar nežinau, kad jie saviškiai. Taigi jie gali turėti vilčių. Jais dėtas pasitenkinčiau tuo, jog žinau, ką žinau, nereikalaučiau iš savęs nieko daugiau, tik žinoti, jog tai, ką girdžiu, nėra nekalti ir neišvengiami nebylių, priverstų tverti daiktų garsai, o tik siaubo ištiktų pasmerktųjų tylai veblenimas. Pasigailėčiau, atleisčiau sau, nesinerčiau iš kailio, stengdamasis pasirodyti savo paties budeliu. Bet jie griežti, godūs, tokie kaip tuomet, kai dėjausi Mahudu, jeigu ne dar labiau. Užuot sutramdę savo reikalavimus! Juk aš dar nieko nepasakiau. Kas pro ausį įeina, man iškart išeina pro burną, arba pro kitą ausį, dar viena galimybė. Neverta dauginti progų klaidai. Dvi skylės ir viduryje aš, šiek tiek pridusęs. Arba tik viena, įėjimas ir išėjimas, kur žodžiai knibžda tarsi skruzdėlės, skubantys, abejingi, nieko neatnešantys, nieko nenusinešantys, pernelyg silpni, kad išraustų kokį nors pėdsaką. Niekada nebesakysiu aš, niekada to nebesakysiu, tai perdėm kvaila. Kiekvieną sykį jį išgirdęs pavartosiu trečiąjį asmenį, jei prisiminsiu. Jeigu jie taip jau nori. Tai nieko nepakeis. Esu tik aš, aš, kurio nėra ten, kur aš esu. Štai šitaip. Žodžiai, jis sako žinąs, jog tai žodžiai. Bet iš kurgi jis gali tai žinoti, jis, niekada negirdėjęs nieko kito? Tai išprotauta. O tos šviesos, kurios užgęsta švilpdamos? Tikra teisybė. Ir dar kiti dalykai, daugybė kitų dalykų, apie kuriuos kad ir probėgšmais užsiminti, deja, kol kas neįmanoma dėl medžiagos gausos. Pirmiausia prisiminkime suinteresuotojo kvėpavimą. Štai jis kvėpuoja, jam lieka tik pradėti dusti. Krūtinė išsigaubia, įdumba,

alinantis darbas pačiame įkarštyje, puvinys driekiasi nuo viršaus žemyn, netrukus jis turės kojas, galimybę šliaužti. Neteisybė, jis dar nekvėpuoja, jis niekad nekvėpuos. Tai kas gi yra tas menkas garsas, lyg vogčia maišomo oro, primenantis gyvybės alsavimą tiems, kuriuos jis graužia? Netikęs pavyzdys. O tos šviesos, kurios gesdamos švilpia? Veikiau tai stiprus juoko pliūpsnis, kuris prasiveržia, išvydęs savo išgąstį, savo nusivylimą. Kad jis užlietas šviesos, o paskui vėl staiga panyra į tamsą, jiems, regis, kelia nenumaldomą juoką. Bet jie čia, visur aplinkui, jau taip seniai, kad galėjo išgręžti pertvaroje skylę, mažytę skylę, prie kurios vienas paskui kitą galėtų priglusti akimi. O šviesos tikriausiai yra tos, kurias jie nukreipia į jį, retkarčiais, kad suvoktų, kiekgi jis pažengė į priekį. Nors šviesų klausimas nusipelno būti aptartas atskirai, toks jau jis intriguojantis, ir ilgainiui, kai galva pailsės, taip ir bus, pirmai progai pasitaikius, kai laikas nebespaus, kai galva bus nurimusi. Dvidešimt trečia rezoliucija. Kokią reikia daryti išvadą? Kad vienintelis Vormo sukeltas garsas buvo lūpų, žodžių, žagsėjimo, juoko, čiulpimo, trykštančių seilių ir įvairiausių murmesių triukšmas? Tikrai taip. Neužmirštant po našta išsilenkiančio oro skundo. Jis mokosi, ir tai svarbiausia. Kai žemėje kiek vėliau įsisiautės audra, akimoju paskandinsianti galimybę laisvai reikšti nuomones, jis žinos, kas čia rengiama, kad tai nėra pasaulio galas. Ne, būdamas ten jis negali mokytis, galva negali gerai veikti, jis žino ne daugiau nei pirmąją dieną, jis tik girdi, tik kenčia, nesuprasdamas, tai tikriausiai įmanoma. Jam iš ausies išaugo galva, kad jį smarkiau įsiutintų, tikriausiai taip ir atsitiko. Galva vis dar ten, prilipusi prie ausies, pripildyta vien įsiūčio, kol kas svarbu tik šitai. Tai transformatorius, kur garsai, be proto pagalbos, pereina

į įniršį bei klaiką. Kol kas tik to ir reikia. Apsisukimais bus pasirūpinta vėliau, kai jie išves jį iš čionai. Kodėl gi tokiomis sąlygomis žmogaus balsas? Užuot skardėjus hienos kauksmui ar plaktuko dūžiams? Atsakymas – kad jis per daug neišsigąstų, kai išvys išsikreipiant tikras lūpas. Jie turi atsakymą į visus klausimus, jie – savo rate. Be to, jie mėgsta kalbėti, jie žino, kad neįspėtajam tai – pats baisiausias pjūklas. Jų labai daug, visur aplinkui, gal susikibusių rankomis, tokia begalinė grandinė, jie įsikibę į grandis ir kalba paeiliui. Jie sukasi ratu pasišokčiodami, taigi žodžiai visada atsklinda iš tos pačios pusės. Bet dažniausiai jie kalba visi kartu, visi kartu sako tą patį, tačiau taip tobulai drauge, jog atrodo, kad tai tik vienas balsas, vienos lūpos, jei nežinotum, jog vien tik Dievas gali būti visur vienu metu. Jie, bet ne Vormas, kuris nieko nesako, nieko nežino, kol kas. Lygiai taip pat paeiliui jie naudojasi stebėjimo akute, tie, kurie to nori. Kol vienas kalba, kitas stebi, tikriausiai tas, kuriam po to eilė kalbėti, ir kurio pastabos tikriausiai, jei pasitaikys tokia proga, bus susijusios su tuo, ką jis pamatė, kitaip tariant, jei tai, ką jis pamatė, taip jį sudomino, jog jis pamanė tai esant verta paminėti, tegu ir netiesiogiai. Bet ko jie tikisi taip elgdamiesi jau senų seniausiai? Juk sunku patikėti, kad jų nepalaiko kokia viltis. Ir kokio pobūdžio yra tas pokytis, kurio pažangos jie tyko, viena akim priskretę prie tos akutės ir užmerkę kitą? Jokio pedagoginio tikslo jie neturi, tai visiškai aišku. Nėra kalbos, kad jie dabar jį mokytų, nesvarbu ko. Ta medumi ir tulžimi atsiduodanti katekizmo kalba – vienintelė, kuria jie moka kalbėti. Te jis pasišalina, te pasistengia pasišalinti, kuo toliau nuo veriančio triukšmo, tai viskas, ko jie kol kas prašo. Kad ir kur nueitų, būdamas pačiam vidury, jis nueis jų

link. Taigi jis yra pačiam vidury, štai pagaliau be galo vertinga nuoroda, nesvarbu ko. Jie žiūri, ar jis pajudėjo. Jis – tik beformė krūva, be veido, gebančio atspindėti kokios nors kančios istoriją, tačiau jo išraiška, labiau ar mažiau susigūžusio, slapukaujančio tipo, be abejo, yra labai išraiškinga specialistams ir leidžia jiems tikėtis, kad tuoj išvys jį pašokant arba vogčia išsmunkant, lyg užkluptam mirties. O toje krūvoje – akis, klaidžiojanti arkliška akis, visąlaik atmerkta, jiems reikia akies ir jie mato jį akimi. Kad ir kur eitų, jis eis jų link, link priedainio, kurį jie niūniuos, žinodami, kad jis jau išjudėjo, arba jų link, kai jie, žinodami jį išjudėjus, nutils, kad jis manytų gerai padaręs, kad išjudėjo, arba tylančio, lyg toltų, to balso link, kad tik jis nesustotų taip puikiai išjudėjęs, kad manytų, jog nuo jų tolsta, nors dar nutolo nepakankamai, o iš tikrųjų vis labiau prie jų artėja. Ne, jis nesugeba nieko manyti, nieko spręsti, tačiau jo turimas kūnas visiškai tinka tam reikalui, jis pasistengs nueiti ten, kur tvyro ramybė, nugrius, kai liausis kentėjęs ar kai kentės mažiau, ar kai išvis jau nebetvers. Tuomet tas balsas pasigirs vėl, iš pradžių silpnas, paskui kaskart garsesnis, iš tos pusės, kur jie nori, kad jis nutoltų, kad pamanytų esąs persekiojamas ir vėl pasuktų keliu jų link. Taip jie privestų jį prie pertvaros, net prie tos vietos, kur išmušė daugiau skylių, pro kurias galima prakišti ranką ir jį sučiupti. Kaip visa šitai fiziška! Priėjęs tą vietą, negalėdamas judėti toliau dėl tos kliūties, šiaip jau negalėdamas judėti toliau ir nejausdamas poreikio judėti toliau, kol kas, dėl įsivyrausiančios didžiulės tylos, jis pargrius, jeigu manysime, kad jis stovėjo, juk net roplys gali pargriūti po ilgai trukusio bėgimo, šitoks pasakymas įmanomas ir nėra jokia kalbos klaida. Jis pargrius, tai bus jo pirmas kampas, pirmas verti-

kalaus ramsčio, paremiančio žemės ramsčius, vertikalaus prieglobsčio potyris. Tai jau šis tas, ko gero, laukiant užmaršties jausti atramą, jausti skydą nebe vienu iš savo šešių paviršių, o dviem ir pirmą kartą jaustis atviram tik iš keturių pusių, belaukiant užmaršties. Tačiau tą džiaugsmą Vormas patirs labai miglotai, būdamas mažiau nei gyvulys, prieš vėl tapdamas tokiu, koks buvo daugmaž prieš savo priešistorės pradžią. Tada jie jį sučiups ir nusives pas save. Juk jeigu jie sugebėjo išgręžt skylutę akiai, o paskui didesnes rankoms, tai sugebės išgręžti ją ir dar didesnę, kad Vormas, kuris tikriausiai nėra didelis, išlįstų pro ją iš tamsos į šviesą. Bet kuriam galui kalbėti apie tai, ką jie padarys, kad tikrai atsivestų Vormą pas save, kai tik šis išjudės iš vietos, jei jis negali išjudėti iš vietos, nors dažnokai to nori, jeigu, kalbant apie jį, galima kalbėti apie norą ir negalima to kalbėti, nederėtų, nors kaip tik taip reikėtų kalbėti apie jį, kaip tik taip reikėtų kalbėti su juo, tarsi jis būtų gyvas, tarsi jis galėtų suprasti, net jeigu tai ir būtų bergždžia, o tai yra bergždžia. Ir tai visa jo laimė, kad jis negali judėti, net jei dėl to ir kenčia, nes išjudėti iš ten, kur jis yra, ieškant šiokios tokios ramybės, šiokios tokios andainykštės tylos, reikštų paskelbti jam gyvenimo nuosprendį. Bet gal jis vieną dieną išjudės, tądien, kai ta menkutė pradinė pastanga, labai silpna, vėl atsinaujinusi taps didžiule pastanga, pakankamai stipria, kad jį iš čia išjudintų. O gal jie vieną gražią dieną duos jam ramybę, paleidę jo ranką, užtaisę skyles ir nužingsniavę žąsele dirbti vaisingesnių darbų. Juk reikia galiausiai apsispręsti, reikia, kad svarstyklės nulinktų į vieną arba į kitą pusę. Ne, gyvenimą gali nugyventi ir taip, negalėdamas gyventi, negalėdamas suteikti gyvybės, ir numirti neatnešęs jokios naudos, niekuo netapęs, nieko nepadaręs. Kaip

keista, kad jie neina atsivesti jo iš ten, juk atrodo, kad gali prie jo prieiti. Jie nedrįsta. Oras, į kurį jis paniręs, sukurtas ne jiems, tačiau jie nori, kad jis kvėpuotų jų oru. Gal jie galėtų paleisti šunį jį atvilkti. Bet ir šuo ten neišgyventų, nė sekundės. Gal jie galėtų pasinaudoti ilga lazda, su kabliu ant galo. Nors užtvara, kurioj jis guli, – labai erdvi, jis nutolęs nuo jų, pernelyg nutolęs, kad būtų galima jį pasiekti, net su ilgiausiu šepečiu. Ta mažytė dėmelė, vienui viena prarajos vidury – tai jis. Štai jis galiausiai atsidūrė prarajoje. Nieko neliks neišmėginta. Jie sakosi jį matą, matą tą dėmę, jie sako, kad tai jis. Galimas daiktas, kad tai jis. Jie sako, kad jis juos girdi, jie nieko nežino, gal jis ir girdi juos, taip, girdi, tai vienintelė tikrenybė, Vormas girdi, nors girdi – netikslus žodis, bet galima juo pasinaudoti, teks juo pasinaudoti. Taigi jie yra virš jo, paskutiniais duomenimis, jam reikia kopti, kad juos pasiektų. Na ir kas, viskas dar pasikeis. Tie šlaitai, kurie driekiasi iki jo, – nuolaidūs, po juo jie suplokštėja, jie nesusilieja, ir tai ne praraja, visa tai truko neilgai, dar truputį – ir jis tupės ant kokio nors kalnelio. Jie nebežino, ką sakyti, kad patikėtų jį esant, ką išgalvoti dar, kad būtų tikri, jie nieko nemato, tik pilkumą, tarsi sustingusius, vienodus dūmus ten, kur jis galėtų būti, jei reikia, kad jis būtų kur nors, kur jie kliovėsi jį esant, kur šūkčioja, vienas po kito, kad priverstų jį pakeisti savo buvimo vietą, kad išgirstų, kaip jis juda, matytų, kaip išnyra, jau pasiekiamas jų kablių, jų nagų, jų ilčių, jų čiuptuvų, pagaliau išgelbėtas, pagaliau sugrąžintas. O dabar gana apie juos, jų vaidmuo jau baigtas, ne, dar nebaigtas, reikia juos saugoti, jie dar bus naudingi, palikime juos ten, kur jie yra, besisukančius aplinkui, šūkalojančius pro tą skylę, juk turėtų būti skylė ir šūksniams. Bet ar jis girdi būtent juos? Ar jie iš

tikrųjų reikalingi, kad jis galėtų girdėti, jie ir į juos panašios marionetės? Gana jau nuolaidų geometrijos dvasiai. Jis girdi, taškas, pats vienas, dargi nebylys, pasiklydęs dūmuose, tie dūmai netikri, ugnies juk nėra, bet nesvarbu, keistas pragaras, nešildomas, neapgyvendintas, gal tai rojus, gal tai rojaus šviesa, ir vienatvė, o tas balsas, tai balsas palaimintųjų, kurie užtaria, nematomi, gyvuosius, mirusiuosius, viskas yra įmanoma. Tai ne žemė, svarbu tik šitai, tai negali būti žemė, tai negali būti kokia nors skylė žemėje, apgyvendinta vien tik Vormo arba kitų, jei taip jau norite, išsipleikusių kaip jis, greta jo, nebylių, nepajudinamų, kaip ir tas balsas – juos apraudančiųjų, jiems pavydinčiųjų, juos šaukiančiųjų, juos užmirštančiųjų balsas, tatai paaiškintų visą nenuoseklumą, viskas yra įmanoma. Taip, juo blogiau, jis žino, kad tai balsas, neaišku kaip, niekas neaišku, jis nesupranta, ką jie kalba, supranta tik truputį, beveik nieko, tai nesuprantama, bet taip ir turi būti, taip geriau, jis privalo suprasti truputį, beveik nieko, kaip šuo, kuriam vis sviedžiamos to pačios atliekos, tie patys įsakymai, tie patys grasinimai, tie patys meilikavimai. Čia viskas jau suderinta. Netrukus bus galima padaryti išvadą. O ta akis, palikime jam ir tą akį, kad jis matytų, ta didelė nuožmi juoda ir balta, drėgna akis – tam, kad jis ja verktų, kad apsiprastų, prieš vykdamas į Kilarnį. Ką jis veikia su ja, jis nieko su ja neveikia, jis laiko ją atmerktą, akis lieka atmerkta, tai akis be voko, čia, kur nieko nevyksta arba labai mažai kas vyksta, voko nereikia, jeigu galėtų sumirksėti, jis pražiopsotų tuos retus reginius, o jei galėtų užsimerkti, savaime aišku, nebeatsimerktų. Ašaros iš jos trykšta kone be perstogės, nežinia kodėl, nieko negali žinoti, ar jos trykšta iš įsiūčio, ar iš liūdesio, trykšta, ir tiek, gal jį pravirkdo tas balsas,

sukėlęs įsiūtį ar kokią kitą aistrą, o gal jis verkia dėl to, kad retkarčiais tenka ką nors išvysti, tikriausiai, o gal jis verkia, kad nematytų, nors, regis, sunku būtų priskirti jam tokį galingą ryžtą. Jis žmogėja, tas šelmis, jis tuoj pralos, jeigu neatsimerks, jeigu nepasisaugos, o kuo jis galėtų pasisaugoti, kuo galėtų suvokti, kad ir menkai, tą dalią, į kurią jie jau baigia jį įvelti, su tomis savo ausimis, akimis, verksmais ir ta savotiška kaukole, kur viskas gali nutikti. Tai jo stiprybė, vienintelė jo stiprybė – nieko nesuprasti, nesugebėti reaguoti, nesuvokti, ko gi jie nori, nesuvokti, kad jie čia, nieko nejausti, ak, bet palaukit, jis jaučia, jis kenčia, triukšmas priverčia jį kentėti, ir jis tai žino, jis žino, kad tai balsas, ir supranta kelis pasakymus, kai kurias intonacijas, visa tai negerai, negerai, nors ir ne taip jau negerai, tai jie taip sako, jie nieko neišmano apie tai, jie taip sako todėl, kad, galimas daiktas, nori, jog jis nieko nežinotų, galimas daiktas, nori, kad jis dėl nieko nekentėtų, o toji akis – vėl grynas vaizduotės vaisius. Jis girdi, tai teisybė, nors vėlgi taip sako jie, tačiau to nepaneigsi, geriau ir neneigti, Vormas girdi, tai viskas, ką galima tvirtai pareikšti, nors buvo laikas, kai jis negirdėjo, jie sako, kad tai buvo tas pats Vormas, vadinasi, jis pasikeitė, tai svaru, svaru nėštumo svoriu, kas žino, kaip toli jis nueis, nesvarbu, pasitikėkim juo. Ir akis, aišku, yra tam, kad jį paskatintų bėgti, kad jis taip išsigąstų, kad nutrauktų savo saitus, jie vadina tai saitais, jie nori išvaduoti jį, o Viešpatie švenčiausias, ko tik negauni išklausyti, ko gero, tai džiaugsmo ašaros. Bet nesvarbu, ženkime iki galo, mes jau tikriausiai labai netoli jo, pažvelkime, ką gi jie siūlo jam kaip baubus. Kas tie jie? Nekalbėkit visi vienu metu, tai irgi bergždžias darbas. Viskas išsispręs vėlai vakare, kai nebeliks nė gyvos dvasios ir vėl įsigalės tyla. Dabar

jau nebeverta kabinėtis prie įvardžių ir kitų paistalų. Tema visiškai nesvarbu, jos nėra. Vormas buvo minimas vienaskaita, taip jau išėjo, jie – daugiskaita, kad išvengtume painiavos, reikia vengti painiavos laukiant, kad viskas susipainios. Gal jų irgi yra tik vienas, vienas čia irgi puikiai tiktų, bet galėtum supainioti jį su jo auka, tai būtų bjauru, tikra masturbacija. Judam į priekį, judam į priekį. Reginio atžvilgiu tai atrodo labai jau skurdžiai. Bet kas galėtų tai žinoti ten nebuvęs, ten negyvenęs, jie vadina šitai gyventi, jiems ten esama kibirkštėlės, jau pasiruošusios ištrykšti, tereikia pasakyti jos tema pamokslą, ir ji taps gyvu deglu, drauge su riksmais. Tuomet jie jau galės nutilti, nebijodami nejaukios tylos, tos mirtinos tylos, kai pro šalį praskrenda angelai, kaip žmonės sako, tikro pragaro. Toji akis tikrai gerokai neprigirdi. Garsai juk keliauja, prasiskverbia pro sienas, bet ar gali tą patį pasakyti apie regimybes? Savaime aišku, ne, apskritai kalbant. Bet šitas atvejis – veikiau jau ypatingas. Tačiau kurios gi regimybės, reikia mėginti išsiaiškinti, apie ką gi čia kalbama, kad neapsiriktum. Pirmiausia ta pilkuma, kurios paskirtis tikriausiai – būti gniuždančiai. O vis dėlto joje yra geltonio, dargi, sakytum, rožinės spalvos, tai graži pilka spalva, tokia, apie kurią sakoma, jog ji tinka prie visko, tokia myžališka ir šilta. Akis ją skrodžia, tačiau labai nedaug, jokių bergždžių detalių, kurias vėliau reiktų paneigti. Žmogus paklaustų, kur baigiasi jo viešpatija, akis mėgintų ištirti tamsą, jis brangiai sumokėtų už akmenį, ranką, pirštus, mokančius sučiupti ir paleisti reikiamą akimirką kokį nors akmenį, daug akmenų, arba už tai, kad galėtų sušukti ir laukti, skaičiuodamas sekundes, kada jo riksmas grįš atgal, tikriausiai jis labai kentėtų, neturėdamas nei balso, nei kito svaidomojo ginklo, nei sau

paklūstančių galūnių, toks susigūžiantis ir išsitempiantis pagal komandą, ir gal gailėtųsi esąs žmogus tokiomis aplinkybėmis, kitaip tariant, su galva, palikta vieninteliams seniems ištekliams. Bet Vormas kenčia tik dėl triukšmo, kuris jam trukdo būti tokiam, koks jis buvo kitados, čia toks niuansas. Jei čia tasai pats Vormas ir jeigu jis brangus jiems. O jeigu ne tas pats, irgi nieko baisaus, jis kenčia taip, kaip visada kentėjo, dėl triukšmo, kuris niekam netrukdo, tai turėtų būti įmanoma. Šiaip ar taip, toji pilkuma beveik neprideda jam kančių, tam tikslui kur kas labiau tiktų *à giorno*, turint galvoje tai, kad jis negali užmerkt akies. Be to, jis negali jos nei nusukti, nei nuleisti, nei pakelti, ji lieka visą laiką įbesta į tą siaurą lauką, negalėdama naudotis prisitaikymo patogumais. Tačiau gal vieną gražią dieną įsigalės šviesa, pamažiukais arba labai greitai, arba vienu matu, ir tuomet darosi neaišku, kaip Vormas galėtų likti, ir lygiai taip pat neaišku, kaip jis galėtų pasišalinti. Bet neįmanomos situacijos negali ilgai trukti, taip nedera, tai žinoma visiems, jos arba išsisklaido, arba galiausiai tampa įmanomos, ir ką čia pridursi, jau nekalbant apie kitas galimybes. Tad teesie šviesa, tai nebūtinai baigsis katastrofa. Arba te jos nebūna niekad, apsieisime ir be jos. O tos šviesos, daugiskaita, kurios nusidriekia, išbrinksta, patamsėja ir šnypšdamos užgęsta, primindamos akiniuotę gyvatę, gal jau atėjo laikas mesti jas ant svarstyklių, kad pagaliau nusvirtų kurion nors pusėn. Ne, tam dar neatėjo laikas. Cha. Nereikia čia jokios vilties, ji viską sugadintų. Te viliasi kiti, jo labui, lauke, grynam ore, šviesoje, jeigu jiems taip patinka, ar jeigu jie kitaip negali ar jeigu jiems už tai sumokėta, tikriausiai jiems už tai sumokėta, jie nieko nesitiki, jie tikisi, kad visa tai tęsis toliau, gera duona, jie galvoja apie kažin ką

kita, tokie žmonės-žiurkės, šaukdamiesi Judo, ir visa tai tik maldos, jie meldžiasi už Vormą, jie meldžia, kad jis pasigailėtų, pasigailėtų jų, pasigailėtų Vormo, jie tai vadina pasigailėjimu, o Viešpatie švenčiausias, ką privalai iškęsti, laimė, jis nieko nesupranta. Šlykšti tamsa, dink, gulk, bjaurus šunie. Pilkuma. Kas dar? Nusiramink, nusiramink, turėtų būti dar kas nors, kas tiktų prie visko tinkančios pilkumos. Čia turėtų būti visko, kaip visuose pasauliuose, truputis visko. Regis, labai menkas truputis. Beje, visa bėda ne čia. Svarbu tik įsivaizduoti, ką tas pautas ketina daryti priešais šitą krištolo tyrumo impotentą. Veidas, kaip tai padrąsintų, jei tai galėtų būti veidas, retkarčiais, visąlaik tas pats, nuolat keičiantis išraišką, atkakliai rodantis, ką gali tikras veidas, visada atpažįstamas, kuriame tyrą džiaugsmą keičia niūrus marmuro pastovumas, pereidamas per būdingiausius nusivylimo atspalvius, kaip tai būtų malonu. Pranokstantis švento Antano kiaulės subinę. Praslenkantis deramu atstumu, deramame aukštyje, tarkime, kartą per mėnesį, tai nebūtų per daug įkyru, iš lėto, priekiu ir profiliu, kaip būna su nusikaltėlių veidais. Jis galėtų net stabtelėti, prasižioti, padžiūgauti, nustebti pakėlęs antakius, pamiksėti, pamurmėti, pariaumoti, padejuoti, galiausiai susičiaupti, taip sukandęs žandikaulius, kad jie galėtų ir įlūžti, arba atvipti, kad išdribtų putos. Tai būtų miela malonu. Nepaprastai. Galiausiai tai būtų asmenybės pasireiškimas. Toks svečias, ištikimas, turintis savo apsilankymo dieną, savo apsilankymo valandą, niekada neužsibūnantis per ilgai, tai vargintų, nei per trumpai, tai būtų nepakankama, tik tiek, kiek reikia, kad viltis gimtų, subręstų, nuvystų ir numirtų, tarkime, penkias minutes. Net jeigu Vormo laiko sąvoka pasileistų risčia jo girgždančioje galvoje, priešais tą tikslią amžinybės

vaizdo atplaišą, kas gi galėtų jį pasmerkti? Pasitelkusi, kaip priklauso, erdvės sąvoką, ji susikibo su ja rankomis, jau kuris laikas, kai kuriuose kvartaluose, taip saugiau. Ir lošimas būtų laimėtas, praloštas, jis būtų tarp mūsų, tarp susirinkusiųjų į pasimatymą, neaišku kaip, žmonės sakytų: Tik pažiūrėkit į tą seną Vormą, kuris laukia savo gražuolės, į jo gėles, jis tarsi miega, neatpažįsti, taip, taip, tai senis Vormas, laukiantis savo meilės, ir jo ramunės, jis tarsi negyvas. Tai būtų verta pamatyti. Laimė, kad visa tai tik sapnas. Juk čia nėra jokio veido, nieko, kas jį primintų, nieko, kas išduotų gyvenimo džiaugsmą ir jo pakaitalus, reikia ieškoti kažko kito. Kokio nors paprasto dalyko, kokios dėžės, pliauskos, kurios išnirtų priešais jį, akimirkai, kasmet, kas dveji metai, kokio nors rutulio, nežinia kaip nei apie ką besisukančio, apie jį, kokio nors didelio akmens, skriejančio priešais jį, kas dveji metai, kas treji metai, iš pradžių nesvarbu, skriejančio be perstojo, jam nederėtų sustoti, taip būtų geriau nei nieko, jis girdėtų jį artinantis, nutolstant, tai būtų įvykis, gal jis išmoktų skaičiuoti, minutes, valandas, išmoktų nerimauti, samprotauti, būti kantrus, prarasti kantrybę, pasukti galvą, įtempti ausį, vartyti akį, tokį didžiulį akmenį, niekada jo nepaliksiantį, tai būtų geriau nei nieko laukiant tikrų širdžių. Nuo to jam išjudėtų iš vietos širdis, tai būtų valsas, jis girdėtų, kaip jo širdis sukasi valso ritmu: tralialia, bumlialia, dar kartą tralialia, bumlialia, rė mi rė, pum pum, negalėtum dėl to užsigauti. Žinoma. Deja, reikia apsiriboti faktais, kuo gi apsiribosi, į ką kabinsies, kai viskas sverdėja, jeigu ne į faktus, kai tokių esama, ir jie stulbina širdį, kaip gražiai pasakyta, širdis šaukia: Štai faktas, štai faktas, o paskui, pavojui jau praėjus, kuriam laikui, tęsia ramiau, šiuo atveju: Čia nėra pliauskų, nei akmenų, o jei

yra, tai akivaizdus faktas, jeigu yra, tai tarsi jų nebuvo, tai akivaizdus faktas – jokios augmenijos, jokių mineralų, jokios gyvūnijos, tik Vormas, iš nežinomos viešpatijos, čia Vormas, arba tarsi yra, tarsi yra. Bet neskubėkime, dar per anksti sugrįžti ten, kur aš esu, vapu, triumfuodamas, kur savęs laukiu, ramus, pagaliau, ganėtinai ramus, žinodamas, tikėdamas, kad žinau, jog man nieko neatsitiko, jog man nieko neatsitiks, nei gero, nei blogo, nuo ko galėčiau žūti, tai būtų dar per ankstyva. Regiu save, regiu savo vietą, niekas nežymi jos, niekas neišskiria jos iš kitų, tos vietos – mano, visos, jei aš jų noriu, tačiau aš noriu tik savosios, niekas neženklina jos, esu joje taip nežymiai, regiu ją, jaučiu ją esant aplink save, ji mane spaudžia, ji mane dengia, o kad tas balsas nutiltų, nors sekundei, tylos sekundė man atrodo tokia ilga. Pasiklausyčiau, sužinočiau, ar tas balsas atsikartos, ar jis nutilo suvisai, kad ir kuo sužinočiau tai, sužinočiau. Ir klausyčiausi nepaliaudamas, mėgindamas užbėgti jų malonėms už akių, išsaugoti jų palankumą, kad būčiau pasiruošęs, kai jiems atrodys tinkama vėl manęs imtis, arba liaučiausi, liaučiausi klausęs, ir tai visai įmanomas dalykas, kad vieną gražią dieną aš nebesiklausysiu ir nebebijosiu, kad įvyks visų blogiausia, kitaip tariant, aš nežinau, kas gali būt blogiau, gal moters balsas, nepagalvojau apie tai, jie gali pasamdyti sopraną. Bet negalvokime apie tai, pamėginkime dar kartą, o kad žinočiau, ko jie nori, jie nori, kad aš būčiau Vormas, bet aš buvau Vormas, aš juo buvau, kas gi čia taip nesiklijuoja, aš buvau juo prastai, tikriausiai taip ir yra, negali būti nieko kito, kas gi kita galėtų būti, jeigu ne tai, aš neprisistačiau jiems dieną, dienos šviesoje, kad išgirsčiau juos sakant: Matai, tu nežinojai, kad buvai gyvas! Aš, ko gero, kantriai iškenčiau šitai,

nereikėjo kęsti, tačiau aš nieko nejaučiu, jaučiu, jaučiu, šitą balsą, aš jį ištvėriau, aš nepabėgau, reikėjo pabėgti, reikėjo, kad Vormas pabėgtų, bet kur, bet kaip, jis prikniedytas, reikėjo, kad Vormas nušliaužtų, nesvarbu kur, pas juos, žydrynės link, bet kaip tai padaryti, jis negali judėti, tai nebūtinai saitai, čia nėra saitų, jis lyg įsišaknijęs, tai saitai, jei taip jau norite, reikia, kad žemė sudrebėtų, tai ne žemė, nežinia, kas tai, tai lyg sargasai, ne, tai lyg melasa, ir ne melasa, bet nesvarbu, reikia konvulsijos, kad jį išvemtų į dienos šviesą. Tačiau kokia ramybė, išskyrus tą diskursą, – jokio kvėptelėjimo, tai nieko nereiškia, tai įtartina, gyvybę pranašaujanti ramybė, ir vis dėlto visą laiką tai tartum dumblas, kaip jame gera, būtų gera, jei ne tas triukšmas, tai gyvybė, kuri nori sugrįžti, ne, ji nori, kad jis išeitų, arba tai sproginėjantys burbuliukai, visur aplinkui, ne, čia nėra oro, oras sukurtas tam, kad jūs uždustumėt, šviesa – kad užsimerktumėt, kaip tik ten jam ir reikia eiti, kur niekada nebūna tamsu, bet ir čia nebūna tamsu, būna, būna, čia tamsu, tą pilkumą savo lempomis sukuria jie. Kai jie iš ten išeis, kai nutils, taps tamsu, jokio garso, jokios šviesos, bet jie neišeis iš ten niekada, išeis, išeis, gal jie nutils, gal vieną dieną, vieną vakarą jie išeis, lėtai, liūdnai, tyliai, žąsele, mesdami ilgus šešėlius savo šeimininko link, šeimininko, kuris nubaus juos arba pasigailės jų, juk nieko kito nėra tenai aukštybėse tiems, kurie pralaimi, bausmė, atleidimas, abu dalykai, jie taip patys sako. Ką jūs padarėte su savo įrankiais? Mes juos palikome. Bet liepti pasakyti, ar užkimšo skyles, ar užkimšo, taip ar ne, jie atsakys taip ir ne, arba vieni pasakys taip, kiti ne, sykiu, nes jie nežino, kokį atsakymą į savo klausimą nori išgirsti šeimininkas. Tačiau abiem atsakymams, ir taip, ir ne, ginasi, nes jie juk užkimšo skyles,

jeigu jau norite žinoti, o jei nenorite žinoti, jie neužkimšo jų, nes nežinojo, ką daryti išvykstant, ar reikėjo užkimšti tas skyles, ar, priešingai, palikti jas žiojėti. Todėl įstatė į jas savo lempas, į tas skyles, tas savo ilgas lempas, kad skylės pačios neužsivertų, tai tarsi puodžių molis, jie įstatė į jį savo galingas lempas, įžiebtas, nukreiptas vidun, kad jis manytų, jog jie dar čia, nepaisant tylos, arba kad jis manytų, jog pilkuma yra tikra, arba kad jis kentėtų ir toliau, nors jų ten nebėra, nes jis juk kenčia ne vien nuo triukšmo, jis kenčia ir nuo pilkumos, nuo šviesos, taip reikia, taip geriau, arba, kad jie galėtų grįžti, jei šeimininkas lieps, jam nežinant, kad jie buvo išvykę, tarytum jis galėtų tai žinoti, arba be jokios kitos priežasties, išskyrus tą, kurią jiems suteikė nežinojimas ką daryti, ar reikia užkimšti tas skyles, ar leisti užsikimšti joms pačioms, tai lyg koks šūdas, pagaliau, štai pagaliau tikslus žodis, pakanka paieškoti, pakanka apsirikti ir galiausiai randi, tai tik eliminavimo dalykas. Gana apie tas skyles. Pilkuma nieko nereiškia, pilka tyla – nebūtinai tik ramybės valandėlė, ji gali būti ir gera, ir bloga. Bet lempos neprižiūrimos amžinai nedegs, priešingai, jos pamažu užges be prižiūrėtojų, kurie jas vėl uždegtų, ir galiausiai nutils. Tada stos tamsa. Tačiau tamsa, kaip ir pilkuma, nieko nepaaiškina apie tylą, kurią ji, taip sakant, sutirština. Juk jie gali sugrįžti, gerokai vėliau, kai šviesos jau užges, metų metus bergždžiai įrodinėję šeimininkui, bet taip jo ir neįtikinę, kad nieko negali padaryti, su Vormu, Vormui. Tada viską reikės pradėti iš pradžių, tai akivaizdu. Tad niekada nesužinosi, Vormas niekada nesužinos, nesvarbu, ar tyla yra juoda, ar pilka, niekada, kol ji truks, nepavyks sužinoti, ar ji galutinė ar tik ramybės valandėlė, jeigu gali tai pavadinti ramybės valandėle, kai reikia klausy-

tis, įtempti ausis, kad išgirstum andainykštę tylą, ir būti pasiruošusiam kitai jos daliai, tykant papildomų perkūnų grėsmei. Bet nevalia painioti Vormo su kuo nors kitu. Nors šiuo atveju tai nesvarbu. Juk tas, kuris privalo klausytis, klausysis visada, nepriklausomai nuo to, ar žino, kad nieko niekada nebeišgirs, ar nežino. Kitaip tariant, jie mėgsta kitaip tarti, nekyla jokių abejonių, tai leidžia laimėti laiko, sykį nutraukta tyla niekada nebebus visiška tyla. Vadinasi, nėra vilties? Aišku, nėra, kas per mintis! Gal tik kokia menkutė, kuria juk niekad nepavyks pasinaudoti. Bet juk žmonės užmiršta. O jeigu jis tik vienas, tai nueis vienas pas savo šeimininką, ir ilgas jo šešėlis lydės jį per dykumą, tai dykuma, puiki naujiena, Vormas išvys šviesą dykumoje, dykumos šviesą, tądien, kai jie pagaus jį, ji tokia pat kaip ir visur kitur, jie tvirtina, kad ne, jie tvirtina, kad dykumos šviesa aiškesnė, ryškesnė, jūs kalbate apie aferą, ak, tai nebūtinai turi būti Sachara, yra juk ir kitų, svarbu tik ozonas, jam reikės ozono, iš pradžių, na taip, ir pabaigoje, ozonas sterilizuoja. Šeimininkas. Jei jų bus x, atsiras x pirmojo poreikis. O ta pamėlusi akis, kurio galo jam reikia jos? Kad matytų šviesą, jie vadina tai matyti, tebūnie, kadangi jis nuo jos kenčia, jie vadina tai kentėti, jie žino, ką reiškia kentėti, jie moka priversti kentėti, jiems tai buvo paaiškinta, šeimininkas pasakė jiems: Darykite, šitai, darykite tai ir pamatysite, kaip jis raičiojasi, išgirsite, kaip jis verkia. Jis verkia, tai faktas, ak, ne itin tvirtas, reikia skubėti juo pasinaudoti. O dėl tų raičiojimųsi – pašvilpk. Bet reikia pasakyti štai ką, tai tik pradžia, nors ji ilgai užtruko, jie nepraras vilties, nuolat padrąsinami Viljamo Tyliojo svaraus *motto*, jie niekada nesiliaus kalbėję. Tai jų darbas, tai jų funkcijos, jiems visai nesvarbu, ar jie pasiekia kokį rezultatą, ar ne. Gana apie

juos kalbėti, jie nekalba apie nieką kita, tik apie save, primygtinai, viskas esą priklauso tik nuo jų, be jų nebūtų nieko, net Vormo, jie įsikalę tai į galvą, vartoja tą žodį, kalbėdami apie save, gana kalbėti apie juos. Tačiau ta pilkuma, ta šviesa, o kad jis galėtų išvengti tos šviesos, verčiančios jį kentėti, ar ne akivaizdu, kad ji kankins jį kaskart labiau, nesvarbu, kur jis eitų, nes jis yra viduryje ir neišvengiamai sugrįš į jį, į vidurį, po kokių keturiasdešimties ar penkiasdešimties bergždžių mėginimų? Ne, tai nėra akivaizdu. Juk akivaizdu, kad šviesa blės sulig kiekvienu jo žingsniu, žengiamu jos link, jie pasistengs, kad taip įvyktų, kad, manydamas einąs teisingu keliu, jis prieitų užtvarą. Tada – apsvaigimas, patekimas nelaisvėn, himnas Apolono garbei. Kol jis kenčia, yra vilties, net jeigu jiems jos ir nereikia, kad priverstų jį kentėti. Tačiau iš kur jie žino, kad jis kenčia? Ar mato tai? Sakosi matą. Bet tai juk neįmanoma. Ar girdi jį? Žinoma, negirdi. Jis neišleidžia jokio garso. Bet gal išleidžia, verkdamas. Kad ir kaip būtų, jie ramūs, neklysdami ar klysdami, jis kenčia, ir kenčia per juos. Ak, dar nepakankamai, bet nereikia skubėti. Per didelis griežtumas šitoje stadijoje gali aptemdyti jo nuovoką visiems laikams. Kitas dalykas. Tas klausimas delikatus. Kaip jie susidoroja su pripratimo padariniais? Jie gali juos įveikti pakėlę balsą, sustiprinę šviesą. Žinoma, užuot kentėjęs vis mažiau, laikui bėgant, jis kenčia visąlaik vienodai, lygiai taip pat, kaip pirmą dieną? Veikiausiai tai įmanoma. O jeigu, užuot kentėjęs mažiau arba taip pat, kaip pirmą dieną, jis kenčia, laikui bėgant, labiau, kaskart labiau, kol nesikeičianti ateitis pavirsta nebepakeičiama praeitimi? Kitas dalykas, bet iš tos pačios operos. Keblus klausimas. Ar vienodas skausmas ne geriau už skausmą, kurio svyravimai kartais leidžia patikėti, kad, gali-

mas daiktas, jis netruks amžinai? Matyt, tai priklauso nuo siekiamo tikslo. Kitaip tariant? Toks menkas paciento nekantrumo proveržis. Ačiū. Tai tiesioginis tikslas. Vėliau bus kitų. Vėliau jis bus išmokytas laikytis ramiai. Kol kas tegu bent blaškosi, tegu raičiojasi po žemę, po perkūnais, juk kito vaisto nėra, tegu daro ką nori, kad tik nutrūktų ta monotonija. O Viešpatie, tie, kurie gyvi deginami, kai jie nepririšti, nesivaržo blaškytis į visas puses, be jokios tvarkos, traškėdami, kad tik pagautų kokios vėsos. Pasitaiko net tokių, kurie šaltakraujiškai puola pro langą. Iš jo tiek daug nereikalaujama. Tegu tik randa paguodos bėgdamas vienas nuo savęs paties, tik tiek, toli jis nenubėgs, jam nereikės bėgti toli. Tegu nesitiki jokios pagalbos iš kitų, lengvindamas savo padėtį, pats dėl jos niekuo dėtas. Tegu jis elgiasi kaip husaras, kuris atsistoja ant kėdės, kad pasitaisytų savo kailinės kepurės pliumažą, tai bus mažiausia, ką jam galima daryti. Jam nėra reikalo svarstyti, tik kentėti, visąlaik vienodai, nei mažiau, nei daugiau, be jokio atokvėpio, be vilties nusibaigti, tai juk nesudėtinga. Kad neturėtum vilties, svarstyti juk nereikia. Tada sutarkime dėl monotonijos, ji labiau stimuliuoja. Bet kaip ją užtikrinti. Nesvarbu, nesvarbu, jie daro ką gali savo kukliomis priemonėmis, balsu, trupučiu šviesos, vargšeliai, jie sako, kad tai jų darbas: Jis nepripranta, jis nepasiduoda, mes nieko nesuprantame, tai niekis, tai geras būdas, mus reikia ir toliau taip veikti, galiausiai jis supras, galiausiai jis pradės virpėti, atsiras šioks toks refleksas, pakitimas akyje, sukils banga, kuri atsvies jį pas mus. Ieškoti akimis ir nerasti, laukti skundo, kuris taip ir neišsprūsta, ne, tokio gyvenimo mes irgi nenorime. O vis dėlto tai jų gyvenimas. Jis čia, – sako šeimininkas, – kažkur, darykite, kaip jums liepiu, atveskite jį man, jo

stinga mano šlovei. Dar viena paskutinė pastanga, dar viena, veikiausiai ji bus paskutinė, kiekvieną sykį reikia elgtis taip, tarsi jis būtų paskutinis, tai vienintelis būdas nesitraukti atgal. Gilus įkvėpimas, ir – op į priekį, paskui iškart sugrįšime atgal. Į priekį! Lengva pasakyti. Bet kur tas priekis? Ir kam tai reikalinga? Netikrų maniakų gauja, žiūrėk tu man, jie žino, kad aš nieko nežinau, kad viską tolydžio užmirštu. Tos trumpos pauzės, jos irgi prastas triukas. Kai jie nutyla, nutylu ir aš. Po sekundės. Atsilieku nuo jų sekundę, įsimenu tą sekundę, sekundės tarpsnį, lygiai tiek, kiek reikia, kad ją grąžinčiau, tokią, kokia ji buvo man suteikta, pasiimdamas kitą, su kuria irgi neturiu ką veikti. Nė akimirkos, kurią galėčiau pavadinti sava, ir jie nori, kad aš žinočiau, kur paskui pasukti galvą. Ak, puikiai žinau, kur ją pasukčiau, jei ji man paklustų. Tegu jie pakartoja, ką aš darau, jeigu manysime, kad jie jau tai sakė, jei nori, kad atrodyčiau darąs šitai. Tas tonas, tie žodžiai, kad patikėčiau, jog jie radosi iš manęs. Vis dar tampymas už tų pačių virvelių, nuo tada, kai jie įsikalė į galvą, jog mano egzistencija – tik laiko klausimas. Tikiu, kad mane ištinka proto užtemimai, kad iš galvos iššoka ištisi sakiniai, ne, ne ištisi. Veikiausiai praleidau tos istorijos žodį-raktą. Nebūčiau jo supratęs, bet būčiau jį pasakęs, nieko daugiau iš manęs ir nereikalaujama, jis būtų pravartus man, kai kitą kartą būsiu teisiamas, žiūrėk tu man, kartais jie mane teisia, jie rimti žmonės. Gal vieną gražią dieną žinosiu, gal pasakysiu, ką esu padaręs negerai. Galų gale kiek mūsų iš viso esama? Ir kas gi dabar kalba? Ir kam? Ir apie ką? Šitie galvosūkiai – bergždi. Tegu jie pagaliau įdeda man į lūpas žodžius, kurie mane išgelbės, kuriais būsiu prakeiktas, ir daugiau nekalbėkim apie tai, nebekalbėkim išvis. Tačiau tai mano

bausmė, jie mane teisia už mano bausmę, aš ją atlieku prastai, kaip paršas, nebylys, nieko nesuprantantis nebylys, vartojantis tik jų žodžius. Tai bus kalėjimas, tai yra kalėjimas, tai visada buvo kalėjimas, aš girdžiu viską, viską, ką jie sako, tai vienintelis garsas, tarsi kalbėčiau aš, vienintelis, garsiai, galiausiai baigsis tuo, kad nebeatskirsi, iš kur sklinda tas nesiliaujantis garsas. Gal be manęs čia esama dar ir kitų, aplink tamsu, kaip ir dera, tai nebūtinai koks nors ypatingas kalėjimas, ar koks nors kitas, gal aš turiu nelaimės bendrą, kuris mėgsta kalbėti arba privalo kalbėti, šiaip sau, be niekur nieko, pats sau, be paliovos, nors nemanau, ko nemanau, kad turiu nelaimės bendrą, taip, nustebčiau, jeigu jų priešiškumas būtų pažengęs taip toli, jie sako, kad tai mane nustebintų. Matyt, aš retkarčiais užsnūstu, atviromis akimis. Vis dėlto viskas vyksta po senovei, aš neišvykstu, aš negrįžtu. Ar tik nebus tai veikiau nemigos, pusiau nemigos? Bet niekas nesikeičia, niekada. Kitaip tariant, užsimirštama. Spragos, jų būdavo visada, tai balsas nuščiūva, jo nebegirdėti, na ir kas iš to, gal tai ir svarbu, rezultatas vis tiek tas pats, bet gal šitai ne taip jau ir svarbu. Ak, tie apsisprendimai. Jie uždarė mane čionai, o dabar stengiasi priversti išeiti lauk, kad uždarytų kitur arba paleistų laisvėn, jie sugebėtų išstumti mane lauk tik tam, kad pažiūrėtų, ką aš veiksiu. Atsirėmę į tvorą, sukryžiavę rankas, sukryžiavę kojas, jie spoksotų į mane. O gal jie paprasčiausiai rado mane čionai atvykę arba gerokai vėliau. Juos dominu ne aš, o ta vieta, jie nori jos vienam iš saviškių. Ką gi, reikia protauti, spėlioti, kol užeisi teisingą hipotezę. Kai viskas nurims, kai viskas liausis dėl to, kad žodžiai bus išsakyti, tie, kuriuos išsakyti buvo svarbu, nebūtina žinoti kurie, nesužinosi kurie, jie bus kažkur čia, susitelkę į krūvą, tėkmėje, nebū-

tinai paskutiniai, jie turi būti sankcionuoti to, kam tai privalu, tai užtrunka, jis toli, tas, kam tai privalu, tas šeimininkas, jam atnešamas protokolas, visi protokolai, jis žino, kurie žodžiai svarbūs, pats juos parinko, o balsas skamba toliau, kol pasiuntinys artinasi prie šeimininko, kol ieško, kol grįžta prie mūsų su nuosprendžiu, tie žodžiai skamba toliau, ne tie, melagingi, kol atvyksta įsakymas viską sustabdyti arba tęsti, ne, bergždžias reikalas, viskas tęsis savaime, kol ateis įsakymas viską sustabdyti. Veikiausiai tie žodžiai, kuriuos reikėjo pasakyti, – ten, viduje, kažkur, tame, ką jie ką tik pasakė, jų nebūtinai turi būti daug. Jie sako jie, kalbėdami apie save, kad pamanyčiau, jog kalbu aš. Arba aš sakau jie, kalbėdamas apie nežinia ką, kad pamanyčiau, jog kalbu ne aš. O veikiausiai tai toji tyla, įsivyravusi pasiuntiniui išvykus, kol jis sugrįš su šeimininko įsakymu: Tęskite. Juk kartais įsivyrauja ilgos tylos, tikros paliaubos, tada girdžiu juos murmant, vieni veikiausiai murma: Baigta, šįkart pataikėme į tašką, o kiti: Viską reikia pradėti iš pradžių, kitais žodžiais, o gal ir tais pačiais žodžiais, kitaip išdėstytais. Taigi atokvėpis, retkarčiais, jei tai galima pavadinti atokvėpiu, kai lauki, norėdamas sužinoti savo likimą tardamas: Tai negali būti šitai, tardamas: Iš kur radosi tie žodžiai, sprūstantys man iš burnos, ir ką jie reiškia, ne, nieko netardamas, nes žodžių nebegirdėti, jei tai galima pavadinti laukimu, kai šitai bergždžia, ir žodžių klausomasi beprasmiškai, kaip ir nuo pat pradžių, kadangi vieną dieną pradėjai jų klausytis, kadangi jau nebegali sustoti, ir bergždžia vadinti tai atokvėpiu. Bet ką gi reiškia negalėti numirti, gyventi, gimti, tai juk turi turėti kokią nors prasmę, tas stovėjimas vietoje, mirštant, gyvenant, gimstant, negalint judėti į priekį nei atsitraukti, nežinant, iš kur atėjai, kur esi,

kur eini, ar tai, kad gali būti kitur, būti kitaip, nieko neįtardamas, nieko savęs neprašydamas, bet negali, esi čia, nežinai, kas esi, nežinai, kur esi, visa tai lieka čia, niekas nesikeičia, viduj, aplink, iš pažiūros, iš pažiūros. Reikia laukti pabaigos, reikia, kad pabaiga ateitų, ir toje pabaigoje bus, ko gero, pabaigoje galiausiai bus tas pats, kaip ir prieš tai, kaip per tą ilgą metą, kai turėjai prie jos artėti arba tolti nuo jos, arba laukti drebėdamas ar džiugiai, su išmanymu, nuolankiai, pakankamai nuveikęs, pakankamai pabuvęs, to paties tam, kuris nemokėjo nieko daryti, niekuo būti. O kad galėtų nuščiūti tas bereikšmis balsas, trukdantis tau būti niekuo, niekur, nevykusiai trukdantis, tik tiek, tik tiek, kad neužgestų ta geltona liepsnelė, taip silpnai besiplaikstanti į visas puses, virpanti, tarsi mėginanti nutrūkti nuo savo dagties, tokia keista maža liepsnelė, nereikėjo jos uždegti, arba, sykį uždegus, reikėjo ją maitinti, arba reikėjo ją užgesinti tada, reikėjo ją užgesinti, reikėjo leisti jai užgesti. Apgailestavimai, jie varo jus į priekį, jie artina jus prie pasaulio pabaigos, apgailestavimai to, kas yra, to, kas buvo, jie ne tie patys, taip, jie tie patys, nežinia, nežinia, kas čia vyksta, kas įvyko, tikriausiai jie tie patys, tie patys apgailestavimai, jie veda jus prie apgailestavimų pabaigos. Bet pasitelkime truputį energijos, dabar pats metas, truputį polėkio, tai nieko neduos, jokio žingsnio į priekį, bet nesvarbu, mes juk ne bakalėjininkai, bet niekad nežinai, ne. Gal Mahudas išlįs iš savo urnos ir patrauks Pigalio aikštės link, šliaužte, dainuodamas: Aš atvykstu, aš atvykstu, mano širdies paguoda. Arba Vormas, tasai šaunuolis senis Vormas, veikiausiai jis jau nebeištvers to, kad nieko nepajėgia, nebepajėgs ištverti, nereikėtų praleisti tokio reginio. Aš, jais dėtas, užsiundyčiau ant jo žiurkes, vandens žiurkes, kloa-

kos žiurkes, tos geriausios, ak, ne per daug, kokį tuziną, maždaug penkiolika, tai, ko gero, priverstų jį pasiryžti išjudėti, ak, kokia įžanga, būsimųjų atributų link. Ne, tai būtų bergždžia, žiurkė ten neišgyventų, nė sekundės. Bet truputį žvilgtelkime dar kartą į tą akį, štai kur reikia ieškoti. Baltymas gal kiek ir raustelėjęs dėl šlapinimosi, toks šviesos spindulėlis, nedrįstum pasakyti, kad proto. Visa kita – nė kiek nepasikeitę. Gal tik vos labiau atsikišę, vos labiau paratimoziškai rutuliška. Regis, jis klausosi. Jis silpsta, tai neišvengiama, jis stiklėja, reikėtų skubiai jam pasiūlyti būdą išsprūsti iš savo įdubos, po dešimties metų bus per vėlu. Jų klaida, – kad jie kalba apie Vormą taip, tarsi jis iš tikrųjų egzistuotų kažkokioje nurodytoje vietoje, nors visa tai dar tik planuojama. Nors dabar per vėlu prie to grįžti. Tegu jie susipainioja tarp savo klaidų iki galo, paskui galės ir vėl užsiduoti tą klausimą, stengdamiesi nesusikompromituoti neapgalvotu terminų, o gal net ir įmanomų suprasti sąvokų vartojimu. Panašiai nepakankamai išstudijuotas buvo ir Mahudo atvejis. Gali patirti tokių būtybių poreikį, darydamas prielaidą, esą jos yra dvi, ir net nujausti jų galimą tikroviškumą, nesileisdamas į aklas ir niūrias diskusijas šia tema. Bent kiek daugiau pasvarstymų būtų jiems parodę, jog metas kalbėti toli gražu dar neatėjęs, gal niekada ir neateis. Bet jie įpareigoti kalbėti, liautis jiems uždrausta. Tai kodėl jiems nepakalbėjus apie ką nors kita, apie dalykus, kurių buvimas atrodo lyg nusistovėjęs, apie kuriuos gali plepėti nerausdamas kas trisdešimt ar keturiasdešimt tūkstančių žodžių, vartodamas vienodus posakius, kurie, beje, ir tai – aukščiausia garantija, jau atrišo visų laikų aštriausius liežuvius, taip būtų kur kas geriau. Sena pasaka, jie nori prasiblaškyti, paklusę, ne, ne prasiblaškyti, o nurimti, irgi

ne, pasiguosti, juolab netikslu, tiek to, ir galiausiai negauna nei to, nei ano, nei to, ko nori, nors patys nežino ko, nei to lažo, kuriam jie pasmerkti, sena pasaka. Sakytum, jie nebe tie patys žmonės, kuriais ką tiktai buvo, ar ne? Ko norėti, jie irgi nežino, kas jie, kur jie, ką daro nei kodėl viskas klojasi taip prastai, taip bjauriai prastai, štai tokios tokelės. Tada jie iškelia hipotezes, kurios sukrinta vienos ant kitų, tai žmogiška, langustas to nesugebėtų padaryti. Na ir gražiai atrodome visi tokie, visi sulindę po viena iškaba, ne, šiukštu šitaip manyti, kiekvienas mūsų gražiai atrodome savaip. Aš asmeniškai buvau skandalingai užspeistas, matyt, jie ima tai suprasti, aš, nuo kurio viskas kyburvyburiuoja, ne, veikiau aplink kurį, taip daug geriau, aplink kurį, tokį žmogų-puodynę, viskas sukasi, tuščiai, na, aišku, neprotestuokite, viskas sukasi, tai galva, aš esu galvoje, koks nušvitimas, psss, iškart apčiurkštoje. Ak, tas aklas balsas ir tos užgniaužto kvapo akimirkos, kai visi įnirtingai klausosi, ir tas vėl pradedantis čiuopti balsas, nežinantis, ko ieško, – paskui ir vėl šiokia tokia tyla, įsiklausant į balažin ką, gyvybės ženklą, tikriausiai taip, gyvybės ženklą, matyt, išsprūsiantį kažkam, kas būtų nuneigtas, jei pasirodytų, be abejonės taip, o kad galėtų visa tai baigtis, tada stotų ramybė, ne, niekas tuo netiki, tas klausymasis tęstųsi, siekiant vėl išgirsti tą balsą, gyvybės ženklą, kurį kas nors išleis, ar dar ką nors, nesvarbu ką, kas gi galėtų būti kita be gyvybės ženklų, krintantis smeigtukas, virpantis lapas ar tylus varlės kvyksmas, kai dalgis perpjauna ją perpus ar kai pagauni jas vandeny žeberklu, pavyzdžius gali dauginti, tai net būtų puiki mintis, bet ką gi, negali to padaryti. Gal reikėtų būti aklam, kai esi aklas, geriau girdi, informacijos mums netrūksta, mes turim savo bagaže net pianino derintojų, jie spau-

džia la ir po dviejų minučių išgirsta sol, šiaip ar taip, nieko nematyti, toji akis – apsirikimas. Bet čia kalba ne Vormas. Kol kas teisybę sako tas, kuris tai neigia, tai būtų dar per anksti. Ir ne aš, tiesą sakant. O Mahudas liūdnai pagarsėjęs tuo, kad neturi balso. Visa bėda ne čia, kol kas, neaišku, kur ji, bet ne čia, dabar. Taip, akis tai pramoga, ji verkia dėl menkiausios smulkmenos, visi „taip“ priverčia ją apsiverkti, „ne“ irgi, o ypač „gal“, ir viso to padarinys – stulbinančių pareiškimų pagrindas ne visada sulaukia dėmesio, kurio jis nusipelno. Mahudas irgi, turiu omeny Vormą, Vormas irgi, ne, Mahudas irgi – didis raudotojas, veikiausiai apie tai nebuvo kalbėta. Jo barzda visa sudrėkusi nuo ašarų, tai baisiai kvaila, juoba kad šitai nė trupučio jo nenuramina, kaipgi galėtų nuraminti, jis juk šaltas kaip kamparas, vargšelis, net savo kūrėjo nesugeba prakeikti, grynai mechaniškas dalykas. Bet Mahudą reikia pamiršti, apie jį nevertėjo nė prabilti. Žinoma. Bet ar pamiršti jį įmanoma? Tikra teisybė, jog pamirštama viskas. Ir vis dėlto baisoka, kad Mahudas nesileis susiurbiamas visai. Vormas taip, jis visai išnyks, lyg jo nė būti nebuvo, beje, tikriausiai taip ir yra, tarytum būtų galima išnykti prieš tai nebuvus. Lengva pasakyti. Bet Mahudas irgi. Tai anaiptol neaišku, kurgi, kurgi, tai visiškai neaišku. Niekis, Mahudas liks ten, kur buvo patalpintas, iki pat kaukolės įkištas į savo vazą, priešais skerdyklą, maldaujantis praeivių be žodžių ir be gestų, be veido bruožų žaismo, jie visai nežaismingi, kad jį stebėtų atvirai, drauge su tos dienos patiekalu arba atskirai, nežinia kam, kad galėtų tikėti esąs vonioje, kitaip tariant, būti tikras, kad jį išpils iš jos, anksčiau arba vėliau, tikriausiai tam, tokių minčių gali turėti ir negalvodamas. Mano akys irgi labai šlapioje vietoje, aš nenorėjau to sakyti, jais dėtas

tą smulkmeną būčiau praleidęs, juk faktas, kad neturiu jokio vandens nuleidžiamojo latako, jokio, nei šito, nei kokių nors mažiau taurių, kaipgi tokiomis sąlygomis galėtum gerai jaustis ir kuo gali tikėti, niekuo ir nereikia tikėti, svarbu nuspėti, svarbu tik tai, jie sako: Jei tai ne juoda, vadinasi, tikriausiai balta, pripažinkite, kad tai grubus metodas, turint galvoje visas tarpines spalvas, juk visos jos vertos šanso. Ir kiek jie laiko sugaišta, kartodami tą patį dalyką, nors privalo žinoti, kad jis visai netinkamas. Būtų lengva atmesti tuos kaltinimus, jei jie pasivargintų tai padaryti, jei turėtų laiko, jei būtų laiko pagalvoti, kas juose bergždžia. Bet kaip gali galvoti ir kalbėti vienu metu, galvoti apie tai, ką pasakei, sakai, galėsi pasakyti kalbėdamas, juk galvoji apie bet ką, kalbi bet ką, daugmaž, daugmaž, ir priekaištauji sau be pagrindo, negalėdamas atsakyti į tuos priekaištus, kalbama iš karto apie kitus dalykus, būtent todėl jie visąlaik ir kartoja tą patį, tą pačią litaniją, tą, kurią moka atmintinai, kad tuomet pamėgintų pagalvoti apie ką kita, apie galimybę pasakyti ką kita, ne tai, ką kalba visada ir visada nevykusiai, visada apie tą patį nevykusį dalyką ir neranda, neranda pasakyti nieko kito, išskyrus tai, kas trukdo jiems surasti, verčiau jau jie galvotų apie tai, ką pasakoja, kad bent jau paįvairintų to pasakojimo pateikimo būdą, svarbu juk pateikimas, bet kaip gali be ypatingų gebėjimų galvoti ir kalbėti tuo pat metu, mintys juk klaidžioja, žodžiai irgi, nuklysta toli vieni nuo kitų, tačiau neperdėkime, viskam savo vieta, porcelianiniai kurmiai, turėtum būti tarp jų, ten, kur kenčiama, kur džiaugiamasi, kad esi bežadis, kad esi bemintis, ten, kur nieko nejaučiama, nieko negirdima, nieko nežinoma, nieko nesakoma, niekuo nesama, būtent ten ir būtų gera būti, ten, kur esi. Laimė, jie yra ten, ten,

žinoma, turint galvoje, bet kur, kad prisiimtų atsakomybę už tą dalykų būklę, apie kurią jei ir nedaug žinai, tai bent jau tiek, kad nenorėtum, kad ji gulėtų tau ant sąžinės, pakanka, kad ji gulės pilve. Taip, laimė, kad turiu jas, tas kalbančias šmėklas, ne visada jas turėsiu, jaučiu, prakeiktos šmėklos, galiausiai jos mane įtikins, kad prabilau. Šiaip ar taip, apie šeimininką mes neketiname, tik pažiūrėkit, kaip jie skiedžia vandeniu savo prastą vyną, mes neketiname, nebent tai būtų neišvengiama, daryti tokios klaidos – teirautis apie jį, jis pasirodytų esąs tik paprastas tarnautojas, įgijęs aukštas pareigas, ir baigsis tuo, kad mums prireiks Dievo, kad ir koks skurdžius būtum, yra tokių žemų dalykų, kurių norėtum išvengti. Likime šeimoje, taip intymiau, visi pažįsta vienas kitą, nereikia baimintis jokių netikėtumų, o testamentą matėme visi: niekam nieko. Toji akis, net keista, kaip ji prašosi, kad į ją pažvelgtum, maldauja, kad ja pasirūpintum, kad padarytum jai ką nors, kad jai padėtum, neaišku ką: nebeverkti, žiūrėti, degti, užsimerkti. Tik ją matai tame veide, veido imi ieškoti būtent nuo jos, prie jos sugrįžti nieko neradęs, nieko, ką būtų verta turėti, išskyrus tuos lyg pelenų dryksnius, gal tai ilgi žili plaukai, nukritę žemiau burnos, sulipę nuo senų ašarų, arba to suplyšusio palto kutai, išpūsti tarsi burė, arba pirštai, išsiskečiantys ir susispaudžiantys, besistengiantys ištrinti viską, arba visa šitai sykiu: pirštai, plaukai, skarmalai, nebeišpainiojamai susipynę. Visos tos prielaidos vienodai keistos, pakanka jas išsakyti garsiai, iškart pasigaili prabilęs, jausmas pažįstamas, kitokia praeitis, dažnai jos trokšti, skirtingos nuo tavosios, kai suvoki, kas ji yra. Jis be plaukų, nuogas, o jo rankos priplotos prie kelių amžiams, – jokios grėsmės, kad iškrės kokį nors pokštą. O veidas? Nesąmonės, grynos nesąmo-

nės, ir akimi aš netikiu, čia nėra nieko, nėra į ką žiūrėti, nėra kuo žiūrėti, toks išganingas sutapimas, kai pagalvoji, kaip atrodys pasaulis be vėpsotojo ir priešingai, brrr. Taigi nėra vėpsotojo, o juolab nėra į ką vėpsoma, bent jau tiek. Jeigu tas triukšmas galėtų liautis, nebeliktų ką pasakyti. Kažin, apie ką kalbama dabar. Tikriausiai apie Vormą. Mahudo atsisakyta. Laukiu savo eilės. Taip, aš neprarandu vilties galiausiai vieną gražią dieną patraukti jų dėmesį į savo atvejį. Ne todėl, kad jis būtų kuo nors įdomus, še tau, čia, matyt, įvyko klaida, ne todėl, kad jis būtų ypač įdomus, žinoma, sutinku, tačiau atėjo mano eilė, manau, aš irgi turiu teisę būti pripažintas neįmanomu. Šitai niekada nesibaigs, beprasmiška kurtis iliuzijas, baigsis, baigsis, jie pamatys, po manęs viskas bus jau baigta, jie to išsižadės, jie pasakys: Visa šitai neegzistuoja, mums pasakojo pasakas, jam pasakojo pasakas, kam jam, šeimininkui, kas pasakojo, nežinia kas, tas amžinas trečiasis, jis atsakingas už tokią dalykų būklę, šeimininkas čia niekuo dėtas, jie irgi, aš juolab, mes klydome kaltindami vieni kitus, šeimininkas mane, juos, save, jie mane, šeimininką, save, aš juos, šeimininką, save, visi mes esame nekalti, ganėtinai. Nekalti dėl ko, niekas tikrai nežino, – kad norėjome žinoti, kad norėjome galėti, dėl viso šito triukšmo apie nieką, dėl nieko, dėl to ilgai trunkančio mus supančios tylos įžeidimo, mes jau nebesistengiam sužinoti, ką slepia tas nekaltumas, į kurį mes įpuolėme, jis slepia viską, visas kaltes, visus klausimus, jis padaro tiems klausimams galą. Tuomet šitai bus baigta, baigta mano dėka, jie pasišalins, vienas po kito, arba parkris, leis sau parkristi vietoje, jie nebepajudės, mano dėka, nesugebėjusio suprasti nieko iš to, ką jie įsivaizdavo privalą pasakyti, nesugebėjusio padaryti nieko iš viso to, ką jie įsivaiz-

davo mane privalant padaryti, ir mus visus apgaubs tyla, nuguls lyg ant arenos po žudynių, it smėlio dulkės. Kerinti perspektyva, jei tokios esama, jie ima taikytis prie mano nuomonės, gal aš turiu ją, jie verčia mane ištarti: O kad bent šita, o kad bent ana, aš ištariu, nors tai jie galvoja, ne, negalvoja ir jie. Jeigu kalbėsime apie mane, tai esama didžiulės tikimybės, kad aš nesugebėsiu nieko norėti, nieko gailėtis. Juk iš tikrųjų atrodo neįmanoma, kad kažkas, jei drįstu taip save vadinti, galėtų siekti padėties, apie kurią, nepaisant jam gausiai pateiktų entuziastingų jos aprašymų, neturi žalio supratimo, arba rimtai geistų baigties anos kitos, tokios pat neaiškios, kuri nekintamai skirta jam nuo pat pradžių. Na o dėl tos tylos, apie kurią jie kalba be paliovos, iš kurios jis, kaip spėjama, ir radosi, ir į kurią sugrįš, kai baigsis jo atliekamas vaidinimas, tai jis nežino, kas ji yra, nei ką jis turi veikti, kad ją pelnytų. Dabar čia kalba klasės pirmūnas, jį visada kviečia pagalbon, kai reikalai pašlyja, jis visad kalba apie nuopelną ir situacijas, jis jų išgelbėjo ne vieną, ir apie kančią kalba, jis moka padrąsinti nusiminusius ir suturėti katastrofą vien tik nusviedęs ant svarstyklių tą svarų žodį, net jei viskam grįžus į savo vietą tenka pridurti: Kokia kančia, nes jis juk visada kentėjo, ir tai vėl viską apgaubia šalčiu. Tačiau netrukus jis susigriebia, sutvarko viską dar kartą, įvesdamas garsias kiekybės, įpročių ugdymo, susidėvėjimo sąvokas, ir dar kitas, per gausias, kad minėtum jas, ir taip, dar kartą žagtelėjęs, gali paskelbti jas esant netinkamas šiuo atveju, nes jis nežino, ką reiškia kraustytis iš proto. Nagi pažvelkime, apie ką jau kalbėta, ar jie jau nepalinkę virš manęs, prie manęs, iki pamėlynavimo ir skausmo strėnose, ką aš čia paistau, ar jie yra darę ką kita nuo tada, ne, ne, jokių patikslinimų, ypač dėl laiko, o kitas

klausimas – ką aš veikiu šitose Mahudo ir Vormo istorijose, veikiau, ką veikia jie manojoje, še tau, ir vėl krūva darbų, kuriuos turi nuveikti, te jie prasmenga skradžiai. Žinau, žinau, būk atsargus, šįkart jie jau nersis iš kailio, tos pačios senos sapalionės, viskas kaip sviestu patepta, o būtent: Nagi, brangusis, štai, štai kur jūs, pažvelkite į šitą nuotrauką, o štai jūsų asmens byla, jokių kaltinamųjų nuosprendžių, garantuoju, pasistenkite, jūsų amžiuje neturėti tapatybės – gėda, garantuoju, pažvelkite į šitą nuotrauką, kaip, nieko nematote, tikrai, tuščia jų, štai, pažvelkite į šito nusprogusiojo veidą, pamatysit, jums nieko nenutiks, ilgai netruks, o štai ir įrašai: policininkų užgauliojimai, pažeistos santūrumo normos, nusidėta prieš šventąją dvasią, teismo pareigūnų, aukštesniųjų pareigūnų, žemesniųjų pareigūnų įžeidinėjimai, nukrypimai nuo proto, be įžeidimo veiksmu, štai, be įžeidimo veiksmu, tai nesvarbu, jums nieko nenutiks, pamatysit, atleiskite, nenugirdau, ar jis dar dirba, ką jūs, tai neįmanoma, štai ligos istorija: spazminis tabesas, beskausmės piktžaizdės, kartoju, beskausmės, čia viskas neskausminga, daugybiniai suminkštėjimai, įvairūs smūgiams nejautrūs sukietėjimai, silpstanti rega, sutrikęs virškinimas, griežta dieta, toleruotinos išmatos, silpstanti klausa, nereguliariai plakanti širdis, nesikeičiančios nuotaikos, silpstanti uoslė, miega gerai, jokių erekcijų, ar skaityti toliau, priskirtas pagalbinėms tarnyboms, operuoti netinkamas, transportuoti netinkamas, pažvelkite, štai veidas, ne, ne, kitame gale, garantuoju, tai gera proga, atleiskit, nenugirdau, ar jis geria, kurgi ne, tai jo aistra, atleiskit, nenugirdau, tėvas ir motina, abudu mirę, vienas po kito, septynių mėnesių intervalu, jis per pradėjimą, ji per gimimą, garantuoju, geriau nė būti nebūna, likti beformiam

jūsų amžiuje, kaip gaila, pažvelkite, štai nuotrauka, pamatysit, jums nieko nenutiks, ką reiškia tokiomis sąlygomis praleisti žemėje akimirką, paskui – ramybė, ten apačioje, tai vienintelis būdas, patikėkit manim, iš to išbristi, kaip sakote, ar neturiu ko kito, na, žinoma, žinoma, palaukit, aš irgi, aš savęs klausiau, palaukit, ar jūs nebūsite veikiau, palaukit, štai, štai šitas, bet iš pradžių norėjau, kaip, jūs nesuprantate, aš irgi nesuprantu, tiek to, dabar ne laikas juokauti, taip, aš buvau teisus, šįkart tai jau tikrai jūs, pažvelkite, štai nuotrauka, jūs tik pažvelkite, jis nebeilgai trauks, privalote skubėti, tai gera proga, ir taip toliau, kol galiausiai leidžiu sau susigundyti, ne, neteisybė, jie tai puikiai žino, aš nesupratau, nepajudėjau iš vietos, man nieko nenutiko, man nieko nenutiks, kai jie išeis, iš vietos nepajudėjau, tepasakiau, kad padariau, kad buvau, tai pasakė jie, aš nieko nepasakiau, neišėjau, jie nesupranta, kad negaliu išeiti, jie mano, kad to nenoriu, kad manęs nepatenkina jų sąlygos, kad galiausiai jie man pasiūlys tinkamas sąlygas, tada išeisiu, ir jie mane pričiups, raiščiu, šitaip matau tą reikalą, ne, nieko nematau, jie nesupranta, aš negaliu eiti jų link, jie turi patys ateiti manęs pasiimti, jeigu jie manęs nori, juk ne Mahudas privers mane išeiti, ir ne Vormas, jie daug tikėjosi iš Vormo, siekdami išvilioti mane lauk, jis buvo kitoks negu visi kiti, taip sakant, galimas daiktas, man jie visi vienodi, jie nesupranta, aš negaliu judėti, man čia gera, man būtų gera, jei jie sutiktų mane palikti, tegu ateina ir mane pasiima, jei manęs nori, jie neras nieko, jie galės išeiti su ramia sąžine. O jeigu jis tik vienas, toks kaip aš, galės išeiti nebijodamas užsigraužti, kad iššvaistė gyvenimą, darydamas viską, ką tik gali, ir dar daugiau, kai siekė neįmanomo, arba galės likti čia su manimi, jam gali tai šauti į galvą, jis

taptų mano artimu, tai būtų stulbinama, pirmasis mano artimas, tai būtų epochinis dalykas, žinoti, kad turiu artimą, ne, nieko nežinočiau, bala nematė, vis tiek tai būtų stulbinama, artimas, giminingas, jis visiškai neprivalėtų būti į mane panašus, jis būtų į mane panašus, norom nenorom, jam tik reikėtų atsipalaiduoti, tuo metu jis galėtų galvoti ką tik nori, kad nebegali tverti ar kad jam čia patinka, galėtų net sušukti: Toliau nebeisiu, įpratęs reikšti savo sprendimus garsiai, kad įsigilintų į juos kruopščiau, ir net galėtų apsidrausdamas pridurti: Kol kas tikriausiai tai bus paskutinė jo kvailystė, jam tik reikia atsipalaiduoti, ir jis išnyktų, jis irgi nieko nežinotų, mudu būtume ten abu, nežinantys apie save, nežinantys apie vienas kitą, na ir gražų gi sapną ką tik susapnavau, nuostabų sapną. Ir jis dar nepasibaigė. Juk štai ateina kitas spūstelti kolegą, priversti jį išeiti, sugrįžti protan, pas saviškius, grasinimais, pažadais ir pasakomis apie vaikišką lovelę, galvelę, ratelį, paršelį, kraują ir ašarėles, odą ir kaulelius, tamsų kapelį ir panašiai, kad įkalbintų tą kolegą išeiti, kaip šis kalbino mane, būtent, būtent, sumautas žargonas, ir galiausiai, nugyvenęs gyvenimą, ne, dar prieš tai, bet jūs supratote, štai mes trise, taip dar jaukiau, ir šitai dar nesibaigė, tas sapnas neturi pabaigos, svarbu miegoti, be to, čia kaip toje dainoje: Šuva įslimpino kamaron ir nukniaukė dešragalį, virėjas čiupęs vėzdo galą jį sumalė į šipulius, kitas posmelis: Pamatę tai kiti šunėkai pakišo jį po kryžiumi, pro šalį ėję pašlemėkai nubarstė kapą ryžiais, trečias posmelis toks kaip pirmas, ketvirtas kaip antras, penktas kaip trečias, norite dar, prašom, prašom, kiek tik geidžia širdis, štai mes, šimtas, tūkstantis, vietos yra, *adeste, adeste*, gyvieji niekšai, jums nieko nenutiks, pamatysite, jūs niekada jau nebegimsite, ką čia kalbu,

jūs niekada nebūsit gimę, ir atsiveskit savo vaikiščius, mūsų kančios jiems bus saldybė po to, ką jūs jiems padarėte. Bet apskritai, ar mūsų nebus jau daug, daugybė, kokią gi teisę turiu girtis, kad esu pirmas, ar tik veikiau nebūsiu paskutinis, žinoma, laiko atžvilgiu, štai kokie klausimai iškyla, kad tik jie nesusigalvotų atsakyti į juos. Beje, ką jie galėtų regzti tokią vėlyvą valandą? Gal nutarė sučiupti mane tiesiai už ragų. Panašu. Tuomet užuolaida netrukus nusileis. Klausykite, klausykite, aš buvau toks kaip jie, prieš tapdamas, koks esu, po perkūnais, kiaulystė, negreitai nuo jos atsipeikėsiu, gerai, gerai, šturmas jau prasidėjo, stokis, numirėli, griebkitės šakių, spermatozoidai. Aš irgi, pavargęs ginti tą neaiškią bylą, pynęs vainikus iš tūkstančių retorikos gėlių, leidau nuvirsti sau tarp nuteistųjų už akių, koks puikus įvaizdis ir teleskopiška erdvė, ko gero, Gonkūrų premija, taip jie mėgina mane užmigdyti, per nuotolį, jie bijo, kad nepradėčiau gintis, jie nori mane gauti gyvą, kad galėtų užmušti, taip būsiu gyvenęs, jie mano, kad aš gyvas, tada, esant lavonui, pakviptų ekshumacija, ne, ne iš įsčių, šliundra, apsišuniuosianti manim, dar nesusirgo mėnesinėmis, tai gerokai susiaurintų ieškojimų lauką, sperma miršta nuo šalčio tarp paklodžių, linguodama iš lėto uodegėle, gal aš – ta sperma, džiūstanti tarp skaistaus berniuko paklodžių, tai ilgas reikalas, reikia viską ištirti, nereikia baimintis, kad leptelsi nesąmonę, iš kur gali žinoti, jog tai nesąmonė, jei dar jos nepasakei, o ji tikrai yra nesąmonė, dabar, kai jau nebeatšaukiama, ir ne be pagrindo, o dar kokia kvaila nesąmonė, ar virstanti kvaila, jei tiktai neprasprūs pro juos, tik pamanykit, tas matiekos asas – čia, tai irgi laikoma gyvenimu, nužudymu – visi tai žino, prisipažinkite, yra žmonių, kuriems pasisekė, jie gimė iš geidulingo sapno,

švelniai tariant, numirė dar prieš aušrą, štai taip, atmosfera būtent tokia, ne, sėklidė, kuri manęs geidžia, dar nenusileido, ir tai abipusiška, dar viena prošvaistė nevykėliui. Dar vienas greitai mestas žvilgsnis į Mahudą, į Vormą, tai mūsų paskutinis šansas, bet ko gi prikimšta jų makaulė, iš tų istorijų nebėra ko melžti, ir niekada nebuvo, aš turiu savo istoriją, tegu jie man papasakoja ją, ir pamatys, kad ir iš jos nieko neišmelši, jie pamatys, kad ir iš manęs nėra ko melžti, visam tam pasakojimų pragarui bus galas, panašu, kad čia aš dedu juos į šuns dienas, nuolat tas senas triukas, ak, tie vargšeliai, gal pagaliau išdėsiu juos į šuns dienas, ir jie patirs, ką reiškia būti pokalbio tema, priskirsiu jiems žodžius, kurių net šuniui niekas neišmestų: ausį, burną ir dar kelis minčių skutus per vidurį, atkeršysiu, paplasnosiu supratimu, jie pamatys, kas tai yra, kepštelsiu jiems per akį, va taip, kaip paklius, kartais, kai priešais pasipainios koks nors daiktas, atsisėsiu ant jo ir šiksiu jiems istorijas, nuotraukas, bylas, gražias vietoves, šviesas, dievus, artimuosius, visą tą kasdienybę, šaudamas: Gimkite, brangūs mano draugai, gimkite, grįžkite man į subinę ir pamatysite, ar gera ten raičiotis, tai neužtruks, aš viduriuoju. Jie pamatys, kas tai, kad tai ne taip jau patogu, kad tam reikia turėti ypatingą skonį, kad šitai tinka ne visiems, kad reikia gimti gyvam, kad tai nėra įgyjamas dalykas, gal tai išmokys juos nesikišti į mano reikalus. Taip, jei galėčiau, bet aš to negalėsiu, nebegalėsiu padaryti, gal kitados galėjau, tuomet, kai nėriausi iš kailio, laikydamasis savo instrukcijų, kad sugrąžinčiau į bažnyčios prieglobstį brangų paklydėlį, man buvo pasakyta, kad jis brangus, kad jis brangus man, kad aš brangus jam, kad mudu brangūs vienas kitam, visą gyvenimą aš pasakojau tam brangiam pražuvėliui visokius niekus, klau-

siau save, į ką jis panašus, kur mudu galėjom susitikti, visą gyvenimą, na, beveik visą, jokio beveik, visą, prieš susidėdamas su juo, aš jiems brangus, jie brangūs man, nuostabu, jie susidės su mumis, vienas po kito, gaila, kad jų nesuskaičiuojama daugybė, mūsų irgi, toks brangus persimetėlių kaulų rūsys, jis niekada neprisipildys, šįvakar viskas, žinoma, labai brangu, tuščia jų, kiti juk nieko nesupranta, tas mano pražuvėlis – paskutinis, kuris gauna į kailį, čia, prie manęs, jam jau atėjo galas, šalia juk nieko, po manimi, mes sumesti į krūvą, ne, taip irgi nieko neišeina, tai tik detalė, su juo jau viskas baigta, jis – priešpaskutinis, su manimi irgi bus baigta, aš – paskutinis, nieko nebegirdėsiu, nebeturiu ką veikti, tik laukti, tai ilgas reikalas, jis nuguls ant manęs, šalia manęs, tas mano ištikimas budelis, jo eilė kęsti tai, ką jis vertė iškęsti mane, o man – ramybė. Kaip viskas galiausiai susitvarko, tai padaro kantrybė, bėgantis laikas, tai padaro besisukanti žemė, padaro taip, kad žemė nebesisuktų, laikas nebėgtų, kančia nurimtų, lieka tik laukti nieko nedarant, nes tai beprasmiška, nieko nesuprantant, nes tai neduoda jokio postūmio, ir viskas susitvarko, niekas nesusitvarko, niekas, niekas, tai niekad nesibaigs, tas balsas niekad nenutils, esu čia vienas, pirmas ir paskutinis, nieko nepriverčiau kentėti, nenutraukiau niekam kančių, ir niekas nenutrauks mano kančių, jos niekad nesibaigs, aš niekada nepajudėsiu, niekada neturėsiu ramybės, jie irgi, skirtumas tik tas, kad jie jos ir negeidžia, jie sakosi jos negeidžią, sako, ir aš jos negeidžiu, negeidžiu ramybės, galiausiai gal jie ir teisūs, kaip galėčiau jos geisti, kas ji per viena, o tos pasakos apie kančią, kas tai per daiktas, jie sako, kad aš kenčiu, gal ir taip, kad pasijusčiau kur kas geriau, jeigu daryčiau tą, jeigu sakyčiau aną, jeigu judėčiau, jeigu suprasčiau,

jeigu jie nutiltų, jeigu jie pasišalintų, gal ir taip, iš kur gi man žinoti, kaip man suprasti, ką jie kalba, aš niekada nepajudėsiu, niekada nesuprasiu, niekada nekalbėsiu, jie niekada nenutils, niekada nepasišalins, niekada nepagaus manęs, niekada nesiliaus mėginę tai daryti, taškas, aš klausausi. Man tai labiau patinka, turiu sutikti, kad man tai labiau patinka, kas tai, ak, jūs gi žinote, kas jūs, tikriausiai publika, nieko sau, esama publikos, tai spektaklis, nusiperki vietą ir lauki, o gal jis nemokamas, matyt, nemokamas, nemokamas spektaklis, palauki, kol tai prasideda, kas tai, spektaklis, palauki, kol spektaklis prasideda, nemokamas spektaklis, o gal tai privaloma, privalomas spektaklis, lauki, kol prasidės, tasai privalomas spektaklis, lauki ilgai, išgirsti balsą, matyt, tai deklamavimas, tai ir yra spektaklis, kažkas deklamuoja rinktines, išmėgintas, garantuotas ištraukas, toks poezijos rytmetis, arba improvizuoja, vos jį girdi, tai ir yra spektaklis, išeiti negali, bijai išeiti, kitur gal dar blogiau, susitvarkai kaip sugebi, stengiesi elgtis išmintingai, atėjai per anksti, čia privalu mokėti lotynų kalbą, tai tik pradžia, tai dar neprasidėjo, tai tik jo įžanga, jis tik mankština balso stygas, pats vienas savo persirengimo kambaryje, jis pasirodys, pradės, o gal tai režisierius, jis duoda nurodymus, paskutines pastabas, uždanga tuoj pakils, tai ir yra spektaklis, laukti spektaklio sklindant murmesiui, svarstai, ar apskritai tai balsas, gal tai tik oras, kylantis, nusileidžiantis, plaukiantis, sūkuriuojantis, ieškantis išeities tarp kliūčių, o kur kiti žiūrovai, laukdamas jų nepastebėjai, nepastebėjai, kad lauki vienas, tai ir yra spektaklis, laukti vienam, neramioje aplinkoje, kad jis prasidėtų, kad kas nors prasidėtų, kad be tavęs dar būtų kas nors kita, kad galėtum išeiti, kad dingtų baimė, klausaisi proto balso: gal esi

aklas, veikiausiai kurčias, spektaklis jau įvyko, viskas baigėsi, bet kurgi ta ranka, ta draugiška ranka, ar tiesiog labdaringa ranka, ar ta, kuriai už tai sumokama, ilgai trunka, kol ji išnyra, paima jūsų ranką, išveda jus lauk, tai ir yra spektaklis, jis nieko nekainuoja, laukti vienam, aklam, kurčiam, nežinia kur, nežinia ko, kad pasirodytų ranka, ištrauktų jus iš ten, nuvestų kitur, kur, galimas dalykas, dar blogiau. Štai šitaip – jūs, dabar vartojame formą jūs. Na, o dabar įvardis tai, jis man labiau patinka negu šitai, turiu prisipažinti, man jis labiau patinka, nieko sau atmintis, tikrų tikriausias musgaudis, nežinau, man jis nebe labiau patinka, tai viskas, ką žinau, todėl neverta kvaršinti sau dėl to galvos, dėl to, kas nebe labiau patinka, ką jau čia, kvaršinti sau dėl to galvą, ne, niekada, reikia palaukti, surasti kokį nors labiau patinkantį dalyką, tada bus laikas pradėti deramą kvotą. Beje, susiekime, susiekime, juk niekad nežinai, beje, jų požiūris į mane nepasikeitė, aš apsigavau, jie apsigavo, jie mane apgavo, jie norėjo mane apgauti, sakydami, kad tas jų požiūris į mane pasikeitė, bet neapgavo, aš nesupratau, ką jie ketino daryti, ką jie ketino daryti su manimi, kalbu tai, kas man liepta kalbėti, ir tiek, be to, nežinau, nejaučiu turįs burną, nejaučiu burnoje besigrūdančių žodžių, o kai deklamuoji mėgstamą eilėraštį, jeigu mėgsti poeziją, požeminiame traukinyje arba lovoje, sau pačiam, žodžiai – jau čia pat, kažkur, be jokio garso, šito aš irgi nejaučiu, žodžiai sau krinta nežinia kur, nežinia iš kur, tokie tylos lašai per tylą, o aš to nejaučiu, nejaučiu turįs burną, nejaučiu turįs galvą, ar jaučiu turįs ausį, sakykit atvirai, ar aš jaučiu turįs ausį, nagi ne, bala nematė, ir ausį nebejaučiu turįs, tiesiog baisu, pasistenkite, aš juk turiu ką nors jausti, taip, kažką jaučiu, jie sako, kad aš kažką jaučiu, nežinau, kas tai,

nežinau, ką jaučiu, pasakykite man, ką aš jaučiu, aš pasakysiu jums, kas aš esu, jie pasakys man, kas aš esu, aš nesuprasiu, bet tai bus pasakyta, jie bus pasakę, kas aš esu, ir aš būsiu išgirdęs tai, būsiu išgirdęs tai be ausies ir būsiu pasakęs tai, būsiu pasakęs tai be burnos, būsiu išgirdęs tai išorėje, paskui iškart savyje, gal būtent šitai ir jaučiu, kad yra išorė ir vidus, o aš – per vidurį, gal būtent šitai aš ir esu, daiktas, dalijantis pasaulį perpus, vienoje pusėje – išorė, kitoje pusėje – vidus, tai gali būti plona it peilio ašmenys, aš nesu nei vienoje, nei kitoje pusėje, esu per vidurį, aš – pertvara, turiu du paviršius ir jokio tankio, gal būtent šitai ir jaučiu, jaučiu save virpant, esu timpanas, iš vienos pusės – galva, iš kitos – pasaulis, aš pats nesu nei vienoje, nei kitoje pusėje, jie kalba ne man, ne apie mane galvoja, ne, anaiptol, man visa tai nežinoma, pamėginkit gi ką nors kita, kiaulių šutve, pasakykite ką nors kita, kad aš išgirsčiau, nežinau kaip, kad pakartočiau tai, nežinau kaip, o vis dėlto kokie mužikai, kalbėti visąlaik tą patį, versti mane sakyti visąlaik tą patį, žinant, jog ne to reikia, ne, jie irgi nieko nebežino, jie užmiršta, jie mano, kad keičiasi, o iš tikrųjų nesikeičia niekada, jie bus čia, nuolat kartodami tą patį, kol nusibaigs kartodami, tuomet – gal šlakelis tylos, kol susirinks darbuotis nauja šutvė, nemirtingas esu tik aš, ką padarysi, juk gimti negaliu, matyt, toks ir yra jų išskaičiavimas, kartoti nuolatos tą patį, iš kartos į kartą, kol, praradęs savitvardą, imsiu klykti, tuomet jie pasakys: Jis suknerkė, tuoj pradės gargti, tai neišvengiama, dinkim iš čia, laukti nėra prasmės, mūsų laukia kiti, su juo jau baigta, jo bėdoms jau atėjo galas, jo bėdos prasidės, jo bėdos baigsis, jis išgelbėtas, mes jį išgelbėjome, visi jie vienodi, visi jie leidžiasi išgelbėjami, visi jie leidžiasi pagimdomi, jis buvo kietas riešutas, jis padarys

puikią karjerą, įtūžęs ir apniktas sąžinės graužačių, jis niekad neatleis sau, ir taip jie pasišalins, va šitaip samprotaudami, žąsele, arba po du, palei jūros krantą, per akmenėlius, per smėlį, įkvėpdami vakaro oro, dabar juk vakaras, tai viskas, ką aš žinau, vakaras, šešėliai, nesvarbu, kad ir kur tai būtų, žemėje. Taip, įtūžęs, kurgi ne, kurio galo, dėl vakaro irgi neaišku, nebūtinai vakaras, aušra juk irgi meta ilgus šešėlius visko, kas dar stačia, tik šitai ir tėra svarbu, svarbu tiktai šešėlis, be gyvybės, be formos ir be atvangos, veikiausiai tai aušra, nakties vakaras, tačiau ne tai svarbu, taigi jie pasišalins, patrauks pas mano brolius, ne, nieko panašaus, jokių brolių, taip, atsiimkite savo žodžius, jie nežino, jie išeina, nežinodami kur, šeimininko link, labai galimas daiktas, atkreipkite dėmesį, labai įmanoma, kad jis išlaisvins juos, jiems tai – galas, o man – pradžia, galo pradžia, jie sustoja pasiklausyti mano riksmų, daugiau nebesustos, sustos, sustos, tai yra liausis, mano riksmai liausis, retkarčiais, aš liausiuos rėkęs, kad pasiklausyčiau, ar niekas man neatsako, kad pažiūrėčiau, ar niekas neateina, o paskui eisiu, užsimerksiu ir eisiu, šaukdamas, šaukti kitur. Taip, bet štai mano burna, aš nepraversiu jos, nesugebėsiu, aš neturiu jos, nieko sau, ji man išaugs, iš pradžių tokia nedidukė skylė, paskui kaskart didesnė, didesnė, kaskart gilesnė, gilesnė, oras suplūs į mane srautu, toks gaivinantis oras, paskui beregint išsilies lauk su ūžesiu. Bet ar tai ne per didelis reikalavimas, ar ne per daug šito reikalauti iš tiek mažai, ar tai protinga? Ar nepakaktų, nieko nekeičiant dalykų sandaroje, kokios jos esama dabar ir būta visada, kad, burnai neatsivėrus toje vietoje, kur net raukšlės įsirėžti nesugebėdavo, ar nepakaktų, ko nepakaktų, pamečiau minties giją, bala nematė, griebkimės kitos, tik krustelkim, ir kažkokia

detalė nusėda, pakyla, pasigirs spragtelėjimas, ir viskas vėl atsigaus, tolydžio tas sniego kamuolys didės, sujudimas netrukus apims viską, patį judėjimą, vadinamąsias keliones, verslo, studijų, laisvalaikio keliones, iškylas ir sentimentalius bei vienatviškus pasivaikščiojimus, miniu tik pagrindines kryptis: sportą, blaškymąsi lovoje nuo nemigos, mankštos pratimus, ataksiją, spazmus, *rigor mortis*, išsilaisvinimą iš kaulų apvalko, to turėtų pakakti. Juk tai tik žodžių, balsų klausimas, nevalia to pamiršti, reikia pamėginti nepamiršti visiškai, to pareiškimo, kurį padarys jie, kurį padarysiu aš, čia esama šiokio tokio neaiškumo, reiktų savęs paklausti, ar visa ta gyvenimo ir mirties maišalynė jiems nėra absoliučiai svetima, lygiai kaip ir man. Faktas, kad jie jau nebežino, kur įklimpo, kur įklampino mane, aš niekada to nežinojau, aš esu ten, kur visada buvau, nežinau, kur tai yra, o ką gi reiškia tas kur, aš nežinau, matyt, kokį procesą, prirėmusį mane prie sienos, ar į kurį vis dar neįsijungiau, kalbant apie jų reikalą, nieko nesu priėjęs, šitai ir išveda juos iš pusiausvyros, jie nori, kad būčiau priėjęs kokį tašką, nesvarbu kokį, kad jie galėtų liautis nors filosofavę apie save, apie mane, apie siekiamą tikslą, ir paprasčiausiai tęstų toliau, nes to juk reikia, kol išseks, ne, ir ne taip, tiesiog tęstų toliau, nesiguosdami iliuzija, jog kartą pradėjo, jog kada nors galės užbaigti, bet tai juk pernelyg sunku, pernelyg sunku, neturint tikslo nelaukti galo, neturint prasmės, – noro grįžti į tą laiką, kai tavęs nebuvo. O dar sunku neužmiršti, kai aistringai trokšti ką nors padaryti, kad nebereikėtų prie to grįžti, kad liktų padaryti bent tiek mažiau, jog daryti nėra ko, jog nėra nieko ypatingo, ką padaryti reikėtų, nieko padaromo, ką padaryti reikėtų. Be to, beprasmiška, jaučiant tą troškulį, tą badą, ne, badas nebūtinas, pa-

kanka troškulio, bergždžia, jaučiant tą troškulį, pasakoti sau pasakas, siekiant prastumti laiką, pasakos laiko neprastumia, niekas laiko neprastumia, ką padarysi, taip jau yra, pasakoji sau pasakas, paskui pasakoji visokius niekus, sakydamas: Tai jau ne pasakos, nors tai vis dar pasakos, veikiau tų pasakų niekada ir nebuvo, tai visada buvo nesąmonės, visada pasakodavai sau visokias nesąmones, kiek tik save prisimeni, ne, dar anksčiau, juk nieko neprisimeni, visada visokias nesąmones, visada tą patį, siekdamas prastumti laiką, o laiko neprastūmęs – šiaip sau, iš troškulio, norėdamas liautis, nepajėgdamas liautis, klausdamas savęs, iš kur, iš kur tas poreikis kalbėti, tas poreikis liautis, tas negebėjimas liautis, suprasdamas priežastį, nebesuprasdamas priežasties, vėl suprasdamas, vėl nebesuprasdamas, nebeklausdamas savęs, vėl klausdamas, nieko nesuprasdamas, pagaliau suprasdamas, vėl nebesuprasdamas, kalbėdamas be paliovos, vis dar trokšdamas, vis dar klausdamas savęs, nebeklausdamas, vis dar kalbėdamas, vėl savęs klausdamas, klausdamas, kas čia per velniava, ką visa šitai reiškia, klausdamas savęs, ką nori sužinoti, sušukdamas: Ak taip, atsidusdamas: Nagi ne, dejuodamas: Gana, sušukdamas: Dar ne, vis dar stengdamasis suprasti priežastį, netekdamas galvos, stengdamasis susigrąžinti galvą, be paliovos kalbėdamas visokias nesąmones, vėl klausinėdamas savęs apie visokias nesąmones, trokšdamas nežinia ko, ak taip, kažko, ką galima būtų veikti, bet ne, veikti nebėra ko, nuo kada, nuo amžių amžinųjų, o paskui gana, nebent dar kartais paieškokim čia, dar viena pastanga, paieškokim ko, iš tikrųjų, pasistenkim suprasti, prieš pradėdami ieškoti, ko ieškosim, prieš ieškodami čia, kur, visąlaik kalbėdamas, visąlaik ieškodamas, savyje, išorėje, nebeieškodamas, netekdamas galvos,

keikdamas Dievą, jo nebekeikdamas, netekdamas jėgų, atgaudamas jas, visąlaik ieškodamas, gamtoje, supratime, nežinant ko, nežinant kur, kur yra gamta, kur yra supratimas, ko ieškai, kas ieško, stengdamasis suprasti, kas esi, aukščiausias paklydimas, kur esi, ką darai, ką padarei jiems, ką jie padarė tau, visąlaik kalbėdamas, kur yra kiti, kas kalba, tai kalbu ne aš, kur aš esu, kur ta vieta, kur aš buvau visada, kur yra kiti, tai kalba tie kiti, jie kalba man, jie kalba apie mane, aš juos girdžiu, aš nebylys, ko jie nori, ką aš jiems padariau, ką aš padariau Dievui, ką jie padarė Dievui, ką Dievas padarė mums, jis nieko mums nepadarė, mes nieko jam nepadarėme, mes negalime jam nieko padaryti, jis negali mums nieko padaryti, mes nekalti, jis nekaltas, tai niekieno kaltė, kas yra niekieno kaltė, tokia dalykų būklė, kokia dalykų būklė, taip jau yra, tebūnie taip, būk ramus, taip ir bus, kas bus taip, kaip taip, visąlaik kalbėdamas, mirdamas iš troškulio, netekdamas galvos, visąlaik stengdamasis suprasti, nebesistengdamas, vėl stengdamasis suprasti, ko gi jie nori, kad būčiau toks, kad būčiau anoks, kad šaukčiau, kad judėčiau, kad išeičiau iš čia, kad gimčiau, kad mirčiau, kad klausyčiausi, aš klausausi, to negana, kad suprasčiau, aš stengiuosi, man neišeina, nebesistengiu, nebegaliu stengtis, man to jau per akis, vargšeliui, jiems irgi, tegu jie kalba ką nori, tegu man duoda ką nors daryti, ką nors padaromo, man, vargšeliai, jie nesugeba, jie nemoka, jie darosi panašūs į mane, kaskart labiau, labiau, jie nebereikalingi, niekas nebereikalingas, niekas čia nieko nebegali, tai aš kalbu, beprasmiška pasakoti sau pasakas, ištroškusiam, išbadėjusiam, tarp ledo, krosnyje, nieko nejauti, kaip keista, nebejauti turįs burną, nebejauti burnos, burnos nebereikia, žodžiai sklando visur, manyje, išorėje, nieko sau, ką tik aš ne-

turėjau tankio, aš juos girdžiu, nėra jokio reikalo juos girdėti, nėra jokio reikalo turėti galvą, neįmanoma jų sustabdyti, neįmanoma sustoti pačiam, aš esu žodžiuose, aš sudarytas iš žodžių, kitų žmonių žodžių, kokių kitų žmonių, toji vieta irgi, oras irgi, sienos, grindys, lubos, žodžiai, visa visata yra čia, su manimi, aš esu oras, mūrai, įmūrytas, viskas pasiduoda, atsidaro, atslūgsta, vėl priplūsta, tumulai, aš – visi tie tumulai, susikryžiuojantys, susijungiantys, išsiskiriantys, kad ir kur eičiau, susirandu save, palieku save, einu savęs link, grįžtu iš savęs, nieko kito, tik aš, dalelė manęs, atsiimta, prarasta, trūkstama, žodžiai, aš – visi tie žodžiai, visi tie svetimieji, tos veiksmažodžio dulkės, neturinčios pagrindo, ant kurio nugultų, neturinčios dangaus, kur išsisklaidytų, susitinkančios, kad pasakytų, bėgančios viena nuo kitos, kad pasakytų, jog aš esu visos jos, tos, kurios susijungia, tos, kurios išsiskiria, tos, kurios nieko nežino vienos apie kitas, ir niekas kita, taip, kažkas kita, visiškai kitoks, aš esu visiškai kas kita, toks nebylus daiktas kietoje, tuščioje, uždaroje, sausoje, švarioje, juodoje vietoje, kur niekas nejuda, niekas nekalba, ir kad aš klausausi, ir kad aš girdžiu, ir kad aš ieškau, kaip gyvulys, gimęs narve iš gyvulių, gimusių narve, iš gyvulių, gimusių narve, iš gyvulių, gimusių narve, iš gyvulių, gimusių narve, iš gyvulių, gimusių narve, iš gyvulių, gimusių ir mirusių narve, gimusių ir mirusių narve, iš gyvulių, gimusių mirusiais narve, narve gimusių ir narve mirusių, gimusių ir mirusių narve, gimusių, paskui mirusių, gimusių ir paskui mirusių, kaip gyvulys, sakau aš, sako jie, toks gyvulys, kurio aš ieškau, kaip toks gyvulys, su savo menkomis galimybėmis, toks gyvulys, kuriam iš jo rūšies teliko baimė, įsiūtis, ne, įsiūtis išnyko, tik baimė, daugiau ničnieko, nieko, išskyrus baimę, šimte-

riopą, šešėlio baimę, ne, ji akla, ji gimė akla, iš garso, jeigu jums taip patinka, taip reikia, kažko juk reikia, apmaudu, bet taip yra, garso baimė, garsų baimė, gyvulių garsai, žmonių garsai, dienos ir nakties garsai, to pakanka, garsų baimė, visi garsai, daugmaž, daugmaž baimė, visi garsai, jų yra tik vienas, vienintelis, pratisas, dieną ir naktį, kas tai, tai žingsniai pirmyn ir atgal, tai balsai, kalbantys akimirką, tai kūnai, besiskinantys kelią, tai oras, tai daiktai, tai oras tarp daiktų, to pakanka, kad aš ieškočiau, kaip ir jis, ne, ne kaip jis, kaip aš, savaip, ką aš čia paistau, savaip, ko ieškau, ko ieškau dabar, tai, ko ieškau, ieškau, kas tai yra, tai turėtų būti šitai, tai gali būti tik šitai, tai kas yra, tai, kas galėtų būti, kas tai iš tikrųjų galėtų būti, kas, tai, ko aš ieškau, ne, tai, ką girdžiu, dabar visa tai grįžta atmintin, viskas grįžta, aš ieškau, girdžiu sakant, kad stengiuosi suprasti, kas tai galėtų būti, tai, ką girdžiu, šitai grįžta atmintin, iš kurgi tai galėtų grįžti, pasiekti mane, juk viskas čia taip tylu, ir sienos tokios storos, ir kaip man tai pavyksta, nejaučiant ausies, nejaučiant galvos nei kūno, nei dvasios, kaip man pavyksta, kam visa tai, ogi niekam, kaip man pavyksta, visiškai neaišku, jūs sakote, kad tai neaišku, jog kažko trūksta, kad būtų aišku, paieškosiu, paieškosiu ko trūksta, kad viskas būtų aišku, aš nuolat kažko ieškau, galiausiai tai nuvargina, ir tai dar tik pradžia, kaip man tatai pavyksta, ir kuriam galui, kad viskas būtų aišku, kaip man tatai pavyksta tokiomis sąlygomis, padaryti tai, ką padarau, turiu surasti, ką aš darau, pasakykite man, ką aš darau, ir aš paklausiu, kaip tai įmanoma, girdžiu jus sakant, jog aš girdžiu, jog ieškau, tai neteisybė, aš nieko neieškau, aš nieko nebeieškau, nesvarbu, palikime tai ramybėje, neatkaklaukime, o tai, ko ieškau, jie jau gaivina mano atmintį, o tai, ko ieškau,

primo – kas tai yra, *secondo* – iš kur tai kyla, ir *tertio* – kaip man pavyksta, būtent, kaip man pavyksta tai padaryti, regint štai šitai, turint galvoje tai, atsižvelgiant į nebežinau ką, štai kas yra aišku, kaip man pavyksta girdėti ir kaip man pavyksta suprasti, tai neteisybė, kuo gi galėčiau suprasti, todėl ir klausiu, kaip man pavyksta suprasti, ak, ne pusę, ir ne šimtąją dalį, ir ne penktąją milijono dalį, dalykime toliau iš penkiasdešimties, nei ketvirtį milijoninės dalies, gana, bet vis dėlto truputį, taip reikia, taip geriau, gaila, bet taip yra, vis dėlto menkas truputis, mažiausia kiek įmanoma, tai jau juntama, to pakanka, bendra tūkstantoji, dešimttūkstantoji pasakymo prasmė, dauginkime toliau, iš dešimties, niekas labiau nepailsina kaip skaičiavimas, šimtatūkstantoji, milijoninė, tai pernelyg, pernelyg mažai, apsirikome, nesvarbu, jokio skirtumo tarp vieno ir kito pasakymo, kas suvokia vieno jų reikšmę, suvokia ir visų kitų reikšmes, man tai netaikytina, visų, ak kaip jūs smarkiai perdedate, visados padaryti viską ligi galo, viską, kuris yra viskas, ir viską, kuris yra niekas, niekada jokio vidurio, niekada, visada, to jau per daug, per maža, dažnai, retai, reziumuokime po tokio nukrypimo, štai esu aš, aš tai jaučiu, taip, prisipažįstu, pasiduodu, štai esu aš, taip reikia, taip geriau, man nereikėjo to sakyti, aš nesakysiu to nuolat, aš naudojuosi tuo, kad privalau tai pasakyti, tai toks kalbėjimo būdas, esą esu aš, o, kita vertus, – tas garsas, tuo niekada neabejojau, ne, būkime logiški, tai niekada nekėlė abejonių, tas garsas, kita vertus, jeigu tai – kita vertus, tikriausiai kaip tik čia bus mūsų tolesnių svarstymų medžiaga, aš noriu pasakyti, kad atėjo laikas panagrinėti šitą klausimą iš pagrindų, pailsėjus, aš reziumuoju, dabar, kai esu čia, reziumuosiu aš, pasakysiu aš, ir būtent aš pasakysiu tai, ką turėjau

pasakyti, čia tai bus linksma, reziumuoju, aš ir tas garsas, kol kas nematau nieko kito, bet aš dar tik prisiėmiau savo funkcijas, aš ir tas garsas, ir kai tai bus, manęs nepertraukite, aš stengiuosi kaip įmanydamas, kartoju, aš ir tas garsas, du dalykai, dėl kurių temos, apvertus natūralią tvarką, regis, galiausiai viskas žinoma, be kita ko, tai, kas eina toliau, kitaip tariant, tas garsas, kurio lig šiolei buvo neįmanoma apibrėžti tiksliai nei įtikimai: nei kas tai per garsas, nei kaip jis mane pasiekia, nei koks organas jį skleidžia, nei koks priima, nei koks suvokimas jį pagauna, apskritai, o, kita vertus, kitaip tariant, aš, šitai užtruks ilgiau, aš, čia tai bus linksma, juk net labai apytikriai dar nepavyko nustatyti, kas aš esu, kur aš esu, ar aš – žodžiai tarp žodžių, ar aš – tyla tyloje, jei prisiminsime tik dvi ta tema pateiktas hipotezes, nors, tiesą pasakius, tylos kol kas buvo ne per daugiausiai pastebėta, tačiau nereikia kreipti dėmesio į išorę, kartoju, be kita ko, vis dar nenustatyta, kas aš esu, ne, jau sakyta, ką aš darau, kaip man pavyksta girdėti, jei girdžiu, ar girdžiu būtent aš, o kas gi gali tuo suabejoti, nežinau, bet abejonės šia tema esama, kažkur, kartoju, kaip man pavyksta girdėti, ar girdžiu būtent aš, ir kaip man pavyksta suprasti, elipsė, kai ji įmanoma, taip laimi laiko, kaip man pavyksta suprasti, ta pati išlyga, ir kaip tai atsitinka, jei kalbu aš, o taip manyti galima, lygiai kaip galima ir tuo suabejoti, jei kalbu aš, kad aš kalbu be paliovos, kad noriu liautis, kad liautis negaliu, viską nurodau tik bendrai, veikiau tai primena sinopsį, kartoju, nenustatyta, ar ieškau būtent aš, ko būtent ieškau, ką randu, prarandu, vėl surandu, išmetu, vėl ieškau, vėl randu, vėl išmetu, ne, aš niekada nieko neišmečiau, niekad nesu išmetęs nieko iš to, ką radau, niekada nesu radęs nieko, ko neišmečiau, niekada nie-

ko nesu išmetęs, ko nebūčiau galėjęs išmesti, jei ieškau būtent aš, aš randu, prarandu, vėl randu, vėl prarandu, vėl ieškau, neberandu, nebeieškau, vėl ieškau, vėl randu, vėl prarandu, nebeieškau, jei tai esu būtent aš, o jeigu tai esu ne aš, tai kas, kas tai yra, nieko kito aš nematau, kol kas, taip, taip, darau išvadą, nenustatyta, turint galvoje, kaip beprasmiška pasakoti sau visokias nesąmones, siekiant prastumti laiką, kam aš tai darau, ar būtent aš tai darau, tarsi reikėtų priežasčių daryti visokias nesąmones, siekiant prastumti laiką, nesvarbu, gali savęs klausti to, atminčiai, kodėl gi laikas nepraeina, jūsų nepalieka, kodėl jis grūdasi aplink jus, akimirką po akimirkos, iš visų pusių, kaskart aukščiau, kaskart tirštesnis, jūsų nuosavas laikas, kitų žmonių laikas, seniai jau mirusių ir dar negimusių mirusiųjų laikas, kodėl jis laidoja jus smiltelė po smiltelės, nei gyvą, nei mirusį, nieko neprisimenantį, nieko nesiviliantį, nieko nesuprantantį, be istorijos ir be ateities, palaidotą po sekundėmis, pasakojantį visokius niekus, su pilna burna smėlio, savaime suprantama, tai ne į temą, laikas – vienas dalykas, o aš – kitas, tačiau gali savęs paklausti, kodėl tas laikas nepraeina, paprastų paprasčiausiai, neregistruotas, pro šalį, siekiant prastumti laiką, manau, kad tai jau viskas, kol kas, nematau nieko kito, nieko nebematau, kol kas. Privalau nebeužduoti sau klausimų, jeigu tai aš, tie triušiai, kliudantys man vėl save susigrąžinti, jeigu čia turimas omenyje ne kas nors kitas, du kiti, kaip sakė anas kitas, privalau to nebedaryti. Daugiau sprendimų, jeigu jau reikia daryti sprendimus, būtent, drąsiau, daugiau sprendimų. Nevengti dažnai naudotis taupumo principu, tarsi jis būtų man pažįstamas, juk dar ne vėlu. O būtent, nuo šiol daryti prielaidą, kad pasakytas ir išgirstas dalykas turi vieną

šaltinį, vengiant suabejoti galimybe daryti bet kokią prielaidą. Lokalizuoti tą šaltinį savyje, nepatikslinant kur, jokio smulkmeniškumo, viską, kas pageidaujama trečiųjų šalių sąmonės, o kalbant kiek bendriau – išorinio pasaulio. Esant reikalui, išrutulioti tą kompresijos procesą iki bet kokių postulatų atsisakymo, išskyrus to nebylaus puspročio, kuris negirdi nieko, ką pats sako, nei prieš tai, nei po to, ir supranta, neteisingai, tik patį mažmožį. O sunkiomis akimirkomis, kai gresia pajust nusiminimą, išvysti vaizduotės akimis didžiulę idiotišką, raudoną, storalūpę, apsiseilėjusią burną, paslapčia išsituštinančią su skalbinių ir drėgnų bučinių garsais, drauge su užkemšančiais ją žodžiais. Kartą visiems laikams atsikratyti bet kokios minties apie pradžią ir apie pabaigą, sykiu ir įprastinės prakeikimo analogijos. Savaime aišku, įveikti pragaištingą polinkį reikštis. Laikyti save, be jokių skrupulų ir gailesčio, tuo, kuris egzistuoja, kažkaip, nesvarbu kaip, jokio pedantiškumo, tuo, kurio istorija akimirką norėjo būti šita istorija. Dar geriau, suteikti sau kūną. O dar geriau, suteikti sau teisę į protą. Nepasismaugiant kalbėti apie savo pasaulį, dar vadinamą vidiniu pasauliu. Dėl nieko nebeabejoti. Nieko nebeieškoti. Pasinaudoti naujut naujutėlaite siela, tankiu, kad pasinertum, vieninteliu įmanomu pasinėrimu, vidun. Galiausiai, trumpai tariant, priėmus šiuos sprendimus, ir dar kitus, tęsti viską ramiai, kaip ir anksčiau. O vis dėlto kažkas pasikeitė. Nuo tada nė žodžio apie Mahudą, apie Vormą, ak taip, pamiršau, kalbėti apie laiką, nekrūpčiojant, o dar ketinu, pasitelkęs savaime suprantamą minčių asociaciją, pasinaudoti erdve, taip atsainiai, lyg ji nebūtų užkimšta iš visų pusių vos už kelių colių, tai jau visiškai neblogai, tie keli coliai suteikia man erdvės, argi ne taip, jie suteikia man erdvės, kur

galiu iškišti liežuvį, pabūti iškišęs, paskui vėl iškišti. Kai pagalvoju apie tai, kitaip tariant, ne, nieko nepasakiau, kai pagalvoju apie tai, apie laiką, kurį aš praradau drauge su tais pjuvenų ryšuliais, pradedant Merfiu, kuris nebuvo pirmas, kai turėjau save namuose, po ranka, svirduliuojantį nuo savo paties odos ir kaulų, tikrų, naštos, dvesiantį nuo vienatvės ir užmaršties taip, kad net suabejojau savo buvimu, ir net dabar, šiandien, netikiu juo nė sekundę ir, kai kalbu, turiu paklausti: Kas čia kalba, ir paieškoti, o kai ieškau: Kas čia ieško, ir ieškoti, ir taip toliau, ir lygiai taip yra su visais kitais dalykais, kurie man nutinka ir kuriems reikia ką nors surasti, nes dalykams, kurie nutinka, reikia ko nors, kam jie galėtų nutikti, ir reikia, kad kas nors juos nutrauktų. Bet Merfiui ir kitiems, o galiausiai tiems dviem mūsų šaunuoliams nepavyko nutraukti tų man nutikdavusių dalykų, jiems irgi nieko negalėjo nutikti, nieko tokio, kas nutikdavo man, lygiai kaip nieko kito, nieko kito nėra, nebeapgaudinėkim savęs žodžiais, tėra tik man nutinkantys dalykai, pavyzdžiui, klausymasis, kalbėjimas, ieškojimas, kurie negali man nutikti, kurie klajoja aplink mane it kokie besikamuojantys kūnai, besikamuojantys noru įsitvirtinti, besikamuojantys noru sustoti, ne, kaip kokios hienos, staugiančios ir plyštančios juoku, irgi ne, bala nematė, aš užtrenkiau prieš juos duris, esu čia niekuo dėtas, mano durys jiems uždarytos, ko gero, tai ir yra tyla, ramybė – atidaryti savo duris ir leistis suryjamam, jie liautųs loję ir pultų ėsti, tie snukiai, kur loja: Atidarykite, atidarykite, jums nieko nenutiks, pamatysite. Kaip smagu atsigręžti atgalios, tos ilgos kelionės horizonto link be burės, tarp dviejų panėrimų, tai, garbės žodis, malonumas negalėti paskęsti tokiomis sąlygomis. Taip, bet štai aš jau toli nuo savo durų, toli

nuo savo sienų, reikėtų pažadinti raktininką, be abejonės, toks yra, ir dar toli nuo savo žodžių, sugrįžkim ten, jo nebėra ten, kur, regis, jį mačiau, keistas tas kieto ir skysto mišinys, jau nebe tas, gal aš suklydau dėl tos vietos, taip, tai ta pati vieta, ji dar ten pat, toje pačioje vietoje, gaila, norėčiau ją prarasti, norėčiau prarasti save, kaip kitados, tais laikais, kai turėjau vaizduotę, užsimerkti ir atsidurti miške arba ant jūros kranto, arba mieste, kur nieko nepažįstu, naktis, visi jau grįžę namo, aš vaikštau gatvėmis, veriu jas vieną ant kitos, tai mano jaunystės miestas, aš ieškau savo motinos, kad ją užmuščiau, reikėjo pagalvoti apie tai anksčiau, prieš gimstant, lyja, man gera, aš einu gatvės viduriu, žirglioju, nusukdamas į šalį, dabar jau viskas baigta, užsimerkęs regiu tą patį, ką atviromis akimis, kitaip tariant, palaukite, tuoj pasakysiu, tuoj pamėginsiu pasakyti, man įdomu, kas tai galėtų būti, tai, ką matau atsimerkęs, užsimerkęs, nieko, aš nieko nebematau, še tau, kaip apmaudu, tikėjausi ko nors geriau, štai ką reiškia nesugebėti prarasti save, klausiu savęs, ar tai ir reiškia nesugebėti prarasti save, kai nieko nematai, kad ir kurion pusėn žvairuotum, nei kada, aklas, nematai to mažyčio padaro, kaskart skirtingais apdarais, vis zujančio pirmyn atgal, iš šešėlio į šviesą, kuris vis neriasi iš kailio, ieško, kaip likti tarp gyvųjų, pabėgti, ar uždarytas žiūri pro langą į vis besikeičiantį dangų, būtent, nesugebėti prarasti save, nežinau, ką matydavau tais senais laikais, kai rizikuodavau mestelti skubrų žvilgsnį, nežinau, nebeprisimenu. Šiaip ar taip štai čia aš, turintis akis, kurias atmerkiu ir užmerkiu, dvi, tikriausiai mėlynas, žinodamas, jog tai beprasmiška, nes dar turiu ir galvą, dabar, kur telpa įvairiausi žinomi dalykai, argi kalbu apie save, ar tai įmanoma, aišku, kad ne, štai dar vienas dalykas, kurį žinau,

apie save kalbėsiu tuomet, kai jau nebekalbėsiu. Beje, nėra svarbu kalbėti apie mane, svarbu išvis kalbėti, svarbu išvis nebekalbėti, ta šiokia tokia painiava, man regis, pranašauja gera, reikės dar rasti pavadinimą tam paskutiniam pakaitalui, kurio galva plyšte plyšta nuo tų niekingų įsitikinimų ir tos jo lėlės akys, vėliau, vėliau, iš pradžių reikia jį kuo smulkiausiai aprašyti ir pamatyti, ką jis geba, iš kur jis atsirado, labai svarbu ir, kur jis grįžta, na, žinoma, į savo galvą, juk neketinam vėl įpulti į šelmių romano žanrą, paragavę Mahudo ir visokių kitokių Vormų. Dabar iš tuščio į kiaurą pilstau aš, persekiotojai išvyko, aš – šeimininkas laive, po žiurkių, aš nebešliaužioju tarp suolų, mėnesienoje, vėzdų šešėlyje, keistas tas kieto ir skysto mišinys, dabar tik dar truputis oro – ir visos stichijos bus krūvoj, ne, pamiršau ugnį, vis dėlto keistas pragaras, o gal tai rojus, gal tai žemė, gal tai kokio nors požeminio ežero krantai, šiek tiek kvėpuoji, vis dėlto kvėpuoji, nors nesu tikras, nieko nematyti, nieko negirdėti, girdėti tik ilgas negyvo vandens ir purvo pasibučiavimas, tenai viršuj, už kokių dvidešimties sieksnių, žmonės zuja pirmyn atgal, tu juos sapnuoji, tavo ilgam sapne yra vietos ir nubudimams, klausi savęs, iš kur visa šitai žinai, net matai žolę, priešaušrio žolę, melsvoką nuo rasos, ne tokios jau tos mano akys blogos, jos ne mano, su manosiomis viskas baigta, jos net nebeverkia, tik atsimerkia ir užsimerkia iš įpročio, ketvirtis valandos atsimerkusios, ketvirtis valandos užsimerkusios, kaip tos pelėdos užtvertoje Betersi parko grotoje, Betersi parkas, tai man kažin ką primena, ak, laidotuves, vadinasi, aš niekada nesiliausiu geidęs gyventi. Ne, ne, ne, ir ne galva, tik jau ne galva, savo galvoje jis irgi niekur nenueina, aš mėginau. Pririštas prie stulpo, užrištomis akimis, prikimštas iki pat ryklės,

kvėpuoji grynu oru, po guobomis in se, cituodamas Šelį, nejautrus strėlėms. Taip, galva, tačiau tvirta, tvirtas kaulas, kuriame esi įstrigęs, tarsi kokia fosilija uoloje. Gal vis dėlto tai aš. Šiaip ar taip, tęsti nebegalėsiu. Nors privalau tęsti. Taigi tęsiu. Oro, oro, ieškosiu oro, oro laike, laiko oro, erdvėje, savo galvoje, būtent šitaip galėsiu tęsti. Nesvarbu, balsas ščiūva, tai pirmas kartas, ne, man šitai jau pažįstama, jis buvo net nutilęs, dažnai, va šitaip tai baigsis dar kartą, aš nutilsiu, pritrūkęs oro, paskui jo vėl priplūs ir aš pradėsiu iš naujo. Mano balsas. Balsas. Taip, girdžiu jį silpniau. Pažįstamas jausmas. Jis liausis. Aš jo nebegirdėsiu. Nutilsiu. Nebegirdėti to balso, būtent šitai aš vadinu nutilti. Kitaip tariant, aš vis dar jį girdėsiu, jeigu gerai įsiklausysiu. Gerai įsiklausysiu. Gerai įsiklausyti, štai ką aš vadinu nutilti. Aš jį tebegirdėsiu, sutraukytą, nusilpusį, nesuprantamą, gerai įsiklausęs. Tebegirdėti jį, nesuprantant, ką jis sako, štai ką aš vadinu nutilti. Paskui jis užsiplieks, kaip atsigaunanti ugnis, kaip gęstanti ugnis, man tai paaiškino Mahudas, ir aš išnirsiu iš tylos. Per daug blogai girdėti, kad galėčiau kalbėti, štai kas yra mano tyla. Kitaip tariant, aš visada kalbu, bet kartais perdėm tyliai, per toli nuo savęs, per toli savyje, kad pats save girdėčiau, ne, aš girdžiu, kad suprasčiau. Nepasakyčiau, kad visad suprantu. Jis nutolsta, grįžta prie durų, aš tuoj nutilsiu, tai bus tyla, aš klausysiuos, tai blogiau nei kalbėti, blogiau nei kančia, ne, ne blogiau, tas pats. Nebent šįkart tai bus tikra tyla, toji, kurios man nebereikės nutraukti, kurioje man nebereikės įsiklausyti, kurioje galėsiu seilėtis kampe, galva bus jau išsikrausčiusi, liežuvis nebegyvas, toji tyla, kurią stengiausi laimėti, kurią maniau galėsiąs laimėti. To nesitikiu. Aš išsijungsiu, kitaip tariant atrodysiu lyg išsijungiau, tai bus kaip visa

kita. Tarsi kas nors žiūrėtų į mane! Tarsi tai būčiau aš! Tai bus toji pati tyla, kaip ir visuomet, persmelkta nevykusių kuždesių, kvapo gaudymo, nesuprantamų dejonių, kurias gali supainioti su juoku, trumpų rimties akimirkų, lyg kas nors būtų per anksti palaidotas. Visa tai truks tiek, kiek truks. Paskui pradėsiu iš naujo, atgimsiu. Štai ką laimėjau už visus savo vargus. Nebent šįkart tai bus galiausiai tikra tyla. Gal aš jau pasakiau tai, ką reikėjo pasakyti, tai, kas man duoda teisę nutilti, nebesiklausyti, nebegirdėti, pačiam to nežinant. Aš jau klausausi, aš jau pamažėle nutylu. Kitąsyk taip nevargsiu, papasakosiu seną Mahudo istoriją, nesvarbu kurią, jos visos vienodos, nesivargindamas, nebežiūrėdamas savęs, žinosiu: kad ir ką pasakyčiau, rezultatas vis viena bus tas pats, aš niekada nenutilsiu, niekada neturėsiu ramybės. Nebent tik pamėginčiau dar kartą, paskutinį, pasakyti tai, ką reikia pasakyti, apie save, jaučiu, kad tai bus apie save, matyt, čia ir yra mano klaida, kad nebereiktų nieko daugiau sakyti, klausytis, prieš numirštant. Jis vėlei pasigirdo. Džiaugiuosi. Skubinai pamėginsiu vėl. Ką pamėginsiu. Nežinau. Tęsti. Dabar čia – nė gyvos dvasios. Štai kur gera tąsa. Nė gyvos dvasios, keblu, jeigu turėčiau atmintį, gal ir žinočiau, jog tai – pabaigos ženklas, gal deramos, paskutinės pauzės ženklas, nebeturėti jokio žmogaus, jokio, apie kurį galėtum kalbėti, jokio, kuris kalbėtų su tavim, tad gautum pasakyti: Tai aš susikūriau sau šitokį gyvenimą, tai aš pasakoju sau apie save. Paskui tau ima trūkti oro, taip prasideda galas, nuščiūvi, tai jau galas, anaiptol, pradedi iš naujo, pamiršai, čia kažkas yra, kažkas, kas kalba su tavimi, apie tave, apie save, paskui dar ir antras, paskui net trys vienu metu, šitie skaičiai tik nuorodai, visi vienu metu, jie kalba su tavimi, apie tave, apie save, man reikia tik klausy-

tis, paskui jie išeina, vienas paskui kitą, nutyla, vienas paskui kitą, o balsas tęsia, tai ne jų balsas, jų niekada čia nebuvo, čia niekada nieko nebuvo, nieko, išskyrus tave, niekada nieko kito, tik tu, tu, kalbantis apie save, dūstantis, tai jau beveik galas, liaujiesi kvėpavęs, tai galas, anaiptol, girdžiu save šaukiant, ir vėl viskas prasideda iš naujo, tikriausiai viskas būtų vykę šitaip, jeigu būčiau turėjęs atmintį. O jeigu būtų daiktų, koks nors daiktas kur nors, koks nors gamtos lopelis, apie kurį galėtum pakalbėti, gal susitaikytum su tuo, kad nebeturi jokio žmogaus, kad esi kalbantysis, jeigu kur nors būtų koks daiktas, apie kurį galėtum pakalbėti, netgi jo nematydamas, net nežinomas kas tai per daiktas, tik jausdamas jį čia, su savimi, kažkur, gal įgautum drąsos netylėti, ne, drąsos reikia turėti norint nutilti, nes būsi nubaustas, būsi nubaustas už tai, kad nutilai, ir vis dėlto gali tiktai nutilti ir būti nubaustas už tai, kad nutilai, ir būti nubaustas už tai, kad buvai nubaustas, nes viską pradedi iš naujo, pradedi dusti, o kad būtų nors daiktas, bet kur tau, jo nėra, tai jie išeidami išsinešė daiktus, jie išsinešė gamtą, niekada nebuvo jokio žmogaus, niekada nebuvo nieko, nieko, tik aš, kalbantis sau apie save, neįmanoma liautis kalbėjus, neįmanoma tęsti, bet tęsti privalau, taigi tęsiu, be niekieno ir nieko pagalbos, tik pats, tik savo nuosavu balsu, kitaip tariant, liausiuos kalbėjęs, baigsiu, tai jau galas, galo pradžia, ir jis nebus vienintelis, kas čia, kažin kokia maža skylutė, nusileidi į ją, tai tyla, blogiau nei triukšmas, klausaisi, tai blogiau nei kalbėti, ne blogiau, ne blogiau, klausaisi sunerimęs, gal jie mane pamiršo, ne, šaukia, šaukia mane, iššliaužiu vėl, kas čia, maža skylutė, dykumoje. Blogiausia yra galas, ne, blogiausia yra pradžia, paskui vidurys, paskui galas, galiausiai blogiausia yra galas, tas balsas,

kuris, kiekviena akimirka yra blogiausia, visa tai vyksta laike, sekundės slenka, viena po kitos, trūkčiodamos, netolygiai, jos neslenka, jos nepraslenka pro šalį, jos atsiranda, bum, paf, bum, paf, vėl įstumia tave vidun, atšoka, nebejuda, ir jau nebežinai, ką sakyti, kalbi apie laiką, apie sekundes, yra žmonių, kurie jas deda vienas prie kitos, kad sudėtų iš jų gyvenimą, aš šitaip negaliu, kiekviena jų yra pirma, ne, antra arba trečia, turiu tris sekundes, ir tai ne kasdien. Buvau kitur, kažką kita dariau, buvau skylėje, dabar lendu iš jos, veikiausiai nutilau, ne, sakau tai, kad ką nors pasakyčiau, kad dar bent kiek galėčiau tęsti, reikia dar truputį patęsti, reikia dar ilgai tęsti, reikia dar tęsti visą laiką, jei prisiminčiau, ką pasakiau, galėčiau tai pakartoti, jei galėčiau išmokti ką nors atmintinai, būčiau išgelbėtas, turiu nuolat kartoti tą patį, ir reikia kiekvieną sykį prisiversti, sekundės turi būti visos vienodos, ir visos jos netikusios, ką gi aš čia dabar šneku, klausiu savęs. O vis dėlto aš turiu prisiminimų, prisimenu Vormą, kitaip tariant, mano atmintyje išliko jo vardas, ir tą kitą, kuo jis vardu, kuo jis vardu, tą ąsotyje, regiu jį puikiai, geriau negu save, žinau, kaip jis gyveno, dabar prisimenu, kad aš vienintelis jį mačiau, o manęs niekas nemato, jis irgi, nebematau jo, Mahudas, jis buvo vardu Mahudas, aš jo nebematau, nebežinau, kaip jis gyveno, jo nebėra tame ąsotyje, aš niekada jo nemačiau, ir vis dėlto aš jį prisimenu, prisimenu, kad apie jį kalbėjau, tikriausiai kalbėjau apie jį, iš atminties išplaukia tie patys žodžiai, ir jie yra mano prisiminimai. Aš sugalvojau jį, jį ir daugelį kitų, ir tas vietas, kur jie praėjo, tas, kur jie pasiliko, kad galėčiau kalbėti, nes reikėjo kalbėti nekalbant apie save, aš negalėjau kalbėti apie save, man nebuvo pasakyta, kad turiu kalbėti apie save, aš sugalvojau savo prisiminimus,

nežinodamas, ką darau, nė vienas jų nėra apie mane. Tai jie prašė manęs kalbėti apie juos, jie norėjo žinoti, kokie jie, kaip gyvena, man tai buvo priimtina, maniau, kad man tai priimtina, nes neturėjau ką sakyti, nes privalėjau kažką sakyti. Nuo tada, kai lioviausi tylėjęs, jaučiausi laisvas kalbėti bet ką. Paskui sakiau sau, jog galiausiai tai, ką kalbėjau, nebūtinai buvo nesąmonės, jog tai visai galėjo būti būtent tai, ko buvo iš manęs reikalaujama, jeigu manysime, kad iš manęs ko nors buvo reikalaujama. Ne, aš nieko nemaniau ir nieko nesakiau sau, dariau tai, ką galėjau, tai, kas pranoko mano jėgas, ir dažnai liaudavausi nebepajėgdamas, tačiau, nepaisant to, viskas sau vykdavo toliau, balsas aidėdavo, balsas, tas, negalėjęs būti mano balsu, nes aš nebeturėjau balso, ir vis dėlto jis galėjo būti tik mano balsas, nes aš nepajėgiau nutilti ir buvau vienas, nepasiekiamas jokio kito balso. Taip, mano gyvenime, kadangi privalu jį taip vadinti, būta trijų dalykų, negebėjimo kalbėti, negebėjimo nutilti ir vienatvės, aišku, fizinės, ir aš sukausi, pasitelkdamas juos visus tris. Taip, žinoma, dabar galiu kalbėti apie savo gyvenimą, esu per daug pavargęs, kad būčiau delikatus, nors nežinau, ar gyvenau, tuo klausimu iš tikrųjų neturiu nuomonės. Kad ir kaip būtų, manau, netrukus visiškai nutilsiu, nors man tai uždrausta. Tada, taip, va šitaip, it koks gyvasis, kurgi ne, būsiu numiręs, netrukus mirsiu, tikiuosi, jog šitaip pasikeisiu. Nutilti norėčiau dar prieš tai, kartais manydavau, jog man tai būtų atpildas už tokį šaunų kalbėjimą, tas įžengimas, dar gyvam, į tylą, kad galėčiau ja pasimėgauti, ne, nežinau kam, kad pajusčiau save nutylant, susiliejant su tuo oru, kurį tik aš ir virpinu be paliovos, ne, tai netikras oras, negaliu to pasakyti, negaliu pasakyti, kodėl norėčiau nutilti prieš numirdamas, kad

būčiau bent jau tuo, kuo, visada būdamas, niekada negalėjau būti nebijodamas, jog bus blogiau, jeigu ramiai ateisiu ten, kur, visada būdamas, niekada negalėdavau pailsėti, ne, nežinau, viskas daug paprasčiau, aš norėjau savęs, norėjau tėvynės, norėjau bent kiek pabūti tėvynėje, nenorėjau numirti svetimame krašte, tarp svetimšalių, svetimšalis savo gimtinėje, tarp įsibrovėlių, ne, nežinau, ko norėjau, nežinau, ką galvojau, matyt, norėjau daug ko, įsivaizdavau begalę nesąmonių, visą laiką kalbėdamas, pats nežinodamas konkrečiai, kol apakau nuo tų aistrų ir vizijų, miešdamas jas vienas su kitomis, geriau jau būčiau buvęs dėmesingesnis savo kalboms. Be to, tai vyko visai ne taip, tai vyko taip, kaip vyksta dabar, kitaip tariant, aš nežinau, nereikia tikėti tuo, ką aš kalbu, juk aš pats nežinau, ką kalbu, darau taip, kaip visada darydavau, tęsiu taip, kaip galiu. O dėl tikėjimo, jog netrukus nutilsiu suvisai, tai netikiu tuo kaip nors ypatingai, aš tuo tikėjau visada, kaip tikėjau, jog niekad nenutilsiu, negali pavadinti to tikėjimu, tai mano sienos. Bet argi iš tikrųjų nuo to laiko niekas nepasikeitė? Jeigu, užuot turėjęs kalbėti, būčiau turėjęs ką nors daryti, rankomis arba kojomis, na, kad ir rūšiuoti, ar paprasčiausiai dėlioti daiktus, įsivaizduokime, kad man būtų reikėję sukeisti daiktus vietomis, tada žinočiau, ką veikiau, ne, nebūtinai, matau tai iš čia, jie išsirikiuoja, kad negalėčiau įtarti esant du indus, tą, kurį reikia ištuštinti, ir tą, kurį reikia pripildyti, kad palaikyčiau juos vienu, tai būtų vanduo, vanduo, aš semčiau jį antpirščiu iš vieno indo ir pilčiau į kitą, arba jų būtų keturi, arba šimtas, pusę jų reikėtų ištuštinti, kitą pusę pripildyti, visi jie sunumeruoti, pažymėtus lyginiais skaičiais reikėtų ištuštinti, nelyginiais – pripildyti, ne, tai būtų sudėtingiau, tai būtų ne taip simetriška, bet nesvarbu,

ištuštinti, pripildyti, tam tikru būdu, tam tikra tvarka, pagal tam tikrus atitikmenis, kad būčiau priverstas galvoti: indai, susisiekiantys, susisiekiantys, sujungti dviem po grindimis paslėptais vamzdžiais, matau tai iš čia, visąlaik rodantys tą patį lygmenį, ne, šitaip neišeitų, pernelyg beviltiška, jie viską sutvarkytų taip, kad tarpais mane užplūstų vilties gūsiai, taip, taip, jokios ramybės, bet aš esu, buvau sakąs, kad esu ramus, taip, jie taip susitvarkytų su tais vamzdžiais ir čiaupais, matau tai iš čia, kad aš save retkarčiais apgaučiau, jeigu man reikėtų padaryti aną, užuot padarius šitą, truputį perpilti iš vieno į kitą, tai indas visą laiką būtų tas pats, aš puikiai tai atlikčiau ir jausčiausi geriau negu dabar, ne, aš nenoriu skųstis, turėčiau kūną, man nereikėtų kalbėti, girdėčiau savo žingsnius, beveik nuolat, ir vandens šnaresį, ir vamzdžių užspeisto oro ūžimą, nesuprantu, mane ištiktų uolumo priepuoliai ir aš sakyčiau sau: Juo greičiau tai padarysiu, juo greičiau tai bus padaryta, tai, ką ir turiu išgirsti, tai ir būtų viltis, ten nebūtų tamsu, tokį darbą neįmanoma atlikti tamsoje, nelygu kaip pažiūrėsi, taip, aš tikrai nematau lango, bent jau iš čia, nors čia visai ir nesvarbu, kad nematau lango, man čia nereikia vaikščioti pirmyn atgal, visa laimė, aš to nesugebėčiau, ir miklus būti nesugebėčiau, juk vanduo, savaime aišku, turėtų didžiulę vertę ir menkiausias pakeliui ar jį traukiant arba pilant prarastas lašas man brangiai atsieitų, o kaip žinoti tamsoje, ar vienas lašas, kas gi čia per istorija, tai istorija, štai aš papasakojau dar vieną trumpą istoriją apie save, apie gyvenimą, kuris galėjo būti mano gyvenimas nieko manyje nepakeisdamas, kuris gal toks ir buvo, gal aš ir praėjau pro ten prieš nusipelnydamas praeiti pro čionai, kas žino, kokio didingo likimo link žengiu, o gal grįžtu. Bet tikriausiai ir vėl čia

kalbama apie tą kitą, aš jį matau taip puikiai, vaikštantį pirmyn atgal tarp savo statinaičių, neleidžiantį drebėti savo rankai, numetantį tą antpirštį, besiklausantį, kaip jis atšoka ir rieda, sukantį koja aplink jį ratus, atsiklaupiantį, atsigulantį kniūbsčią, šliaužiantį, štai čia viskas ir baigiasi, veikiausiai tai buvau aš, bet aš juk niekada nesu savęs matęs, vadinasi, tai ne aš, nežinau, kaip save atpažinti, juk niekada nesu savęs sutikęs, štai čia viskas ir baigiasi, taškas, aš jo nebematau, aš jo nebematysiu, ne, matysiu, dabar jis čia, drauge su tais kitais, aš jų nevardysiu, sakai tai, kad ką nors pasakytum, vieni daro šitaip, kiti anaip, jis daro taip, kaip pasakiau, nebeprisimenu, jis grįš pabūti su manim, tik prasti žmonės būna vieni, aš jį dar pamatysiu, jis pats to panorės, panorės sužinoti, koks jis buvo, kaip gyveno, arba jis nebegrįš, viena iš dviejų, grįžta ne visi, aš noriu pasakyti, jog esama ir tokių, kuriuos lig šiolei mačiau tik vieną kartą, tikra teisybė, tai tik pradžia, jaučiu, kad galas jau čia pat, pradžia irgi, viskam savo orbita, tai akivaizdu. Bet, grįžtu prie savo įsipareigojimų, niekas iš tikro nepasikeitė nuo tų laikų, kai visa šitai tęsiasi, dabar kalbu apie save, taip, nuo šiol kalbėsiu tik apie save, nuspręsta, net jeigu man tai nepavyks, nors jokio pagrindo nėra, taigi galiu pradėti. Niekas nepasikeitė. Matyt, aš vis dėlto senstu, na ir kas, visada buvau senas, visada senstantis, be to, senimas nieko nekeičia, jei neminėsime, jog kalbama ne apie mane, po perkūnais, aš sau prieštaravau, bet tai niekis. Nuo tada, kai nebežinai, apie ką kalbi, ir negali sustoti, kad pagalvotum apie tai ramiai, laimė, laimė, sustoti labai norėtum, tačiau be jokių sąlygų, nuo tada, kartoju, nuo tada, kai, nagi, nuo tada, kai žmogus, nuo tada, kai jis, ak, šimts perkūnų, nuo tada, kai šitai, paskui tai, sutinku, nebekal-

bėkim apie tai, aš vos neužstrigau. Padėkite, padėkite, o kad galėčiau aprašyti tą vietą, aš, taip puikiai mokantis aprašinėti vietas, sienas, lubas, grindis, tai mano specialybė – durys, langai, kokių tik jų nesu įsivaizdavęs per visą savo karjerą, buvo tokių, kurie vėrėsi į jūrą, matei tik jūrą ir dangų, jei tik būčiau galėjęs užsidaryti kambaryje, žodžių medžioklei būtų atėjęs galas, net jeigu jis būtų buvęs be durų, net jeigu jis būtų buvęs be langų, be nieko, vien keturios plokštumos, šešios plokštumos, jeigu galėčiau užsidaryti, tai būtų šachta, tegu ten tamsu nors į akį durk, galėčiau sustingti ir nejudėti, rasčiau būdų ištirti ją, klausyčiausi aido, pažinčiau ją, prisiminčiau, įsivaizduočiau, jausčiausi kaip namie, papasakočiau, kaip ten, mano namuose, viskas atrodo, užuot kalbėjęs visokius niekus, toji vieta, o kad galėčiau tą vietą aprašyti, nupiešti, aš mėginau, nejaučiu vietos, jokios vietos aplink save, man nėra galo, nesuprantu, kas čia, tai ne kūnas, tatai neturi galo, tatai – kaip oras, pagaliau pataikiau, šįkart tai aš, sakai tai, kad ką nors pasakytum, bet tai ilgai netruks, kaip dujos, tauškalai, ta vieta, ta vieta, vėliau jau sugalvosim, iš pradžių ta vieta, vėliau aš joje susivoksiu, prisistatysiu jai, toks tvirtas gniutulas, viduryje, arba kampe, tvirtai paremtas iš trijų pusių, toji vieta, kad tik galėčiau pajusti kokią nors vietą sau, aš mėginau, pamėginsiu dar, toji jūra po mano langu, aukštesnė už mano langą, niekad nebuvo mano, ir valtis, ar tu prisimeni tą valtį, ir upę, ir užutekį, žinojau, kad turiu prisiminimų, gaila, kad jie ne apie mane, ir tos žvaigždės, tie signaliniai švyturio žibintai, ir plūdurų šviesos, ir degantis kalnas, tai buvo tuomet, kai aš sau nieko neatsakydavau, kiti naudojosi tuo, jie stipdavo kaip musės, arba tas miškas, man nebūtinas koks nors stogas, koks nors vidus, o kad būčiau galėjęs

įsivaizduoti esąs miške, užspeistas tankumyne, ar sukantis jame ratus, tiems mano plepalams jau būtų galas, aprašyčiau lapus, vieną po kito, kaip jie auga, kaip meta šešėlį, kaip krinta, kaip pūva, šaunios akimirkos tam, kuriam nereikia pareikšti: Bet tai ne aš, tai ne aš, kur aš esu, ką aš darau visą tą laiką, tarsi tai būtų svarbu, bet pasijutus taip toli tave nupurto šaltis, širdis nebeplaka karštai, širdis, kuri ten plakė, tarp erškėčių, liūliuojama šešėlio, mėgini jūrą, mėgini miestą, ieškai savęs kalnuose ir lygumoje, tai suprantama, tu nori savęs, nori savęs savo kampelyje, tai ne meilė, tai ne smalsumas, tu nerimauji, tai nuovargis, nori sustoti, nebekeliauti, nebeieškoti, nebemeluoti, nebekalbėti, užmerkti akis, bet tik savas, žodžiu, pagauti save, po to jau ilgai netruks. Pastebiu vieną dalyką, kiti pradingo, visi lig vieno. Tai įtartina. Pastebiu, nieko nepastebiu, tęsiu kaip įmanydamas, jei tai įgyja kokios nors prasmės, aš niekuo dėtas, aš praėjau pro čia, šitai praėjo prieš mane, tūkstančius kartų, o dabar jo eilė, jis nueis, ir tai jau bus kas kita, kita mano senos akimirkos akimirka, štai ji, toji sena prasmė, kurią aš sau suteiksiu, kurios nesugebėsiu sau suteikti, esama dievo prakeiktiesiems, kaip ir pirmąją dieną, šiandien ir yra pirmoji diena, ji prasideda, žinau ją puikiai, prisiminsiu ją pamažu, tolydžio gimsiu, gimsiu, tokie tušti gimimai, galiausiai prieisiu naktį taip ir nepabuvęs. Tik pažvelkit į tą Tuniso rausvą spalvą, tai aušra. Jei tik galėčiau užsidaryti, užsidaryčiau tuojau pat, tai būčiau ne aš, paskubėkim, sukursiu vietą, ji bus ne mano, bet argi tai svarbu, aš jokios vietos nejaučiu kaip savos, gal kada nors taip atsitiks, gal padarysiu ją savą, įsitaisysiu joje, įtaisysiu joje ką nors, rasiu joje ką nors, įsitaisysiu jame, pasakysiu, kad jis – tai aš, gal jis mane laikys, gal ta vieta laikys mudu abu, vieną kita-

me, o pati mus apsups, ir viskas bus jau baigta, man nereikės judėti, aš užsimerksiu, man reikės tik kalbėti, tai bus lengva, turėsiu ką pasakyti, kalbėsiu apie save, apie savo gyvenimą, padarysiu jį gerą, žinosiu, kas kalba, apie ką, žinosiu, kur esu, gal galėsiu nutilti, jie tik to ir laukia, ko gero, štai jie ir vėl laukia manęs pargrįžtant namo, kad man atleistų, tai melas, kurio jie niekaip nenori pabaigti, aš užsimerksiu, užsičiaupsiu, galiausiai pasijusiu patenkintas, toks tad šis rytas. Aš vadinu tai rytu, taip, dar truputį delsiu su pavadinimu, aš vadinu tai rytu, daug žodžių neturiu, neturiu didelio pasirinkimo, aš nesirenku, žodis atėjo pats, aš privalėjau išvengti tos ryškios dėmės, tai brėkšma, bet ji ilgai netrunka, aš tai žinau, aš vadinu tai brėkšma, jei jūs ją matote. Štai aš ir pasileidau pirmyn, nepatikėtum, gal tai jau paskutinis mano lėkimas šuoliais, aš visada užuosdavau arklides, tai aš tvoskiu arklidėmis, man nėra jokių kitų arklidžių, išskyrus mane patį. Ne, aš to nedarysiu, ko nedarysiu, lyg tai nuo manęs priklausytų, nebeieškosiu savo būsto, nežinau, ką darysiu, jis, regis, jau užimtas, kažkas jau, regis, jame yra, kažkas be galo žemas, jis nenorės manęs, aš suprantu jį, aš jam trukdyčiau, ką gi aš ketinu dabar sakyti, ketinu to klausti savęs, ketinu užduoti sau klausimus, tai geras užkaištis, man negresia pavojus užsičiaupti, tai kam šitiek istorijų, būtent, klausimai, žinau jų milijonus, matyt, žinau, be to, yra dar ir ketinimų, kai nėra klausimų, atsiranda ketinimai, sakai, ką pasakysi ir ko nepasakysi, tas niekam neįpareigoja ir ta bloga akimirka praeina, nugriūva mirtinai negyva, staiga išgirsti save paistant balažin ką, lyg niekada nebūtum daręs nieko kito, ir iš tikrųjų niekad nebuvai kalbėjęs apie nieką kita, sugrįžti iš toli, kaip tik ten ir turėtum būti, ten ir esi, toli nuo čia, toli nuo visko, o kad

galėčiau ten nukakti, o kad galėčiau aprašyti tai, aš, išmanantis taip puikiai topografiją, būtent šitai ir yra siekiai, kai neturi ketinimų, randasi siekiai, turi griebtis to triuko, privalai kalbėti lėtai: O kad galėčiau, tai duoda laiko susitelkti ilgesio kamuoliui gerklės apačioje, nelieka nieko kito, kaip dėtis norinčiam jį nuryti, tai gali toli nuvesti puikiai išmintais takais, juose dažnai susitinki save, kažkas juose sutinka save patį, o kad žinotum, tai ir yra siekiai, apsisuki, tas kitas irgi, tu jo verki, jis tavęs verkia, tai aukščiausia tragedija, tai daug geriau nei juoktis. Kas gi dar, nuomonės, palyginimai, tai daug geriau nei juoktis, viskas padeda, tik taip ir gali būti, pereiti tą sunkią perėją, ką gi tu privalai išgirsti, kokia ta perėja sunki, čia kalbu ne aš, ar girdžiu aš, nesigilinkim, elkimės taip, lyg būčiau vienintelis pasaulyje, nors esu vienintelis jame nesantis, arba drauge su kitais, argi tai ką nors keičia, kiti yra, kitų nėra, jiems rodytis neprivalu, turi klajoti ir leisti kitiems klajoti, nuo žodžio prie žodžio, turi būti vien tas lėtas bekraštis sūkurys ir kiekviena jo dulkelė, tai neįmanoma. Kažkas kalba, kažkas girdi, nėra reikalo žengti toliau, tai ne jis, tai aš, arba kuris nors kitas, arba kiti, koks skirtumas, viskas aišku, tai ne jis, jis, kurį žinau esant manim, tai viskas, ką aš žinau, tas, apie kurį negaliu pasakyti, kad jis – tai aš, aš nieko negaliu pasakyti, mėginau, mėginu, jis nieko nežino, nieko neišmano, nei ką reiškia kalbėti, nei ką reiškia girdėti, nieko nežinoti, nieko negalėti, bet privalėti mėginti, daugiau jau nebemėginu, mėginti nebeprivalu, tai darosi savaime, velkasi savaime, nuo žodžio prie žodžio, tai sukasi didžiulių pastangų dėka, esi kažkur viduj, visur, jo nebėra, o kad galėčiau jį pamiršti, kad turėčiau sekundę, nors sekundę to triukšmo, nešančio mane tolyn, ir nereikėtų sakyti, aš to ir

nesakau, neturiu laiko: Tai ne aš, aš – jis, o apskritai, kodėl gi ne, kodėl to nepasakius, aš tikriausiai tai pasakiau, tai ir kitus dalykus, tai ne aš, tai ne aš, aš negaliu to pasakyti, tai nutiko savaime, tai nutinka savaime, tai ne aš, o kad tai galėtų būti kalba apie jį, kad tai galėtų atsitikti jam, aš jį paneigčiau, jei tai galėtų pagelbėti, jeigu kas nors galėtų mane išgirsti, tai aš, čia aš, kalbėkite man apie jį, leiskite man kalbėti apie jį, aš niekad nieko neprašiau, priverskite mane kalbėti apie jį, kokia kebeknė, dabar čia nieko nebėra, kad nors tai nenutrūktų. Tuo viskas ir baigiasi, lieka tik tai, paskui grįžta žodžiai, kažkas pasako aš, pats tuo netikėdamas. O kad galėčiau pasistengti, bent kartą pasistengti susikaupti ir pamėgint suvokti, kas gi čia vyksta, kas gi man darosi, kas, aš nežinau, aš pamiršau to sąlygos sakinio išvadą, bet negaliu, aš net nebegirdžiu, aš miegu, jie vadina šitai miegoti, štai jie ir vėlei pasirodė, reikia ir vėl pradėti juos užmušinėti, girdžiu siaubingą triukšmą, sugrįžti atima daug laiko, aš nežinau iš kur, aš ten beveik buvau, beveik miegojau, aš vadinu šitai miegoti, esu tik aš, visad buvau tik aš, turiu galvoje čia, apie kitur tyliu, kitur aš niekad nebuvau, čia – mano vienintelis kitur, tai aš šitai darau ir aš šitai kenčiu, kitaip juk neįmanoma, ir šitaip neįmanoma, tai ne mano kaltė, tik tiek galiu pareikšti, – tai ne mano kaltė, tai niekieno kaltė, kadangi nieko nėra, vadinasi, negali būti niekieno kaltės, kadangi esu tik aš, ji negali būti mano kaltė, kartais net pamanytum, kad aš protauju, aš nieko prieš, mane, matyt, išmokė protauti, matyt, jie ėmė mane mokyti prieš palikdami, aš neprisimenu to meto, bet jis, matyt, mane paženklino, neprisimenu, kad buvau paliktas, veikiausiai mane ištiko šokas. Keista, šitie nežinia kodėl mirštantys sakiniai, keista, kas gi čia keisto, čia viskas keista, viskas

keista, kai apie tai galvoji, ne, keista kaip tik galvoti apie tai, ar turėčiau manyti, kad manyje gyvenama, aš nieko negaliu manyti, man reikia tęsti, kaip tik tai ir darau, tegu mano kiti, juk kitų turi būti kituose kitur, kiekvienas savo mažame kitur, tas žodis, prie kurio grįžtama, ir kiekvienas pasako sau, kai stoja metas, kai stoja metas pasakyti: Tegu mano kiti, ir taip toliau, ir taip toliau, tegu kiti daro štai šitai, tegu kiti daro tai, jei jų yra, taip lengviau tęsti, kad ir ką žmonės kalbėtų, taip lengviau tęsti, tai stumia tave priekin, aš tikiu pažanga, moku tikėti, matyt, mane išmokė ir tikėti. Ne, niekas manęs nieko neišmokė, aš niekad nieko neišmokau, visada buvau čia, niekada nieko kito čia nebuvo, tik aš, niekada, visada, aš, niekas, sena purvynė, kurią turi maišyti amžiais, dabar tai jau purvynė, o ką tik buvo dulkės, matyt, palijo. Tas, kur kalba, veikiausiai pakeliavo, veikiausiai matė vieną kitą žmogų, vieną kitą daiktą, veikiausiai pabuvojo ten viršuj, po šviesos skliautu, arba žmonės pripasakojo jam istorijų, keliauninkai jį rado, tai panaikina mano kaltę, kas sako: Tai panaikina mano kaltę, jis, tai sako jis, arba tai sako jie, taip, jie, tai samprotauja jie, jie tiki, ne, tik tas vienas, tas, kuris gyveno, arba regėjo tuos, kurie gyveno, būtent jis kalba apie mane, taip, lyg aš būčiau jis, lyg aš būčiau ne jis, ir taip, ir taip, dargi lyg būčiau tie kiti, vienas po kito, tai jis tas patiriantis skausmą, o aš esu toli, girdit, jis sako, kad aš esu toli, lyg būčiau jis, ne, lyg būčiau ne jis, nes jis netoli, jis čia, tai kalba jis, jis sako, kad tai aš, paskui sako, kad ne, kad esu toli, girdite jį, jis manęs ieško, nežinau kam, ir jis nežino kam, jis mane šaukia, jis nori, kad aš išeičiau, jis mano, kad aš galiu išeiti, jis nori, kad aš būčiau jis, arba kuris nors kitas, būkim nešališki, jis nori, kad aš įlipčiau, kad įlipčiau į jį ar į kurį nors

kitą, jis mano, kad man tai pavyko, jaučia mane esant savyje, tada ir sako aš, lyg būčiau jis, arba kame nors kitame, tuomet jis sako Merfis, arba Molojus, nebežinau, lyg aš būčiau Malonas, bet su kitais jau baigta, jis nori tik savęs, apie mane jis mano, kad aš – jo paskutinis šansas, jis taip mano, jie jį išmokė manyti, šį bei tą, visada kalba būtent jis, Mersjė juk niekad nekalbėjo, Moranas niekad nekalbėjo, aš niekad nekalbėjau, atrodau tarsi kalbantis, nes jis taip kalba, lyg būtų aš, aš kone pats tuo patikėjau, girdite jį, lyg būtų aš, aš, esantis toli, negalintis judėti, kurio negalima surasti, tačiau ir jis gali tik kalbėti, be to, veikiausiai tai ne jis, veikiausiai tai visa ta šutvė, vienas po kito, kaip viskas painu, kažkas čia kalba apie painiavą, tai klaida, čia klaida viskas, nežinia kodėl, nežinia kieno, nežinia kieno atžvilgiu, kažkas čia sako jis, tai įvardžių vartojimo klaida, aš neturiu vardo, neturiu įvardžio, visos bėdos randasi iš šito tai, tai toks įvardis, nors ir ne tai, nesu ir tai, palikim visa tai ramybėje, užmirškim viską, tai nesunku, juk kalbame apie kažkokį žmogų arba apie kažkokį daiktą, kurio čia nėra, kuris toli, arba kurio niekur nėra, arba kuris yra ten, čia, o kodėl gi ir ne, svarbu apie tai kalbėti, nežinia kam, kam reikia kalbėti apie tai, reikia, ir tiek, nors negali, niekas negali apie tai kalbėti, kalbi apie save, kažkas kalba apie save, būtent, vienaskaita, vienas vienintelis, prižiūrėtojas, jis, aš, nesvarbu, prižiūrėtojas kalba apie save, ne, ne taip, apie tą kitą, irgi ne, jis nieko apie tai nežino, iš kurgi jam žinoti, ar jis kalbėjo apie tai, ar ne, kalbėdamas apie save, kalbėdamas apie tą kitą, kalbėdamas apie daiktus, apie kokį kitą, apie kokius daiktus, prižiūrėtojas, kalbantis apie save, tai aš, kalbantis apie save, kaip žinoti, aš negaliu žinoti, ar kalbėjau apie jį, turiu kalbėti apie jį, negaliu kalbėti

apie nieką kitą, tik apie save, ir ne taip, aš negaliu kalbėti apie nieką, ir vis dėlto kalbu, veikiausiai apie jį, to niekada nesužinosiu, kaipgi galėčiau sužinoti, kas gi galėtų sužinoti, kas, tai žinodamas, galėtų man pasakyti, nežinau, apie ką čia kalbama, tai viskas, ką aš žinau, ne, turiu žinoti kažką kita, matyt, mane išmokė įvairių dalykų, kalbame apie tą, kuris nieko nežino, nieko nenori, nieko negali, jei nieko nenorėdamas gali ir nieko negalėti, kuris negali nei girdėti, nei kalbėti, kuris esu aš, apie kurį aš negaliu kalbėti, apie kurį kalbėti privalau, visa tai – tik hipotezės, aš nieko nepasakiau, kažkas nieko nepasakė, tos hipotezės nesvarbu, svarbu tik tęsti, viskas tęsiasi, o hipotezės – kaip ir visa kita, šitaip tęsti lengviau, tarytum to lengvumo reikia, visa tai puiku, beasmene forma, tarytum būtų reikėję to lengvumo tęsiant kažin kokį dalyką, kuris negali liautis, o vis dėlto tai liausis, girdite, tas balsas sako, jog vieną gražią dieną tai liausis, jis sako, jog tai niekad nesiliaus ir sako, jog tai liausis, aš savo nuomonės neturiu, kuo gi galėčiau reikšti nuomonę, gal burna, jei ji mano, nejaučiu turįs burną, bet tai nieko nereiškia, o kad galėčiau jausti turįs burną, o kad galėčiau jausti turįs ką nors, pamėginsiu, jeigu pajėgsiu, žinau, kad tai ne aš, tai viskas, ką žinau, sakau aš, žinodamas, kad tai ne aš, esu toli, tai viskas, ką žinau, toli, ką gi reiškia toli, toli būti nebūtina, o gal jis čia, tarp mano rankų, mano rankų, aš nejaučiu turįs rankas, o kad galėčiau jausti turįs ką nors, tai būtų išeities taškas, išeities taškas, ak, o kad mokėčiau juoktis, žinau, kas tai yra, veikiausiai man paaiškino, kas tai yra, bet aš nemoku to daryti, veikiausiai man ir neparodė, kaip šitai daryti, veikiausiai tai toks dalykas, kurio negali išmokti. Tyla, žodis apie tylą, tyloje, visų blogiausia – kalbėti apie tylą, paskui užsidaryti, uždaryti ką nors,

kitaip tariant, ką kitaip tariant, ramiau, aš ramus, aš uždarytas, esu kažin kame, tai ne aš, tai viskas, ką žinau, palikim šitai ramybėje, kitaip tariant, sukurti vietą, mažą pasaulėlį, sukurti mažą pasaulėlį, jis bus apskritas, šį kartą jis bus apskritas, nors tai ir nėra tikra, žemomis lubomis, storomis sienomis, kodėl žemomis, kodėl storomis, nežinau, tai nėra tikra, dar pažiūrėsim, visa tai dar pažiūrėsim, toks mažas pasaulėlis, pasistenk sužinoti, kaip jis atrodo, pamėgink nuspėti, patalpink jame ką nors, paieškok jame ko nors, sužinok, koks jis, kaip veikia, tai būsiu ne aš, nesvarbu, gal tai būsiu ir aš, gal tai bus mano pasaulis, sutapimas įmanomas, langų nebus, su langais jau baigta, jūra manęs atsisakė, dangus manęs nematė, manęs tenai nebuvo, ir vasaros vakaro oras slėgė akių vokus, reikia akių vokų, reikia akių obuolių, veikiausiai jie man paaiškino, kažkas veikiausiai man paaiškino, kaip visa tai atrodo, akis, prie lango, priešais jūrą, priešais žemę, priešais dangų, prie lango, prieš orą, vasara, vakaras, atsiveria, užsiveria, pilka, juoda, pilka, juoda, ko gero, supratau, ko gero, to norėjau, norėjau akies, sau, ko gero, pamėginau, pamėginau visuos tuos dalykus, apie kuriuos jie pasakojo, visus tuos dalykus, kuriuos pamėginau, man tai vis dar naudinga, dar veikia, kai pagalvoju apie tai, taigi, dar reikia pagalvoti, dar pagalvoti tas senas mintis, jie vadina tai pagalvoti, tai vizijos, vizijų likučiai, matai tik šitai, kažin kokius senus vaizdus, langą, ir kurio galo jie man rodo langą, sakydami, nežinau, nebeprisimenu, nebeatgaminu, langą, sakydami: Yra dar ir kitų, yra dar gražesnių, ir visa kita, sienas, dangų, žmones, pavyzdžiui, Mahudą, truputį gamtos, viską išvardyti per ilgai trunka, tai per daug užmiršta, per mažai užmiršta, argi tai buvo būtina, bet tai įvyko būtent taip, kas galė-

jo čionai ateiti, ko gero, velnias, nenutuokiu, kas kitas čia galėtų būti, tai jis man viską čia parodė, tamsoje, ir kaip kalbėti, ką sakyti, ir truputį gamtos, kelis vardus ir žmonių išorę, tų, kurie mane primena, į kuriuos aš galėjau būti panašus, ir tai, kaip jie gyvena, kambariuose, pašiūrėse, grotose, miškuose ar zuidami pirmyn atgal, nebežinau, tų, kurie mane apleido, žinodami, kad aš buvau sugundytas, žinodami, kad aš prapuolęs, nesvarbu, ar pasidaviau, ar ne, nežinau, tai nebe aš, tai viskas, ką žinau, nuo tada tai jau nebe aš, nuo tada – jau nebėra nė gyvos dvasios, ko gero, aš pasidaviau. Visa tai hipotezės, tai stumia priekin, aš tikiu pažanga, tikiu tyla, ak; taip, dar keli žodžiai apie tylą, paskui – tas mažas pasaulėlis, jo pakaks amžinybei, sakytum, čia aš kalbu, girdžiu, kuriu planus, dabarčiai, amžinybei, nors esu toli arba kur nors savo glėbyje, ar kur nors nuošalėje, už sienų, dar keli žodžiai apie tylą, paskui vienui vienintelis dalykas, vienui vienintelė erdvė ir kažkas jos viduj, kažin koks daiktas jos viduj, ko gero, iki pat galo, aš tuo tikiu, jau vakaras, aš vadinu tai vakaru, tikiu tuo šįvakar, tai paskelbta, jie paskelbė, o paskui atšaukė, taip jau yra, taip lengviau tęsti, taip lengviau artinti pabaigą, vakarus, kuriuose esama pabaigos, aš kalbu apie vakarą, kažin kas kalba apie vakarą, galimas daiktas, tai dar rytas, galimas daiktas, tai dar naktis, gal dar tamsu, neturiu savo nuomonės. Jie myli vienas kitą, susituokia, kad geriau, patogiau būtų mylėti, jis išvyksta į karą, žūva kare, ji verkia, užlieta jausmų, nes jį mylėjo, nes jį prarado, op, vėl išteka, kad vėl mylėtų, dar patogiau, jie myli vienas kitą, myli tiek kartų, kiek reikia, kiek reikia, kad jaustumeis laimingas, anas pargrįžta, anas kitas pargrįžta, jis nežuvo kare, ji eina į stotį jo pasitikti, o jis, jausmų užlietas, numiršta traukinyje, vien nuo minties,

kad vėl ją susitiks, ji verkia, verkia vėl, vėl užlieta jausmų, kad vėl jį prarado, op, grįžta namo, jis nebegyvas, tas kitas jau nebegyvas, anyta jį atriša, jis pasikorė, užlietas jausmų, ir nuo minties, kad ją prarado, ji verkia, verkia dar smarkiau, užlieta jausmų, nes jį mylėjo, nes jį prarado, štai jums istorija, ji atsirado tam, kad sužinočiau, kas yra jausmas, šitai vadinama jausmu, tai štai ką gali jausmas, kai aplinkybės jam palankios, tai štai ką gali meilė, vadinas, šitai ir yra jausmas, kas yra traukiniai, judėjimo kryptis, traukinių palydovai, stotys, karas, meilė ir širdį veriantys riksmai, tikriausiai tai anyta, ji šaukia veriamai, atrišdama sūnų ar žentą, nebežinau, tikriausiai tai jos sūnus, jeigu ji šaukia, ir durys, tos namų durys uždarytos, grįžusi iš stoties ji randa uždarytas duris, kas jas uždarė, jis, kad lengviau būtų pasikarti, arba anyta, kad lengviau būtų jį atrišti, arba kad sutrukdytų marčiai grįžti, na nieko sau istorija, tikriausiai tai marti, tai ne žentas ir duktė, tai sūnus ir marti, kaip puikiai šįvakar samprotauju, visa tai – kad išmokčiau samprotauti, kad būčiau skatinamas eiti ten, kur galiu prieiti galą, matyt, aš buvau geras mokinys, iki tam tikro taško, tam tikro taško peržengti nesugebėjau, suprantu: jie pyksta ant manęs dėl to, šįvakar pradedu suprasti, tai anaiptol nepavojinga, tai ne aš, tai buvau ne aš, durys, durys mane ir domina, jos medinės, kas uždarė duris, ir kam, aš niekada to nesužinosiu, na ir istorija, maniau, kad jos jau baigėsi, kad visos jos jau užmirštos, veikiausiai ji nauja, šviežut šviežutėlaitė, ar tai nebus tik grįžimas į pasakos pasaulį, ne, tik priminimas, kad visa tai praradęs aš pasigailėčiau, kad vėl norėčiau grįžti į tą vietą, iš kur esu ištremtas, visa bėda, kad ji man nieko neprimena. Tyla, kalbėti apie tylą prieš grįžtant į ją, aš jau buvau joje, nežinau, juk aš esu

joje kiekvieną mielą akimirką, kiekvieną mielą akimirką išeinu iš jos, štai ir kalbu iš jos, žinojau, kad taip bus, aš išeinu iš jos, kad pakalbėčiau, lieku joje kalbėdamas, jeigu tai aš kalbu, bet tai ne aš, tik apsimetu, kad aš, dažnai apsimetu, kad aš, tačiau buvau joje ilgai, ilgai užsibuvau, apie trukmę nieko nenutuokiu, negaliu apie ją kalbėti, neblogai apie ją kalbu, sakau niekada, visada, kalbu apie metų laikus, apie dienos, nakties dalis, naktis dalių neturi, nes naktį miegi, metų laikai veikiausiai panašūs vieni į kitus, dabar, matyt, pavasaris, mane išmokė šitų žodžių, nepaaiškinę jų prasmės, būtent taip ir išmokau samprotauti, aš juos visus vartoju, visus žodžius, kuriuos jie man parodė, jų buvo ilgi sąrašai, ak, koks keistas karštis staiga nutvilkė, jie buvo pateikti sąrašais, su paveikslėliais priešais, matyt, aš užmiršau juos, matyt, juos sumaišiau, tuos bevardžius paveikslėlius, kuriuos vis dar turiu, tuos pavadinimus be paveikslėlių, tuos langus, kuriuos veikiau vadinčiau durimis, bent jau kaip nors kitaip, ir tas žodis žmogus, kuris, ko gero, netiksliai reiškia tai, ką aš matau girdėdamas, o akimirka, valanda, ir taip toliau, kaip pavaizduoti jas, gyvenimas, kaip padaryti, kad jį išvysčiau, čia, tamsoje, aš vadinu šitai tamsa, bet gal tai – žydrynė, bereikšmiai žodžiai, bet aš juos vartoju, jie grįžta, visi, kuriuos jie man parodė, visi, kuriuos prisimenu, man reikia jų visų, kad galėčiau tęsti, netiesa, pakaktų dvidešimties, labai ištikimų, gerai įsišaknijusių, skirtingų, taip susirinktų visa gama, aš sumaišyčiau juos, išskirstyčiau, ir būtų visa paletė, aš padaryčiau viską, jei galėčiau, jeigu norėčiau, beje, pavyko, kaip tik šitaip viskas baigsis, veriamais riksmais, neaiškiu murmesiu, juos teks išleisti pamažu, improvizuoti, nesiliaujant dejavus, aš juoksiuos, būtent šitaip tai baigsis, prislopintu juoku ir burbuliavi-

mu, ai, oi, och, pasitreniruosiu, niam, pam, pliaukšt, kaukšt, grynos emocijos, pliaukšt, taukšt, kirčiai, bumbt, tekšt, kas dar, aach, ooch, čia tai jau meilė, gana, tai vargina, cha, cha, tai šonkauliai, Demokrito, ne, to kito, galų gale tai pabaiga, visa ko pabaiga, tai tyla, keli paburbuliavimai apie tylą, tikrą, ne tą, kurioje aš mirkstu iki burnos, iki ausies, kuri mane užkloja, atkloja, kuri su manimi alsuoja, kaip katė su pele, tikra, toji skenduolių tyla, aš nuskendau, daug kartų, tai buvau ne aš, aš uždusau, aš padegiau save, trenkiau sau medgaliu ir geležgaliu per galvą, tai buvau ne aš, galvos nebuvo, gelžgalio nebuvo, aš nieko sau nepadariau, aš nieko nepadariau niekam, niekas man nieko nepadarė, nėra nė gyvos dvasios, nėra medgalio, aš ieškojau, esu tik aš, ir net manęs nėra, aš ieškojau visur, čia turi kas nors būti, tas balsas turi kam nors priklausyti, sutinku, aš noriu viso to, ko nori jis, aš esu jis, jau pasakiau tai, jis pasakė tai, retkarčiais jis tai pasako, paskui paneigia, sutinku, aš noriu, kad jis nutiltų, jis nori nutilti, jie to negali, jis nutyla akimirkai, paskui ir vėlei pasigirsta, tai netikra tyla, jis sako, kad tai nėra tikra tyla, ką gali pasakyti apie tikrą tylą, nežinau, kad nežinau, kas ji yra, kad jos nėra, kad gal yra, taip, gal ji yra, kažkur, aš niekada nesužinosiu. Tačiau, kai jis nusilpsta, kai jis nutyla, o jis nusilpsta kas akimirką, jis nutyla kas akimirką, taip, bet kai nutyla kiek ilgėliau, ilgėliau, ką reiškia ilgėliau, girdėti murmesiai, turi girdėtis murmesiai, ir klausymasis, kažkas jo klausosi, ausis nebūtina, burna nebūtina, tas balsas klausosi savęs paties, kaip ir tuomet, kai kalba, klausosi, kaip pats nutyla, tada ir pasigirsta murmesys, pasigirsta balsas, tylus balselis, tas pats balsas, tik tylut tylutėlaitis, jis lieka gerklėje, štai vėl gerklė, štai vėl burna, jis pripildo ausį, paskui aš išvemiu,

kažkas išvemia, kažkas pradeda vemti, visa tai turėtų vykti štai taip, man nebereikia aiškinti nei klausti, kablelis bus padėtas ten, kur aš nuskęsiu suvisai, tai bus tyla, šįvakar tuo tikiu, vis dar šįvakar, o kaip ilgai tai trunka, sutinku, tai veikiausiai pavasaris, žibuoklės, ne, tai ruduo, viskam juk savo laikas, tai, kas praeina, tai, kas baigiasi, jie juk nesugebėjo man to paaiškinti, tai, kas juda, išnyksta, sugrįžta, ta besikeičianti šviesa, jie juk nesugebėjo man jos parodyti, o dar – mirtis, mirštantis balsas, jis tinkamas, ir galiausiai tyla, jokio murmesio, jokio oro, niekas nesiklauso, tai ne mano sumautai nosiai, puiku, pirmyn. Milžiniškas kalėjimas, lyg šimtas tūkstančių katedrų, nuo šiol jau niekad nieko kito, ir viduje, kažkur, gal net prikniedytas, mažytis kalinys, kaip jį surasti, kokia ji apgaulinga, šita erdvė, koks dirbtinumas iš pat karto, noras užmegzti čia santykius, noras patalpinti čia padarą, pakaktų ir vienutės, jeigu atsisakyčiau, jeigu galėčiau atsisakyti prieš pradėdamas, prieš pradėdamas iš naujo, koks dusulys, taip, dusulys, šūksniai, taip lengviau tęsti, taip lengviau nustumti tolyn lemtingą valandą, ne, priešingai, nežinau, išvykti vėl, į šitą begalybę, į šitą tamsą, daryti išvykimo judesius, kai neišeina pajudėt iš vietos, kai niekada nesi išvykęs, daryti judesius, kokius judesius, juk neišeina pajudėt iš vietos, paleidi kakarinę, ir garsas pasiklysta tarp skliautų, jis vadina tai skliautais, ko gero, tai dangaus skliautas, ko gero, pragarmė, tai žodžiai, jis kalba apie kalėjimą, o pagaliau aš nieko prieš, – erdvų, kur sutilptų visa tauta, – man vienam, ar laukiantį manęs, aš vyksiu ten, pamėginsiu ten nuvykti, negaliu pajudėti, aš jau esu ten, tikriausiai jau esu ten, o kas, jeigu aš ten ne vienas, jei ten visa tauta, ir tas jo balsas, kurį nugirstu nuotrupomis, ko gero, mes gyvenome ir kurį laiką buvome

laisvi, dabar mes apie tai kalbame, kiekvienas sau, kiekvienas prieš save, ir klausomės, visa tauta kalba ir klausosi vienu metu, ne, aš esu vienas, gal pirmasis, o gal ir paskutinis, vienintelis, kuris kalba, vienintelis, kuris klausosi, vienintelis, kuris yra vienas, kiti išėjo, jų tarsi nebėra, jie nutilo, liovėsi kalbėję, liovėsi klausęsi, vienas paskui kitą, sulig kiekvienu naujai atvykusiu, atvyks dar kitas, aš jau nebūsiu paskutinis, aš būsiu su kitais, aš būsiu lyg išvykęs, toje tyloje, tai būsiu ne aš, tai ne aš, manęs ten dar nėra, aš vyksiu ten, pamėginsiu ten nuvykti, neverta nė mėginti, laukiu savo eilės, savo eilės nuvykti ten, savo eilės kalbėti ten, savo eilės klausytis ten, savo eilės ten laukti, savo eilės išvykti, būti tarsi išvykstant, tai ilgai trunka, tai truks ilgai, išvykęs kur, kur vykstama iš ten, tikriausiai vykstama kitur, laukti kitur, laukti savo eilės išvykti vėl, ir taip toliau, vienam po kito, visai tautai, ar man vienam, nereikia jokios tautos, paskui sugrįžti čionai, ir vėl pradėti viską iš naujo, ne, tęsti, tai kelias ratu, didelis ratas, aš puikiai jį žinau, matyt, žinau, netiesa, aš negaliu pajudėti, nepajudėjau, paleidžiu kakarinę, girdžiu balsą, yra tik šitas čia, dviejų vietų nėra, nėra dviejų kalėjimų, tai mano priimamasis, tai priimamasis, aš nieko jame nelaukiu, aš nežinau, kur tai yra, nežinau, koks jis, ir tai ne mano reikalas, aš nežinau, didelis jis ar mažas, uždarytas ar atviras, taip, taip, kartok tą patį, taip lengviau tęsti, atviras kam, čia nieko daugiau nėra, tik jis, atviras tuštumai, atviras niekam, sutinku, tai tik žodžiai, atviras tylai, žvelgiantis į tylą, tiesiai į tylą, kodėl gi ne, visą tą laiką ties tylos riba aš tai žinojau, ant uolos, tylos viduryje, ji atbanguoja prie manęs, aš visas ja pasruvęs, tai įvaizdis, tai žodžiai, tai kūnas, tai ne aš, žinojau, kad neturėčiau būti aš, aš ne lauke, aš viduje, aš kažkame, aš užda-

rytas, tyla yra lauke, lauke, viduj, tėra tik tasai čia ir tyla lauke, tik šitas balsas ir tyla aplink jį, nereikia jokių sienų, ne, sienų reikia, man jų reikia, labai storų, man reikia kalėjimo, buvau teisus, man vienam, eisiu į jį, aš jame pasiliksiu, aš jau esu jame, tuoj pradėsiu savęs ieškoti, esu jame kažkur, tai būsiu ne aš, tiek to, pasakysiu, kad aš, o gal tai būsiu aš, gal kaip tik šito jie ir laukia, štai jie ir vėl, kad man atleistų, laukia, kad pasakyčiau kas nors esąs, kad pasakyčiau esąs kažkur, kad galėtų išvyti mane lauk, tylėdami. Aš nieko nematau, nes ten nieko nėra, o gal todėl, kad neturiu akių, o gal dėl vieno ir dėl kito sykiu, trys galimybės, pasirinktinai, bet ar aš iš tikrųjų nieko nematau, dabar ne laikas meluoti, kaip gali nemeluoti, nieko sau mintis, toks balsas, kas jį sukontroliuos, jis viską išmėgina, jis aklas, jis manęs ieško tamsoje, ieško burnos, kurion galėtų įsibrauti, kuri galėtų juo suabejoti, kitos čia nėra, reikėtų galvos, reikėtų daiktų, nežinau, pernelyg jau dažnai atrodau žinantis, tai daro balsas, jis darosi mokslingas, kad manyčiau, jog išmanau, kad manyčiau, jog jis – mano balsas, akys jo visiškai nedomina, jis sako, kad aš jų neturiu, arba kad man iš jų jokios naudos, paskui jis kalba apie ašaras, paskui jis kalba apie prošvaistes, jis iš tikrųjų čiuopia, prošvaistės, taip, tolumoje arba arčiau, nuotoliai, suprantate, matmenys, cit, prošvaistės, kaip per aušrą, o paskui blėstančios, kaip vakare, ar įsiplieskiančios, tai joms irgi nutinka, sekundę sutviska balčiau už sniegą, tai trunka akies mirksnį, paskui užgęsta, iš tikrųjų, jei taip jau norite, žmogus užmiršta, aš užmirštu, sakau, kad nieko nematau, arba sakau, kad tai mano galvoje, lyg jausčiausi taip, kaip jaučiasi turintis galvą, visa tai tik hipotezės, melai, tos prošvaistės irgi, jos turėtų mane išgelbėti, jos turėtų mane praryti, bet iš to nieko neišėjo, aš

nieko nematau, dėl to ar dėl ano, ir įvaizdžiai, kuriais jie mane girdė, kaip kokį kupranugarį, prieš jį paleisdami į dykumą, nežinau, ir vėl melai, tik tam, kad pamėgintų, jau pamėginta, viskas pamėginta, melai, pasakyta greitosiomis, reikia kalbėti greitosiomis, toks reglamentas. Vieta, aš ją vis tiek sukursiu, aš ją sukursiu savo galvoje, aš ją ištrauksiu iš savo atminties, aš ją patrauksiu prie savęs, aš susikursiu galvą, aš susikursiu atmintį, man reikia tik įsiklausyti, tas balsas pasakys man viską, viską, ko man reikia, jis man tai jau pasakė, jis man tai pasakys dar kartą, visa tai, ko man reikia, mažomis atkarpėlėmis, dusdamas, tai lyg išpažintis, paskutinė išpažintis, manai, kad ji baigta, paskui ji vėl ištrykšta, juk buvo padaryta tiek klaidų, atmintis tokia prasta, žodžiai nebeateina, žodžiai retėja, kvėpavimas silpsta, ne, tai kažkas kita, tai kaltinamoji kalba, tai kaltina mirštantis balsas, jis kaltina mane, reikia ką nors apkaltinti, reikia ką nors surasti, reikia kokio nors kaltojo, jis kalba apie mano blogus darbus, jis kalba apie mano galvą, jis sako, kad jis mano, jis sako, kad aš gailiuosi, kad noriu būti nubaustas, kad noriu būti geresnis nei esu, kad noriu išeiti, pasiduoti, juk reikia kokios nors aukos, man reikia tik klausytis, jis nurodys mano slėptuvę, jis man nurodys ją, pasakys, kokia ji, kur jos durys, jei ji turi duris, ir kur esu aš pats, ir kas mus skiria, kokio pobūdžio dykra, ar tai jūra, ar kalnai, ir kokiu keliu eiti, kad galėčiau iš ten išeiti, pabėgti, pasiduoti, atvykti ten, kur kirvis be jokių ceremonijų krinta ant visų iš čia atvykusių, aš nesu pirmas, nebūsiu pirmas, jis apgaus mane, jis jau apgavo kitus, jis pasakys man, ką daryti, kad atsikelčiau, kad pajudėčiau, kad veikčiau kaip nevilties apimtas kūnas, štai taip samprotauju, girdžiu save samprotaujant, visa tai melai, jis šaukia ne mane, kalba ne apie

mane, tai dar ne mano eilė, tai kažkieno kito eilė, būtent todėl aš negaliu judėti, nesijaučiu esąs kūnas, kenčiau dar nepakankamai stipriai, tai dar ne mano eilė, dar nepakankamai kenčiu, kad galėčiau judėti, kad turėčiau kūną, su galva, kad galėčiau suprasti, kad turėčiau akis keliui apšviesti, aš tik girdžiu, nesuprasdamas, negalėdamas pasinaudoti tuo, ką girdžiu, kad išeičiau ir nebegirdėčiau, aš ne viską girdžiu, matyt, todėl, aš negirdžiu svarbių dalykų, tai ne mano eilė, topografinės ir anatominės nuorodos manęs nepasiekia, ne, girdžiu viską, tikriausiai viską girdėjau, bet argi tai svarbu, jei dar ne mano eilė, mano eilė suprasti, mano eilė gyventi, mano gyvenimo eilė, jis vadina tai gyventi, tą kelio tarpsnį nuo čia iki durų, viskas čia, tame, ką girdžiu, kažkur, jei viskas pasakyta per tą laiką, viskas tikriausiai buvo pasakyta, bet dar ne mano eilė sužinoti kas, sužinoti, kas aš esu, kur esu, ir ką daryti, kad daugiau juo nebūčiau, nebūčiau ten, rišlu, kad būčiau kitas, ne tas pats, aš nežinau, išeiti į gyvenimą, žengti keliu, rasti duris, rasti kirvį, o gal tai virvė, kaklui, gerklei, stygoms arba pirštams, aš turėsiu akis, matysiu pirštus, tai bus tyla, gal tai kritimas, rasti duris, atverti duris, nukristi į tylą, tai būsiu ne aš, aš liksiu čia ar ten, veikiau ten, tai niekada nebūsiu aš, visa tai jau padaryta, pasakyta ir persakyta, išvykimas, kūnas, kuris atsikelia, kelias, spalvotas, atvykimas, durys atsidaro, užsidaro, tai niekada nebuvau aš, aš niekada nepajudėjau iš vietos, aš klausiausi, aš veikiausiai kalbėjau, kam neigti tai, o pagaliau aš nieko nenoriu, sakau tai, ką girdžiu, girdžiu tai, ką sakau, nežinau, viena arba kita, arba ir viena, ir kita, taip atsiranda trys galimybės, visos tos keliautojų istorijos, tos paralitikų istorijos, tai mano istorijos, matyt, esu be galo senas ar mano atmintis prasta, o kad žinočiau, ar aš

gyvenau, ar gyvenu, ar gyvensiu, tai viską supaprastintų, bet sužinoti neįmanoma, būtent čia ir slypi visa gudrybė, aš nepajudėjau iš vietos, tai viskas, ką žinau, ne, žinau kitką, tai ne aš, visada tai užmirštu, kartoju, reikia pakartoti, nepajudėjau iš čia, nesilioviau pasakojęs sau istorijų, beveik jų negirdėdamas, girdėdamas ką kita, įsiklausydamas į kitką ir retkarčiais savęs paklausdamas, iš kur aš tai ištraukiau, ar esu buvęs pas gyvuosius, ar jie buvo atėję pas mane, ir kur, kurgi aš juos laikau, savo galvoje, nejaučiu, kad turėčiau galvą, ir kuo gi apie juos pasakau, burna, ta pati pastaba, ir kuo gi aš juos girdžiu, ir taip toliau, ir taip toliau, tai negaliu būti aš, o gal aš nekreipiu dėmesio, esu jau taip įpratęs, darau tai, nekreipdamas dėmesio, arba lyg būčiau kur nors kitur, štai aš toli, štai manęs čia nėra, tai jo eilė, to, kuris nei kalba, nei klausosi, kuris neturi nei kūno, nei dvasios, jis turi kažką kita, jis privalo turėti kažką kita, jis turi būti kažkur, jis sudarytas iš tylos, kokia graži analizė, jis – tyloje, kaip tik jo ir reikia ieškoti, juo reikia būti, apie jį reikia kalbėti, bet jis negali kalbėti, tad aš galėčiau liautis, aš būsiu jis, aš būsiu tyla, aš būsiu tyloje, mes susijungsime, reikia papasakoti jo istoriją, bet jis neturi istorijos, jo nebuvo istorijoje, tai nėra tikra, jis yra savo istorijoje, neįsivaizduojamoje, neišsakomoje, niekis, reikia mėginti rasti jo istoriją mano senose istorijose, atsiradusiose nežinia iš kur, ji turi ten būti, tikriausiai ji buvo mano istorija prieš tapdama jo istorija, aš atpažinčiau ją, galiausiai atpažinčiau tą tylos istoriją, kurios jis niekad nepaliko, kurios aš privalėjau niekad nepalikti, kurios aš niekad gal ir neatrasiu, kurią aš gal atrasiu, tada tai bus jis, tai būsiu aš, tai bus ta vietovė, tyla, galas, pradžia, dar kartą pradžia, kaip visa tai išsakyti, tai žodžiai, turiu tik juos, ir dar, jie

darosi kaskart vis retesni, balsas silpsta, tebūnie taip, aš tai žinau, tikriausiai tai žinau, tai bus tyla, be žodžių, kupina murmesių, tolimų šūksnių, įprastinė tyla, kurios klausomasi, kurios laukiama, laukiama balso, šūksniai nurimsta, kaip ir visi šūksniai, kitaip tariant, jie nuščiūva, murmesiai liaujasi, išnyksta, vėl pasigirsta balsas, jis vėl mėgina pasigirsti, nereikia tikėtis, kad jo jau nebus girdėti, kad balso nebebus, kad liks tik murmesių esmė, tolimi riksmai, reikia skubiai mėginti tai žodžiais, kurie dar liko, mėginti ką, nebežinau, tiek to, aš niekada to nežinojau, mėginti priversti juos įnešti mane į mano istoriją, tais žodžiais, kurie dar liko, į mano seną istoriją, kurią aš užmiršau, toli nuo čia, pro visą triukšmą, pro duris, į tylą, tikriausiai taip, per vėlu, ko gero, jau per vėlu, ko gero, tai jau padaryta, kaip sužinoti tai, aš niekada nesužinosiu, tyloje nežinai, gal tai durys, gal aš esu priešais duris, nustebčiau, jei taip būtų, ko gero, tai aš, tai buvau aš, kažkur buvau aš, galiu išvykti, visą tą laiką keliavau, pats nežinodamas, tai aš priešais duris, kokias duris, tai ne kuris nors kitas, ką gi čia daro durys, tai paskutiniai žodžiai, tikrieji paskutiniai, arba tai murmesiai, tai bus murmesiai, aš atpažįstu juos, ne taip, kalbi apie murmesius, tolimus riksmus, tiek, kiek gali kalbėti, kalbi apie juos iš pradžių, kalbi apie juos paskui, tai melai, tai bus tyla, bet tokia, kuri neilgai trunka, kai klausaisi, kai lauki, kad ji liautųsi, kad balsas liautųsi, gal jis čia vienas, nežinau, jis nieko nevertas, tai viskas, ką žinau, tai ne aš, tai viskas, ką žinau, jis ne mano, jis vienintelis, kurį turėjau, tai netiesa, tikriausiai turėjau kitą, tvarų, bet jis neilgai tvėrė, nesuprantu, kitaip tariant, taip, jis vis dar tveria, aš vis dar esu jame, aš palikau save jame, aš laukiu savęs jame, ne, ten nelauki, ten neklausai, aš nežinau, tai sap-

nas, gal tai sapnas, nustebčiau, jei tai būtų sapnas, aš atsibusiu tyloje ir niekada nebeužmigsiu, tai būsiu aš, arba vėl sapnas, sapnas apie tylą, sapnuojamą tylą, kupiną murmesių, nežinau, tai žodžiai, kad niekada neatsibusčiau, tai žodžiai, nieko kito, tik tai, privalau tęsti, tai viskas, ką žinau, netrukus jie liausis, aš tai žinau, jaučiu juos, tuos, kurie mane palieka, tai bus tyla, trumpą valandėlę, gerą valandėlę, arba ji bus mano, ta, kuri trunka, kuri neilgai truko, kuri dar trunka, tai būsiu aš, privalau tęsti, negaliu tęsti, privalau tęsti, taigi tęsiu, turiu ištarti žodžius, kol jų yra, reikia juos pasakyti, kol jie suras mane, kol jie man pasakys, keistas skausmas, keista klaida, privalau tęsti, gal tai jau padaryta, gal jie man jau pasakė, gal jau atgabeno mane prie mano istorijos slenksčio, priešais duris, atsiveriančias į mano istoriją, nustebčiau, jei taip būtų, jei jos atsidarys, tai būsiu aš, tai bus tyla, ten, kur esu, nežinau, niekada to nesužinosiu, tyloje nieko nežinai, privalau tęsti, aš negaliu tęsti, aš tęsiu.

(1949)

Beckett, Samuel

Be49

Neįvardijamasis: romanas / Samuel Beckett;

iš prancūzų kalbos vertė Violeta Tauragienė. –

Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2007. – 170 p.

ISBN 978-9986-39-479-2

Samuelis Beckettas – garsus XX a. airių kilmės dramaturgas ir prozos meistras, Nobelio premijos laureatas. „Neįvardijamasis“ – trečioji, paskutinė, garsiosios autoriaus romanų trilogijos dalis. Pirmoji, „Molojus“, lietuviškai išleista 2004 m., antroji, „Malonas miršta“, – 2005 m.

UDK 840-3

Samuel Beckett

N E Į V A R D I J A M A S I S

Romanas

Leidyklos redaktorius Saulius Repečka

Dailininkas Dovydas Čiuplys

Korektorė Virginija Savickienė

Maketavo Dalia Kavaliūnaitė

2007 03 19. 7,6 apskl. leidyb. l. Užsakymas 361.

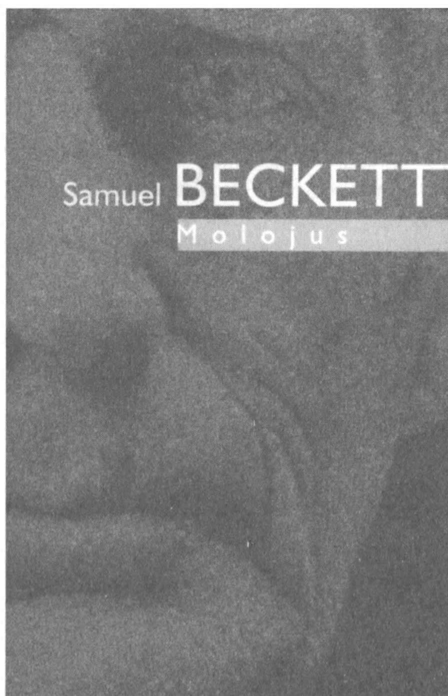
621-oji leidyklos knyga.

Išleido Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla,

K. Sirvydo 6, LT-01101 Vilnius.

www.rsleidykla.lt / info@rsleidykla.lt

Spausdino AB „Aušra“, Vytauto pr. 23, LT-44352 Kaunas.

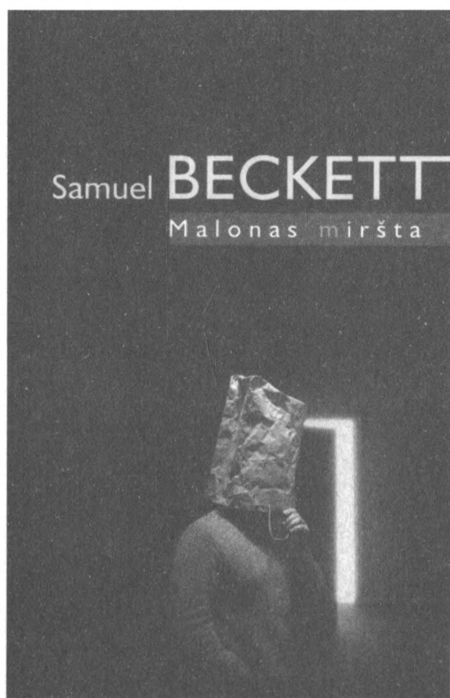
PIRMOJI TRILOGIJOS DALIS

Samuel **BECKETT** Molojus

LIETUVOS RAŠYTOJŲ SĄJUNGOS LEIDYKLA, 2004

...kokia gi gali būti pabaiga tiems tyrams, kur iš tikrųjų niekada nebuvo nei tikros šviesos, nei stačio daikto, nei paprasčiausio pamato, o vien tik nulinkę, tolydžio smunkantys ir trupantys po dangumi daiktai, kurie neprisimena nei ryto, nei viliasi sulaukti vakaro. Šitie daiktai, iš kur jie atsiradę, iš ko jie padaryti?

Dabar norėčiau kalbėti apie tuos dalykus, kurie man dar liko, atsisveikinti, baigti mirti.

ANTROJI TRILOGIJOS DALIS

Samuel **BECKETT** Malonas miršta

LIETUVOS RAŠYTOJŲ SĄJUNGOS LEIDYKLA, 2005

...laimingas aš niekad nebuvau, aš tik troškau, kad naktis niekad nesibaigtų ir negrįžtų diena, kai žmogus nubunda ir sako: Pirmyn, gyvenimas prabėga greitai, reikia naudotis juo. Beje, visai nesvarbu, gimiau aš ar negimiau, gyvenau ar negyvenau, numiriau ar tik vaduojuos mirtimi, aš darysiu kaip daręs, nežinodamas, ką darau, kas esu ir ar išvis esu.

SAMIUELIS BEKETAS (Samuel Beckett, 1906–1989) – vienas garsiausių XX a. dramaturgų ir prozos meistrų, antiromano ir absurdo teatro kūrėjas, Nobelio premijos laureatas (1969).

„Neįvardijamasis“ – paskutinė, sudėtingiausia ir brandžiausia autoriaus romanų trilogijos dalis (pirma, „Molojus“, lietuviškai išleista 2004 m., antra, „Malonas miršta“, – 2005 m.).

Trilogiją trumpai galima apibūdinti kaip tapatybės praradimo aprašymą ir norą sugriauti žodžių tironiją. Siekdamas parodyti iš pažiūros neturinčių gyvenimo tikslo personažų ieškojimus autorius, kaip ir kituose savo kūriniuose, trilogijoje eksperimentuoja su kalba. S. Beckettas su kartėliu suvokia, kad iliuzijų ir neįveikiamo karteziškojo potraukio mąstyti, mėginti atskleisti neatskleidžiamus žmogaus būties slėpinius neišvengsi. Rašytojas troško sukurti tai, ką pats įvardijo kaip „nežodinę literatūrą“, ir visą gyvenimą grūmėsi su žodžiais mėgindamas juos įveikti ir pabrėžti tylą.

Becketto trilogija grąžina mus prie sakytinės literatūros – nuoširdesnio meno nei romanas, meno, kuris prašosi kalbamas skaitytojo, žodžius tariant lūpomis, o kūnu išgaunant ritmą. Tai kūrinys, kuriame Beckettas atrado save ir kuriame skaitytojai, pasirengę įsijausti, atras atsakymą, kaip jiems gyventi toliau su atsinaujinusiu pasitikėjimu bei džiugesiu.

GABRIEL JOSIPOVICI

...pasakyti, kad jis nežino kas esąs, kur esąs ir kas čia vyksta, būtų per maža. Jis nežino būtent to, kad reikia kažką žinoti. Juslės jo nieko neišmoko, nei apie jį, nei apie visa kita, ir tasai skirtumas jam visiškai nežinomas. Nieko nejausdamas, nieko nežinodamas, jis vis dėlto egzistuoja, tik ne sau, o žmonėms, kaip tik žmonės jį suvokia ir sako: Vormas yra, nes mes jį suvokiame, tarytum negalėtum egzistuoti kitaip, kaip tik suvoktas, tegu tik to egzistuojančiojo. Žmonės. Vienas, paskui kiti.

NEĮVARDIJAMASIS

